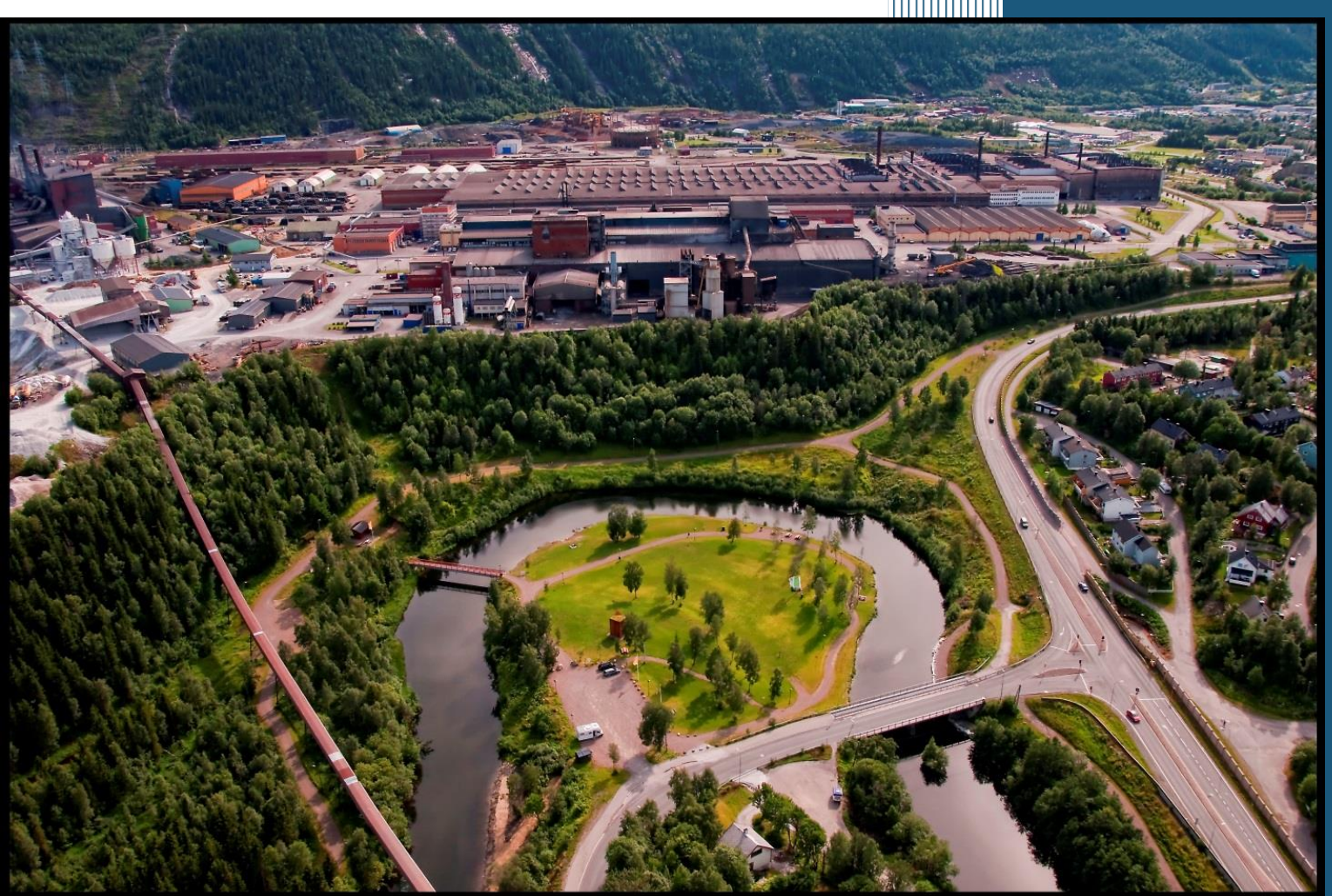

RANA KOMMUNE

Budsjett 2018

Økonomiplan 2018-2021

Kommunestyrets vedtak

12. desember 2017

PS 136/17 Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021

Saksprotokoll - Kommunestyret - 11.12.2017 - sak 136/17

Vedtak:

Rådmannens innstilling vedtas med følgende endringer og tillegg:

Drift:

Teknisk:

Økt kvalitet på sand til strøing av kommunale veger	kr. 0.5 mill
Partnerskapsavtale med Bossmo og Ytteren IL Skillevollen	kr. 0,3 mill

Omsorg:

Styrking av kapasitet på hjemmetjenester	kr. 3.5 mill.
--	---------------

Inndekning økt drift:

kr.4.3 mill

Netto driftsresultat reduseres tilsvarende	kr. 4.3 mill
--	--------------

Vedtatte verbalforslag:

- Mjølanstranda og omegn er et populært friluftsområde. Miljøvernssjefen har gått ut i media og friskmeldt stranda og har oppfordret Ranas befolkning til å bruke dette området mer. Mjølanstranda er en av tre populære strender som kommunen har ansvar for. I tillegg til stranden er området også tilrettelagt til turområde både sommer og vinter. Kommunestyret ber om at det legges frem en sak for politisk behandling hvor man ser på utbedring av parkeringsfasilitetene i tilknytning til dette området. I dag fremstår det som et uoversiktlig kryss der parkering skjer i tilknytning til krysset uten at det er avmerket til dette formålet.
- Plan for oppgradering og vedlikehold av kommunale veger: Kommunestyret ber rådmannen om å utrede behovene for oppgradering av vegkapitalen, samt vedlikehold for kommunale veger.
- Forsering av Båsmo Barneskole: Kommunestyret ber rådmannen legge fram en sak om forsering av Båsmo barneskole med oppstart i 2019.
- Tomter til nye sykehjem: Rana kommune vil trenge 25 nye sykehjemsplasser i 2023 og ytterligere 25 plasser i 2025. I 2030 vil kommunen ha behov for 100 flere sykehjemsplasser enn i dag. Kommunestyret ber rådmannen om en sak hvor det framlegges tomtealternativer for bygging av nye sykehjem. I denne sammenheng ber kommunestyret om at tomte for tidligere Ytteren barneskole vurderes. Kommunestyret ber administrasjonen om å vurdere utbedring og samlokalisering av sentralkjøkken.
- Sentrumsutvikling: Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak om etablering av et Mo sentrumsutvikling AS som skal eies 50/50 av kommunen og næringslivet. Selskapets formål er å styrke kompetansen om sentrumsutvikling og å initiere investeringer som styrker utviklingen av sentrum.
- Oppfølging av boligsosialt handlingsprogram: Rana kommune skal i løpet av 2018 målrettet bidra til at flere avtaler om tilskudd fra Husbanken til byggeprosjekt med kommunal tilvisningsrett, blir inngått.
- Sykefravær i omsorg: Rådmannen bes om å utrede en forsøksordning knyttet til omsorgs-avdelingene der man øker grunnbemanning for å se om dette vil gi helsefremmende arbeidstidsordning og heltidskultur og redusert sykefravær. Det legges fram en sak om måltall for heltidskultur i Partssammensatt utvalg høsten 2018.

- Sosialhjelp: Kommunestyret ber administrasjonen komme tilbake med en sak om beregning av sosialhjelp der praksis skal være at barnetrygden holdes utenfor beregning av pliktmessige ytelser til løpende livsopphold og boutgifter.
 - Varmeveksler kunstgressbanen Sagbakken stadion: Kommunestyret ber rådmannen om å fremme en sak til politisk behandling om investering i en varmeveksler knyttet til fjernvarme på Sagbakken stadion.
 - Fjernvarme: Kommunestyret ber om at fremmes en sak om endring av tilknytningsplikt til fjernvarmenettet for nybygg over 500 kvadratmeter.
 - Kommunestyret ber rådmannen utrede bygging av 4 eldreboliger på Storforshei.
 - Kommunestyret ber Rådmannen skaffe oversikt over hvilke boligområder i kommunen som mangler gatebelysning, og fremme en sak som tar for seg hva det vil koste (investeringer og drift) å skaffe gatelys. Veier nærmest skolene prioriteres.
 - Kommunestyret ber Rådmannen legge til rette for bygging av datasentre i Rana kommune ved at aktuelle områder reguleres til formål datasenter. Rådmannen bes også sikre områder til etablering av datasentre ved rullering av kommunedelplaner.
 - Kommunestyret ber Rådmannen gå i dialog med Nordland Fylkeskommune om et prosjekt for elektrifisering av kollektivtransporten i kommunen, samt autonom busstransport.
 - Kommunestyret ber Rådmannen gå i dialog med Dyrebeskyttelsen Norge Mo i Rana (Kattehuset) og fremme en sak med sikte på å etablere et nytt «Kattehus». Rana kommune har tidligere stilt til disposisjon tomt i Vika til foreningen, og kommunestyret ber rådmannen gå i dialog med foreningen om vederlagsfri overtagelse av «Toms grill» på Gruben. Flyttingen av bygningen må besørges av foreningen selv innen 1. februar 2018.
 - Kommunestyret ber Rådmannen utrede bruk av solenergi i sammenheng med investeringene som skal gjøres i nye bygg. Videre ber kommunestyret om at ingeniørlinjene på Campus Helgeland involveres i arbeidet på egnet måte.
 - Kommunestyret ber Rådmannen bygge videre på Smart City-søknaden fra 2017 og samarbeide videre med aktuelle aktører med sikte på en ny søknad der Mo i Rana oppnår status som Smart City. Det må settes av nødvendige ressurser til at en slik søknad kan bli vellykket.
 - Kommunestyret ber Rådmannen utrede om fjernvarme kan benyttes når området «nye Gruben sentrum» omreguleres.
 - Kommunestyret ber om at etablering av isbane/vannfontene park i sentrum utredes.
 - Forslaget fra desember 2016 (Rødt, AP, KrF, SV) om å styrke egenrekruttering av sykepleiere, gjennom flere tiltak, for å gjøre kommunen uavhengig av vikarbyrå, settes i gang snarest i 2018.
-

Behandling:

Jan Erik Arnøy (AP) la frem forslag for AP og SV:

Rådmannens innstilling vedtas med følgende endringer og tillegg:

Drift:

Teknisk:

Økt kvalitet på sand til strøing av kommunale veger	kr. 0.5 mill
Partnerskapsavtale med Bossmo og Ytteren IL Skillevollen (*Høyre er og med på dette forslaget)	kr. 0,3 mill*

Omsorg:

Styrking av kapasitet på hjemmetjenester	kr. 3.5 mill.
--	---------------

Inndekning økt drift:

Netto driftsresultat reduseres tilsvarende	kr. 4.3 mill kr. 4.3 mill
--	-------------------------------------

Verbalforslag:

Mjølanstranda:

Mjølanstranda og omegn er et populært friluftsområde. Miljøvernssjefen har gått ut i media og friskmeldt stranda og har oppfordret Ranas befolkning til å bruke dette området mer. Mjølanstranda er en av tre populære strender som er kommunen har ansvar for. I tillegg til stranden er området også tilrettelagt til turområde både sommer og vinter.

Kommunestyret ber om at det legges frem en sak for politisk behandling hvor man ser på utbedring av parkeringsfasilitetene i tilknytning til dette området. I dag fremstår det som et uoversiktlig kryss der parkering skjer i tilknytning til krysset uten at det er avmerket til dette formålet.

Plan for oppgradering og vedlikehold av kommunale veger:

Kommunestyret ber rådmannen om å utrede behovene for oppgradering av vegkapitalen, samt vedlikehold for kommunale veger.

Forsering av Båsmo Barneskole:

Kommunestyret ber rådmannen legge fram en sak om forsering av Båsmo barneskole med oppstart i 2019.

Tomter til nye sykehjem:

Rana kommune vil trenge 25 nye sykehjemsplasser i 2023 og ytterligere 25 plasser i 2025. I 2030 vil kommunen ha behov for 100 flere sykehjemsplasser enn i dag.

Kommunestyret ber rådmannen om en sak hvor det framlegges tomtealternativer for bygging av nye sykehjem. I denne sammenheng ber kommunestyret om at tomte for tidligere Ytteren barneskole vurderes.

Kommunestyret ber administrasjonen om å vurdere utbedring og samlokalisering av sentralkjøkken.

Sentrumsutvikling:

Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak om etablering av et Mo sentrumsutvikling AS som skal eies 50/50 av kommunen og næringslivet. Selskapets formål er å styrke kompetansen om sentrumsutvikling og å initiere investeringer som styrker utviklingen av sentrum.

Oppfølging av boligsosialt handlingsprogram

Rana kommune skal i løpet av 2018 målrettet bidra til at flere avtaler om tilskudd fra Husbanken til byggeprosjekt med kommunal tilvisningsrett, blir inngått.

Sykefravær i omsorg

Rådmannen bes om å utrede en forsøksordning knyttet til omsorgsavdelingene der man øker grunnbemanning for å se om dette vil gi helsefremmende arbeidstidsordning og heltidskultur og redusert sykefravær. Det legges fram en sak om måltall for heltidskultur i Partsammensatt utvalg høsten 2018.

Sosialhjelp

Kommunestyret ber administrasjonen komme tilbake med en sak om beregning av sosialhjelp der praksis skal være at barnetrygden holdes utenfor beregning av pliktmessige ytelser til løpende livsopphold og boutgifter.

Varmeveksler kunstgressbanen Sagbakken stadion

Kommunestyret ber rådmannen om å fremme en sak til politisk behandling om investering i en varmeveksler knyttet til fjernvarme på Sagbakken stadion.

Fjernvarme

Kommunestyret ber om at fremmes en sak om endring av tilknytningsplikt til fjernvarmenettet for nybygg over 500 kvadratmeter.

Espen Haaland (H) la frem forslag for H/FrP:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

Inntekter

KF bygg etableres	
Outsourcing av renholdstjenesten	
Outsourcing av IKT- tjenesten	
Outsourcing av lønnsavdelingen	
Sum	23,0

Kostnader

Gratis parkering innføres i hele kommunen	7,0
Digitaliserings løft	2,0
Veivedlikehold økes	7,0
Økt tilskudd/ partnerskapsavtaler lag og forening	1,0
Kulturskolen	1,0
Bunnfradraget for eiendomsskatt økes med 200 000,-	4,0
Varmeveksler Sagbakken (fellesforslag med AP)	1,0
Sum	23,0

Karl Hans Rønning la frem forslag for SP og KrF:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

Endringer investeringsbudsjett:

- Nordlandsparken trekkes ut av økonomiplanen= 14 mill.
- Moheia- investeringer trekkes ut i sin helhet. 85 mill. tilføres i sin helhet Gruben 1-10.
- Sanering Ytteren B tas ut av investeringsbudsjettet=3 mill.
Totalt: 102 mill.

Endring driftsbudsjett:

Omsorg

- Støttekontakt/aktiviteter- tilføres ekstra 3 mill.
- Psykiatrikontoret/ rustjenesten- tilføres ekstra 1 mill.

Teknisk

- Veivedlikehold tilføres ekstra 5 mill.
- Brøyting/ vedlikehold private veier tilføres ekstra 0,5 mill

Skole/kultur

- Kulturskole tilføres ekstra 1 mill.
- Ungdomskubbene tilføres ekstra 0,2 mill.
- Trening Badeland svømmeklubben tilføres ekstra 0,1 mill.
- PPT ulovlige ventelister tilføres ekstra 0,5 mill.
- SFO tilføres ekstra 1 mill.
- Skolehelsetjenesten tilføres 0,5 mill.

Sum ekstra tilføring: 12,8 mill.

Finansieres ved:

- Opprettelse av Byggedrift KF- innsparing på 8 mill.
- NDR trekkes ned med 4,8 mill.

Verbalforslag:

Kommunestyret ber rådmannen å utrede ei sak om samlokalisering av Nav Rana, Ravo og flyktningetjenesten. Dette for å utvikle og legge til rette for gode tjenester for brukerne.

Kommunestyret ber rådmannen utrede bygging av 4 omsorgsboliger på Storforshei.

Kommunestyret ber Rana utviklingsselskap A/S (RU) legge til rette for utvikling av bolyst og næringsutvikling i distriktene.

Hans Myrnes la frem forslag for Fremskrittspartiet:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg: Forslag fra FrP til budsjett

1. Kommunen har store utfordringer med etterslep på kommunale veier. Kulturhusfondet overføres til et vei og infrastruktur fond. Fondet skal ha som formål å redusere og på sikt fjerne etterslepet. Det forutsettes at det årlig finnes penger til påfyll på fondet.
2. De 250.000 som skulle brukes til kulturhus utredning overføres som et direkte ekstraordinært tilskudd til frivillighetssentralen.

Mats Hansen (V) la frem forslag for V:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer:

Endringer investeringsbudsjettet:

Nordlandsparken fjernes: 14 mill.

Rana Ungdomsskole - Moheia fjernes: 85 mill

Sanering Ytteren B fjernes: 3 mill

Totalt 102 mill.

100 mill. går til å senke kommunens gjeldsgrad

2 mill. til nye gatelys

Endringer driftsbudsjettet:

Satsinger:

Alteren skole videreføres	2,5 mill.
Lavere pris SFO	1 mill.
Skolehelsetjenesten	1 mill.
Etter- og videreutdanning barnehager	1 mill.
Kulturskolen	0,5 mill.
Barnevernstjenesten	0,5 mill.
Rus/psykiatri	1 mill.
Vedlikehold av veier	1 mill.
Vedlikehold av gang- og sykkelveier	0,5 mill.
Drift av nye gatelys	0,25 mill.
Omsorg	2 mill.
Strøsand av bedre kvalitet	0,5 mill.
Frivilligsentralen	0,25 mill.
Sum	12 mill.

Inndekning:

Eiendomsskatten settes til 3 promille og bunnfradrag på 700 000	0,5 mill.
Kantinedriften på Rådhuset selvfinansierende	0,5 mill.
Nye Ytteren skole brukes som ungdomsskole slik den var tenkt fra høsten 2018	2,5 mill.
KF Bygg	8 mill.
Flere brukere SFO	0,5 mill.
Sum	12 mill.

Verbalforslag for Venstre og Høyre:

Kommunestyret ber Rådmannen skaffe oversikt over hvilke boligområder i kommunen som mangler gatebelysning, og fremme en sak som tar for seg hva det vil koste (investeringer og drift) å skaffe gatelys der det skal være lys. Veier nærmest skolene prioriteres.

Kommunestyret ber Rådmannen legge til rette for bygging av datasentre i Rana kommune ved at aktuelle områder reguleres til formål datasenter. Rådmannen bes også sikre områder til etablering av datasentre ved rullering av kommunedelplaner.

Kommunestyret ber Rådmannen gå i dialog med Nordland Fylkeskommune om et prosjekt for elektrifisering av kollektivtransporten i kommunen, samt autonom busstransport.

Kommunestyret ber Rådmannen gå i dialog med Dyrebeskyttelsen Norge Mo i Rana (Kattehuset) og fremme en sak med sikte på å etablere et nytt «Kattehus». Rana kommune har tidligere stilt til disposisjon tomt i Vika til foreningen, og kommunestyret ber rådmannen gå i dialog med foreningen om vederlagsfri overtagelse av «Toms grill» på Gruben. Flyttingen av bygningen må besørges av foreningen selv innen 1. februar 2018.

Kommunestyret ber Rådmannen utrede bruk av solenergi i sammenheng med investeringene som skal gjøres i nye bygg. Videre ber kommunestyret om at ingeniørlinjene på Campus Helgeland involveres i arbeidet på egnet måte.

Kommunestyret ber Rådmannen bygge videre på Smart City-søknaden fra 2017 og samarbeide videre med aktuelle aktører med sikte på en ny søknad der Mo i Rana oppnår status som Smart City. Det må settes av nødvendige ressurser til at en slik søknad kan bli vellykket.

Kommunestyret ber Rådmannen utrede om at fjernvarme kan benyttes når området «nye Gruben sentrum» omreguleres.

Kommunestyret ber Rådmannen utrede mulighet for å strø bare halve bredden av gang- og sykkelveier, slik at det igjen blir mulig å bruke spark. Det antas at dette på sikt også vil føre til besparelser på strøsandbudsjettet.

Nordlandsparken tas ut av investeringsplanen, og utredes ferdig før den eventuelt innarbeides i framtidige investeringsplaner.

Kommunestyret ber om at etablering av isbane/vannfontene park i sentrum utredes.

Atle Hiller (R) la frem forslag fra Rødt:

BUDSJETTFORSLAG FRA RØDT RANA

Økte driftsrammer:

• PPT	0,5 mill
• SFO	1,5 "
• Ungdom/fritidsklubber	0,3 "
• Kulturskolen	0,5 "
• Omsorg/hjemmetjenester	5,5 "
• 1 ekstra stilling seksjon psykiatri/rus	0,8 "
• Teknisk, veivedl.hold, brøyting	5,5 "
• Inndekning redusert NDR	14,6 mill kr.

Verbale forslag:

1. Forslaget fra desember 2016 (Rødt, AP, KrF, SV) om å styrke egenrekruttering av sykepleiere, gjennom flere tiltak, for å gjøre kommunen uavhengig av vikarbyrå, settes i gang snarest i 2018.
2. Jernbaneparken som "Ungdommens park", utredes i tråd med Ungdomsrådets forslag.

Votering:

Det ble votert positivt over endringsforslagene:

Det ble votert over forslaget fra AP/SV punktvis:

Økt kvalitet på sand til strøing av kommunale veger – Enstemmig vedtatt (37-0).

Partnerskapsavtale med Bossmo og Ytteren IL Skillevollen – Enstemmig vedtatt (37-0).

Styrking av kapasitet på hjemmetjenester – Enstemmig vedtatt (37-0).

Inndekning økt drift:

Netto driftsresultat reduseres tilsvarende

Inndekning ble enstemmig vedtatt (37-0).

kr. 4.3 mill

kr. 4.3 mill

Det ble votert over forslaget fra Høyre/FrP.

Forslaget falt med 10 stemmer (H og FrP).

Det ble så votert punktvis forslaget fra FrP:

- Kommunen har store utfordringer med etterslep på kommunale veier. Kulturhusfondet overføres til et vei og infrastruktur fond. Fondet skal ha som formål å redusere og på sikt fjerne etterslepet. Det forutsettes at det årlig finnes penger til påfyll på fondet.

Forslaget falt med 3 stemmer (FrP).

- De 250.000 som skulle brukes til kulturhus utredning overføres som et direkte ekstraordinært tilskudd til frivillighetssentralen.

Forslaget falt med 3 stemmer (FrP).

Det ble så votert over forslaget fra SP/KrF.

Forslaget falt med 9 stemmer (SP, KrF, R og FrP)

Det ble votert over forslaget fra Venstre.

Forslaget falt med 1 stemme (V).

Det ble votert over forslaget fra Rødt.

Forslaget falt med 1 stemme (R).

Det ble så votert over verbalforslagene:

- Mjølanstranda og omegn er et populært friluftsområde. Miljøvernssjefen har gått ut i media og friskmeldt stranda og har oppfordret Ranas befolkning til å bruke dette området mer. Mjølanstranda er en av tre populære strender som kommunen har ansvar for. I tillegg til stranden er området også tilrettelagt til turområde både sommer og vinter. Kommunestyret ber om at det legges frem en sak for politisk behandling hvor man ser på utbedring av parkeringsfasilitetene i tilknytning til dette området. I dag fremstår det som et uoversiktlig kryss der parkering skjer i tilknytning til krysset uten at det er avmerket til dette formålet.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Plan for oppgradering og vedlikehold av kommunale veger: Kommunestyret ber rådmannen om å utrede behovene for oppgradering av vegkapitalen, samt vedlikehold for kommunale veger.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Forsering av Båsmo Barneskole: Kommunestyret ber rådmannen legge fram en sak om forsering av Båsmo barneskole med oppstart i 2019.

Forslaget ble vedtatt mot 6 stemmer (SP, KrF og R).

- Tomter til nye sykehjem: Rana kommune vil trenge 25 nye sykehjemsplasser i 2023 og ytterligere 25 plasser i 2025. I 2030 vil kommunen ha behov for 100 flere sykehjemsplasser enn i dag. Kommunestyret ber rådmannen om en sak hvor det framlegges tomtealternativer for bygging av nye sykehjem. I denne sammenheng ber kommunestyret om at tomte for tidligere Ytteren barneskole vurderes. Kommunestyret ber administrasjonen om å vurdere utbedring og samlokalisering av sentralkjøkken.

Forslaget ble vedtatt mot 10 stemmer (SP, FrP, KrF og R).

- Sentrumsutvikling: Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak om etablering av et Mo sentrumsutvikling AS som skal eies 50/50 av kommunen og næringslivet. Selskapets formål er å styrke kompetansen om sentrumsutvikling og å initiere investeringer som styrker utviklingen av sentrum.

Forslaget ble vedtatt mot 6 stemmer (SP, R og KrF).

- Oppfølging av boligsosialt handlingsprogram: Rana kommune skal i løpet av 2018 målrettet bidra til at flere avtaler om tilskudd fra Husbanken til byggeprosjekt med kommunal tilvisningsrett, blir inngått.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Sykefravær i omsorg: Rådmannen bes om å utrede en forsøksordning knyttet til omsorgsavdelingene der man øker grunnbemanning for å se om dette vil gi helsefremmende arbeidstidsordning og heltidskultur og redusert sykefravær. Det legges fram en sak om måltall for heltidskultur i Partsammensatt utvalg høsten 2018.

Forslaget ble vedtatt mot 11 stemmer (H, FrP og V).

- Sosialhjelp: Kommunestyret ber administrasjonen komme tilbake med en sak om beregning av sosialhjelp der praksis skal være at barnetrygden holdes utenfor beregning av pliktmessige ytelser til løpende livsopphold og boutgifter.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Varmeveksler kunstgressbanen Sagbakken stadion: Kommunestyret ber rådmannen om å fremme en sak til politisk behandling om investering i en varmeveksler knyttet til fjernvarme på Sagbakken stadion.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Fjernvarme: Kommunestyret ber om at fremmes en sak om endring av tilknytningsplikt til fjernvarmenettet for nybygg over 500 kvadratmeter.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Kommunestyret ber rådmannen å utrede ei sak om samlokalisering av Nav Rana, Ravo og flyktningetjenesten. Dette for å utvikle og legge til rette for gode tjenester for brukerne.

Forslaget falt med 7 stemmer (SP, V, R og KrF).

- Kommunestyret ber rådmannen utrede bygging av 4 eldreboliger på Storforshei.
Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).
- Kommunestyret ber Rana utviklingsselskap A/S (RU) legge til rette for utvikling av bolyst og næringsutvikling i distriktene.

Forslaget falt med 6 stemmer (SP, KrF og R).

- Kommunestyret ber Rådmannen skaffe oversikt over hvilke boligområder i kommunen som mangler gatebelysning, og fremme en sak som tar for seg hva det vil koste (investeringer og drift) å skaffe gatelys der det skal være lys. Veier nærmest skolene prioriteres.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Kommunestyret ber Rådmannen legge til rette for bygging av datasentre i Rana kommune ved at aktuelle områder reguleres til formål datasenter. Rådmannen bes også sikre områder til etablering av datasentre ved rullering av kommunedelplaner.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Kommunestyret ber Rådmannen gå i dialog med Nordland Fylkeskommune om et prosjekt for elektrifisering av kollektivtransporten i kommunen, samt autonom busstransport.

Forslaget ble vedtatt mot 2 stemmer (Johan Petter Røssvoll (SP) og Stig Bjarne Haugen (SP)).

- Kommunestyret ber Rådmannen gå i dialog med Dyrebeskyttelsen Norge Mo i Rana (Kattehuset) og fremme en sak med sikte på å etablere et nytt «Kattehus». Rana kommune har tidligere stilt til disposisjon tomt i Vika til foreningen, og kommunestyret ber rådmannen gå i dialog med foreningen om vederlagsfri overtagelse av «Toms grill» på Gruben. Flyttingen av bygningen må besørges av foreningen selv innen 1. februar 2018.

Forslaget ble vedtatt mot 3 stemmer (Johan Petter Røssvoll, Stig Bjarne Haugen og Karl Hans Rønning (SP)).

- Kommunestyret ber Rådmannen utrede bruk av solenergi i sammenheng med investeringene som skal gjøres i nye bygg. Videre ber kommunestyret om at ingeniørlinjene på Campus Helgeland involveres i arbeidet på egnet måte.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Kommunestyret ber Rådmannen bygge videre på Smart City-søknaden fra 2017 og samarbeide videre med aktuelle aktører med sikte på en ny søknad der Mo i Rana oppnår status som Smart City. Det må settes av nødvendige ressurser til at en slik søknad kan bli vellykket.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Kommunestyret ber Rådmannen utrede om fjernvarme kan benyttes når området «nye Gruben sentrum» omreguleres.

Forslaget ble enstemmig vedtatt (37-0).

- Kommunestyret ber Rådmannen utrede mulighet for å strø bare halve bredden av gang- og sykkelveier, slik at det igjen blir mulig å bruke spark. Det antas at dette på sikt også vil føre til besparelser på strøsandbudsjettet.

Forslaget falt med 8 stemmer (H og V).

- Nordlandsparken tas ut av investeringsplanen, og utredes ferdig før den eventuelt innarbeides i framtidige investeringsplaner.

Forslaget falt med 17 stemmer (H, SP, FrP, R og KrF).

- Kommunestyret ber om at etablering av isbane/vannfontene park i sentrum utredes.

Forslaget ble vedtatt mot 6 stemmer (SP, R og KrF).

- Forslaget fra desember 2016 (Rødt, AP, KrF, SV) om å styrke egenrekruttering av sykepleiere, gjennom flere tiltak, for å gjøre kommunen uavhengig av vikarbyrå, settes i gang snarest i 2018.

Forslaget ble vedtatt mot 11 stemmer (H, FrP og V).

- Jernbaneparken som "Ungdommens park", utredes i tråd med Ungdomsrådets forslag.

Forslaget falt mot 17 stemmer (H, FrP, SP, V, R og KrF).

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK

1. Budsjett og økonomiplan vedtas med de mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som fremgår av dokumentet.

2. Årsbudsjett 2018 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 2 083 084 000 kr.

Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 426 020 000 kr med slik avdelingsvis fordeling:

Støttetjenester	106 542 000
Skoleavdelingen.....	259 600 000
PPT.....	9 204 000
Barnehageavdelingen.....	173 181 000
Helse- og sosialavdelingen	242 422 000
NAV kommune	46 143 000
Omsorgsavdelingen	324 762 000
Kulturavdelingen.....	34 295 000
Teknisk avdeling	185 382 000
Kirkelig Fellesråd	15 094 000
Fellesområde drift.....	29 395 000

3. Investeringsbudsjett for 2018 vedtas med en total investeringsramme på 388,6 mill. kr. Samlet låneopptak til finansiering av investeringer vedtas med inntil 181,4 mill. kr fordelt med 100,4 mill. kr i ordinære lån og 81,0 mill. kr til selvfinansierende prosjekt.
4. Rådmannen gis fullmakt til å avhende kommunal eiendom som ikke har kommunal anvendelse. Salgsgevinsten avsettes til ubundne kapitalfond.
5. Det tas opp 50 mill. kr i startlån i Husbanken.
6. Det kommunale skattøret settes til høyest tillatt sats.
7. I medhold av lov om eiendomsskatt videreføres utskriving av eiendomsskatt i 2018 i områder som helt eller delvis er utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang, samt på verker og bruk. Den generelle eiendomsskatten er 7 promille. Eiendomsskattesatsen på boliger settes til 2 promille. Bunnfradraget settes til 300 000 kr pr. boenhet på boligeiendommer.
8. Kommunale gebyrer og betalingssatser reguleres pr 1. januar 2018 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og moderniseringsdepartementet til 2,6 prosent for 2018, dersom ikke annet er spesielt nevnt.
9. Foreldrebetalingen i barnehagene øker i henhold til Statsbudsjettet til 2 910 kr (2 730 kr).
10. Semesteravgiften for kulturskoleundervisning holdes uendret på 1 640 kr
11. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier samt helse-, sosial- og omsorgsboliger reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt. Leiligheter kjøpt av MOBO settes til samme pris som MOBO fastsetter for tilsvarende leiligheter, med tillegg for dekning av utgifter til indre vedlikehold og strøm.
12. Satsen for korttidsopphold i institusjon endres til 160 kr (155 kr) pr. døgn. Satsen for dagopphold holdes uendret på 80 kr.
13. Mat fra sentralkjøkkenet:

Det foreslås å holde prisene uendret fra 2017. Formålet er at kommunen ønsker at flere skal benytte seg av dette tilbudet.

Middag for hjemmeboende på hverdager 70 kr pr. dag. Middag inkludert dessert for hjemmeboende på søn- og helligdager 82 kr pr. dag.

Bosenter: To-retters middag for personer på 82 kr pr. dag. Frokost (42 kr) og aftens (42 kr) pr måltid.

14. Vask av ytre rom i bosenter økes til 274 kr (266 kr) pr. mnd.
15. Vask av privat tøy for beboere i bosenter, når kommunens vaskemaskiner og vaskemiddel brukes, øker til 190 kr (184 kr) pr. mnd.
16. Betalingssatser for hjemmehjelp/praktisk bistand økes i henhold til tabell (2017 pris i parentes).

<i>Husstandens samlede nettoinntekt før særfradrag</i>	<i>Minstepris og pris pr. time</i>	<i>Makspris pr. mnd.</i>
Under 2G: 187 268 kr	103 kr (100 kr)	205 kr (200 kr)
	Minstepris og pris pr. time for hjelp inntil 7 timer pr. mnd.	Pris for abonnement, hjelp fra 7 timer pr. mnd.
2 til 3G: 187 268 kr til 280 901 kr	215 kr (209 kr)	1 505 kr (1 463 kr)
3 til 4G: 280 902 kr til 374 535 kr	345 kr (335 kr)	2 415 kr (2 345 kr)
	Minstepris og pris pr. time for hjelp inntil 8 timer pr. mnd.	Pris for abonnement, hjelp fra 8 timer pr. mnd.
4 til 5G: 374 536 kr til 468 169 kr	386 kr (379 kr)	3 088 kr (3 032 kr)
	Minstepris og pris pr. time for hjelp inntil 9 timer pr. mnd.	Pris for abonnement, hjelp fra 9 timer pr. mnd.
Over 5G: 468 170 kr	386 kr (379 kr)	3 474 kr (3 411 kr)

G = Grunnbeløpet i folketrygden. Pr. 1.5.2017 er 1G 93 634 kr (reguleres årlig i mai måned). Betaling pr. time skal ikke overstige selvkost, som i 2017 er 386 kr pr. time.

17. Parkeringsavgiften holdes uendret på kr. 22 pr. time.
18. Frikjøpsbeløp parkering holdes uendret på 350 000 kr for parkeringsplass.
19. Feie- og tilsynsavgift økes i henhold til prisstigning på 2,6 prosent jf. vedlegg.
20. Avgiften for vann og avløp økes med henholdsvis 30 prosent og 5 prosent jf. vedlegg.
21. Renovasjons- og septikgebyr fastsettes i henhold til vedtak i styret i HAF.
22. Festeavgiften etter Gravferdslovens § 21 for 2018 vedtas slik:

Festeavgift 20 år 1. festeperiode	4 800 (4 600)
Festeavgift 20 år, 21-40 år	5 800 (5 600)
Festeavgift 20 år, 41-60 år	6 800 (6 600)
23. Gebyrendringer innenfor teknisk avdeling økes i henhold til forventet lønnsvekst på 3,0 prosent og øvrige endringer vedtas i henhold til vedlegg 1.3 – Gebyrregulativ Byplan.
24. Gebyr for bruk av kommunale skuterløyper holdes uendret, årlig sesongkort på 700 kr.
25. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:
 - a. Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør.
 - b. Fordeling av avdelingsrammer i henhold til ny organisasjonsstruktur 1.1.2018.
 - c. Budsjettreguleringer innenfor avdelingenes rammer med utgangspunkt i produksjonssjefenes forslag eller eventuelt andre effektiviseringstiltak.
 - d. Gjennomføre låneopptak av nye lån og refinansiere tidligere låneopptak. Herunder aksept av lånebetingelser og underskrift av gjeldsbrev på vegne av kommunen.
 - e. Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtefond.
 - f. Fordeling av bevilgning til småinvesteringer innenfor rammen på 10,0 mill. kr.
 - g. Regulering mellom avdelinger av teknisk art.

INNHALDSFORTEGNELSE

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK.....	1
INNLEDNING OG SAMMENDRAG.....	4
KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL.....	7
ORGANISERING OG STYRING.....	8
Politisk struktur.....	8
Administrativ struktur.....	8
Helhetlig plan og styringssystem.....	8
FELLES FOKUSOMRÅDER	11
Økonomi.....	11
Organisasjon og medarbeidere.....	13
Tjenester.....	16
Samfunn	18
FORUTSETNINGER OG RAMMEBETINGELSER	21
Investeringsrammer	21
Inntektsrammer	23
BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN	28
Investeringer	28
Omstillingsbehov	34
Finans	37
Tjenesteproduksjon.....	42
HELHETLIG OG LANGSIKTIG STYRING.....	71
Utfordringsbildet mot 2030.....	71
Befolkningsprognose.....	73
Investeringsbehov i et langsiktig perspektiv	74
VEDLEGG	76
Vedlegg 1. Gebyrregulativ.....	76
Vedlegg 2. Budsjettskjema 1A	86
Vedlegg 3. Budsjettskjema 2A	86
Vedlegg 4. Hovedoversikt investering	87
Vedlegg 5. Utgiftsutjevning 2018	88
Vedlegg 6. KOSTRA nøkkeltall (konsern).....	89
Vedlegg 7. Befolkning	91
Vedlegg 8. Sysselsatte etter bosted, arbeidssted og næring Rana	92
Vedlegg 9. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2016.....	93
Figur- og tabelloversikt	94

INNLEDNING OG SAMMENDRAG

TENKE LANGSIKTIG – HANDLE NÅ

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan legger grunnlaget for å levere gode velferdstjenester til innbyggerne på kort og lang sikt.

For å sikre fremtidig utvikling av Rana samfunnet, må kommunen innrette seg langsiktig med nødvendig handlingsrom.

Rana kommune har en robust økonomi og har de siste årene levert gode resultater. Kommunen har kontroll på de store utfordringer som kommer fremover, men utfordres av usikre inntektsrammer.

Offentlig sektor, som innbyggerne først og fremst møter gjennom tjenestene kommunen leverer, vil få endrede rammebetingelser i årene fremover. Vi må derfor tenke langsiktig – og handle nå.

Folkevalgte og ansatte i Rana kommune jobber hver dag for å levere gode velferdstjenester til innbyggerne og for å tilrettelegge for utvikling av lokalsamfunnet på best mulig måte.

Ambisjonen for kommunen i perioden 2018-2021 er et kommunalt velferds- og tjenestetilbud som holder høy kvalitet og tilfredsstillende nødvendige behov innen gitte økonomiske rammer. Samtidig må det økonomiske fundamentet tilrettelegges for et lengre tidsperspektiv.

Gjennom kommuneplanens samfunnsdel legges det ambisjoner for utvikling av Rana samfunnet. Økonomiplanen legger tilrette for å bidra til økt vekst og attraktivitet.

Utgiftsveksten i det offentlige Norge må bremse opp. Inntektsgrunnlaget i statsbudsjettet er langt svakere enn før, spesielt grunnet fall i inntektene fra oljesektoren. Skiftet i økonomien er fundamentalt, selv om det ennå ikke har hatt effekt for de kommunale overføringene. Det er ganske åpenbart at dette ikke kan fortsette over tid om oljeformuen skal bevares for kommende generasjoner.

Kommunen må selv ta ansvar for å forberede en tilstramming i økonomien. Spesielt når en ser dette opp mot de demografiske utfordringene som kommer om noen år.

Rana kommune har i 2017 en økonomi som er godt rustet for å møte fremtiden. Bærende elementer i kommunens økonomiarbeid, er langsiktighet, bærekraft og kostnadseffektive gode tjenester.

Rana kommune har i dag god kontroll på de elementer kommunen selv styrer over, men utfordres av endringer fra eksternt hold. Statlige overføringer og viktige lokale inntekter er under press. Disse inntektene, som i hovedsak har sitt grunnlag i kraftsektoren, er kommunen langt på vei i dag avhengig av for å levere sine velferdstjenester. Inntektene er redusert fra 199 mill. kr. i 2015 til 158 mill. kr i budsjett 2018, og det vil smerte veldig å få ytterligere innhogg i dette inntektsgrunnlaget.

Rana kommune vil over to år, i 2017 og 2018, miste 16,7 mill. kr, tilsvarende 16 prosent av eiendomsskatten på grunn av lavere verdivurdering av kraftverk (kapitaliseringsrente).

I Statsbudsjettet for 2018 foreslår regjeringen ytterligere endringer i eiendomsskatten, med virkning fra 2019. Det foreslås å endre verdsettelsesreglene på verker og bruk med gradvis innføring over fem år. Her er virkningen for Rana kommune usikre. Rana kommune hadde 21 mill. kr i inntekter fra næringseiendommer, verker og bruk i 2016. Endringer her vil kunne få følgevirkninger også for skatteleggingen på kraft. Når endringene er trådd i kraft (2023), vil Rana kommune i verste fall få et potensielt årlig inntektstap på 62 mill. kr.

Et scenario med generell statlig innstramming i kombinasjon med store reduksjoner i lokalinntektene samtidig som en skal håndtere økte tjenester til eldre, kan bli en realitet. Kommunen har kontroll over det den selv kan styre, men liten påvirkningskraft på endringer påført utenfra.

Selv om kommunen har god økonomi er dette ikke tidspunktet for å øke utgiftsnivået. Det må tenkes langsiktig.

Bærekraftig budsjett

Budsjettet for 2018 har en samlet inntektsramme på 2,083 mrd. kr, og inneholder omstillingstiltak tilsvarende 14,8 mill. kr i 2018, som øker til 61,1 mill. kr i 2021. Samtidig ligger det inne forslag om å styrke bærekraftelementene, utvikle tjenestene og dekke nye behov og utfordringer knyttet til demografi. Netto driftsresultat (NDR) er på måltallet 3 prosent i hele økonomiplanperioden, og gir

det nødvendige økonomiske handlingsrom for videre utvikling av kommunen.

Rana kommune er inne i et langsiktig omstillingsløp som videreføres utover i planperioden. Ved utgangen av økonomiplanperioden vil driften fra 2011 -2021 ha omstilt for 268,8 mill. kr (13 prosent). Demografi og omprioritering i drift er de største omstillingsdriverne. Statlige overføringer dekker ikke i tilstrekkelig grad økte driftskostnader eller kostnader til investeringer og opprettholdelse av realkapital.

I tillegg til drift, handler kommuneøkonomi også om å ha midler til nye formål og nyskaping. Kommunen skal yte gode og forsvarlige tjenester og det skal tilrettelegges for vekst og utvikling i Rana samfunnet.

Hovedelementene i omstillingstiltakene handler i stor grad om å gjøre strukturelle endringer i tjenestene. Innenfor de store tjenesteområdene skal driften optimaliseres, for å oppnå økt kvalitet og reduserte kostnader.

Nye konsepter for tjenestene er under utvikling, blant annet gjennom bruk av velferdsteknologi og digitalisering. Bedre arealutnytting, ny administrativ organisasjonsstruktur og effektivisering er andre grep som gjennomføres.

Bærekraftelementene og langsiktigheten i det økonomiske opplegget styrkes med økt bevilgning til veg- og bygningsvedlikehold.

Store investeringer

I perioden 2018 til 2021 foreslår Rådmannen investeringer på til sammen 1,3 mrd. kr. Dette er et høyt investeringsnivå. Videreføring av nye «*Rana skolen*» er det store satsingsprosjektet på investeringssiden.

Investeringsplanen har denne gang flere mindre prosjekter innenfor miljøtiltak og trafikklogistikk. Målene er å redusere svevestøv, forbedre parkeringsmulighetene, lede trafikken mot ringvegssystemet, øke trafiksikkerheten og tilrettelegge for kollektivbruk.

Rådmannen følger i planperioden opp vedtaket i skolestruktursaken med ramme for investeringer som ble satt i forrige økonomiplan. Dette er en ekspansiv ramme som settes for å klare løftet som kreves for å få skolestruktursaken i havn. Reservene på ubundne investeringsfond tappes, med unntak av midlene som er øremerket kulturhus. Dette løftet innebærer at gjeldsgraden øker til 91 prosent i 2021, 16 prosent over måltallet i bærekraftmodellen. Investeringsvnen etter 2021 blir redusert.

Driftsresultat styrkes i opplegget for å ivareta driftsmessig og samfunnsmessig handlingsrom i perioden.

Ut over økonomiplanperioden vil det kreves store investeringer innenfor pleie og omsorg. Selv om det allerede nå er et økende antall eldre – har veksten ennå ikke satt inn for alvor. Dette gir kommunen nødvendig handlingsrom for endring. Strategien fra forrige økonomiplan videreføres ved å tilrettelegge for langsiktig bærekraft. Økonomisk sett innebærer dette å skape et driftsresultat som kan bære et høyt investeringsnivå og omstille til kostnads- og ressurseffektive driftsformer. Det gjøre det mulig å fortsatt levere kvalitativt gode tjenester når andelen omsorgstrengende innbyggere øker.

Om dokumentet og prosessen

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2018 -2021 bygger på følgende forutsetninger:

- Vedtatt økonomiplan for 2017 - 2020.
- Vedtak i Kommunestyret i løpet av året.
- Kommuneproposisjon og forslag til statsbudsjett 2018.
- Kommunestyrets bestillinger - herunder perspektivanalyse.
- Kommuneplanens samfunnsdel

Det har vært bred involvering i årets budsjett-prosess. I politiske møter er det redegjort for økonomiske forutsetninger og det er gjennomført felles budsjettsamling med politikere, administrasjon og tillitsvalgte høsten 2017.

Det er utarbeidet fire grunnlagsdokumenter som følger prosessen; Kommunaløkonomisk analyse, KOSTRA- analyse, kommunebarometer og perspektivmelding. Disse dokumentene står på egne ben og bare utdrag av analysene gjengis i budsjett og økonomiplanen. Underveis i prosessen har kommunestyret gitt administrasjonen bestillings oppdrag som er fulgt opp.

Fakta om budsjett og økonomiplan

Økonomiske tall i mill. kroner	2018	2021
➤ Brutto driftsinntekter	2 083	2 120
➤ Omstillingsbehov	-15	-61
➤ Omstillingsbehov i prosent av tjenesteproduksjon	-1,1 %	-4,4 %
➤ Omstillingsbehov omgjort i årsverk	-16 1)	-57
➤ Driftsrammer tjenesteproduksjon	1 426	1 412
➤ Lønnsutgifter	1 108	1 099
➤ Antall faste årsverk	1 787	
➤ Brutto driftsresultat (BDR)	-76,7	-100,5
➤ Netto driftsresultat (NDR)	-64,8	-63,8
➤ Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	3,1 %	3,0 %
➤ Disposisjonsfond (akkumulert)	328	202
➤ Investeringer (akkumulerte tall)	388	1 321
➤ Gjeldsgrad	82 %	91,3 %
➤ Renter og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter	5,5 %	6,5 %
➤ Fondsutvikling	610	576
➤ Lønns- og prisstigning 2017-2018	2,6 %	

1) Reduserte årsverk illustrerer omstillingsoppgaven omdefinert i årsverk.

KØB (Kommunal økonomisk bærekraft)

Handlingsregel for økonomisk bærekraft skal bidra til å sikre fremtidige generasjoner den samme muligheten til å skape sitt samfunn.

Rana kommune inngikk våren 2016 forsknings-samarbeid med NORD Universitet med tanke på å utvikle modellen for kommunal økonomisk bærekraft. Rana anvender modellen spesielt i sammenheng med budsjett og planleggingsarbeid, fortrinnsvis tilknyttet årsbudsjettet og økonomiplan.

Trekantmodellen ble første gang benyttet høsten 2015. I 2017 er det i tillegg arbeidet med en indeks som er benyttet i budsjettarbeidet høsten 2017. NORD Universitet har også deltatt som observatør i budsjettprosessen. Det gjennomføres for øyeblikket intervju med administrativ og politisk ledelse i Rana kommune. Prosjektet er i en fase hvor det er naturlig å utvide forskningen også til andre kommuner. NORD Universitet vil i 2017/2018 gjennomføre en spørreundersøkelse for alle kommunene i Norge. Både intervjuene i Rana og spørreundersøkelsen vil danne grunnlag for forskningsresultater. Prosjektet har i 2017 vært presentert i seminarer, KOMØK 2017 på Gardemoen og Kommunalbankens seminarer i Steinkjer, Drammen og Jessheim.

Lovgrunnlag

Økonomiplan

Rådmannen velger innledningsvis å understreke økonomiplanens juridiske status med hensyn til balansering og behandling. Dette fremkommer av Kommuneloven § 44:

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan.
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår.
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter, anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6.
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt
7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering.

Budsjett

Årsbudsjettet er derimot et bevilgningsvedtak, og dermed en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Kommunen kan ikke foreta utbetalinger eller pådra seg utgifter i året ut over de bevilgninger som er fastsatt i årsbudsjettet for budsjettåret, med unntak av eventuelle rettslige forpliktelser. Kommunestyrets bevilgninger i budsjettet er bindende for underordnede organer. Budsjettet skal være realistisk og fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i det aktuelle budsjettåret.

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kommuneplanens samfunnsdel viser et utfordringsbilde som også gir et mulighetsbilde.

Rana som kommune og regionsenter står overfor store endringer i årene som kommer. Polarsirkelen lufthavn er i ferd med å realiseres, Campus Helgeland er på plass og industrien i Rana viser verden et bilde på det grønne skifte. Sjøfronten er under ferdigstilling og store prosjekter med dypvannskai, datalagringscenter og sykehus står for tur. Kommunen har et bredt sammensatt næringsliv, og Rana er fortsatt en smeltedigel av mennesker, muligheter og unike kvaliteter.

De viktigste utfordringene kommunen står overfor som samfunn er knyttet til klima- og miljø, økende sosial ulikhet, synkende fødselsoverskudd, økende antall eldre, økende andel unge som sliter psykisk, høyt frafall i videregående skole, integrering og omdømme.

De organisasjonsmessige utfordringene er knyttet til omstilling og effektivisering, kvalitet i grunnskolen, vedlikeholdsetterslep på bygg og veier samt fremtidige krav til informasjonssikkerhet, beredskap, innovasjon og digitalisering.

Kommunen kan ikke løse alle oppgavene selv. Dette betyr at kommuner må tenke nytt og smart for å løse fremtidens oppgaver. Samarbeid og dialog med frivillige, innbyggere og næringsliv er nødvendig for å lykkes.

I kommuneplanens samfunnsdel som sluttbehandles desember 2017 forankres visjon og satsingsområder. Visjonen legger føringer for et bredt samarbeid om videre utvikling av Rana samfunnet.

Fire satsingsområder er foreslått prioritert i planperioden:

- Vekstkraft og attraktivitet
- Grønn omstilling
- Livskvalitet og mestring
- Fremtidsretta infrastruktur

Kommuneplanens samfunnsdel må realiseres innenfor de ressurser, virkemidler og økonomiske rammer kommunen har til rådighet. Prioriterte satsinger skal konkretiseres og følges opp i budsjett og økonomiplandokumentet.

I år behandles begge plandokumentene parallelt. Det betyr at det først vil foreligge en vedtatt kommuneplan ved utarbeidelse av budsjett- og økonomiplan for perioden 2019 -2022.

Det har vært gjennomført en god og bred planprosess og de overordnede satsingsområdene oppfattes å være godt forankret. Rådmannen har derfor valgt å se til føringer gitt i høringsdokumentet knyttet til kommuneplanens samfunnsdel 2017- 2027 ved utforming av årets budsjett – og økonomiplan.

ORGANISERING OG STYRING

Politisk struktur

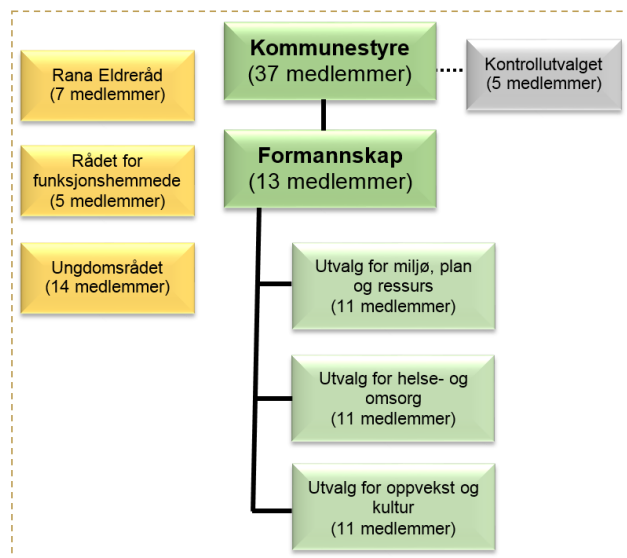
Rana kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Kommunestyret har 37 medlemmer og er øverste politiske organ.

Formannskapet er driftsstyre og behandler saker delegert fra kommunestyret og gir innstilling til budsjett og økonomiplan og andre kommunale planer.

Rana kommune har tre hovedutvalg:

- Utvalg for helse og omsorg
- Utvalg for miljø, plan og ressurs
- Utvalg for oppvekst og kultur

Figur 1. Politisk struktur.

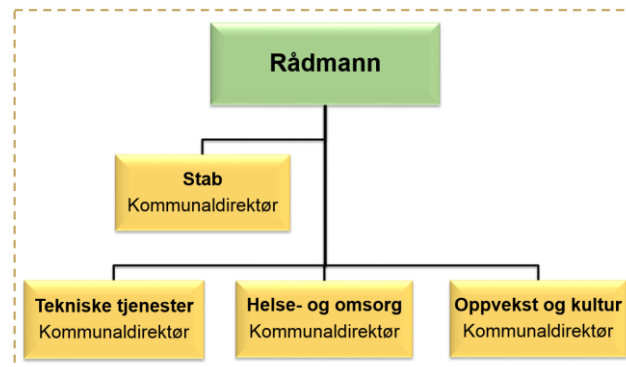

Administrativ struktur

Rana kommune er administrativt organisert i en tradisjonell linjeorganisasjon. Rådmannen er kommunens øverste administrative leder, og ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak. Rådmannen er også ansvarlig for den daglige driften av kommunen.

Fra 1.1.2018 endres den administrative organisasjonsstrukturen. Fire kommunaldirektører vil fra da av inngå i rådmannens toppledergruppe.

Figur 2. Ny Overordnet administrativ struktur.

Administrativ organisasjonsprosess

Kommuneorganisasjonen må løpende tilpasses utfordringsbildet og omgivelsene. Rådmannen har igangsatt en administrativ gjennomgang av organisasjonen. Målet er å sikre en organisering som i sterkere grad støtter opp om kommuneplanens samfunnsdel med føringer.

Følgende prinsipp er lagt til grunn for organisasjons-prosessen som vil strekke seg utover i 2018:

- Brukerfokus, helhetstenking, tydelighet, fremtidsrettet, bærekraftig.

Synergier som skal oppnås er bedre brukergrensesnitt, tjenesteeffektivitet, styring og kontroll, økt myndiggjøring, trivsel og stolthet blant ansatte.

- I 2018 etableres felles tildelingskontor for helse og omsorg der koordinerende enhet er innpasset.

Helhetlig plan og styringssystem

Gjennom god ledelse og gode plan- og styringsprosesser skal kommunen ivareta rollen som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena.

Arbeidet med å videreutvikle et helhetlig plan og styringssystem er en prioritert oppgave i økonomiplanperioden.

Plansystemet består av kommunens overordnede vedtatte planer som skal sikre gjennomføring av politiske mål og prioriteringer. Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og inneholder mål og retningsvalg for

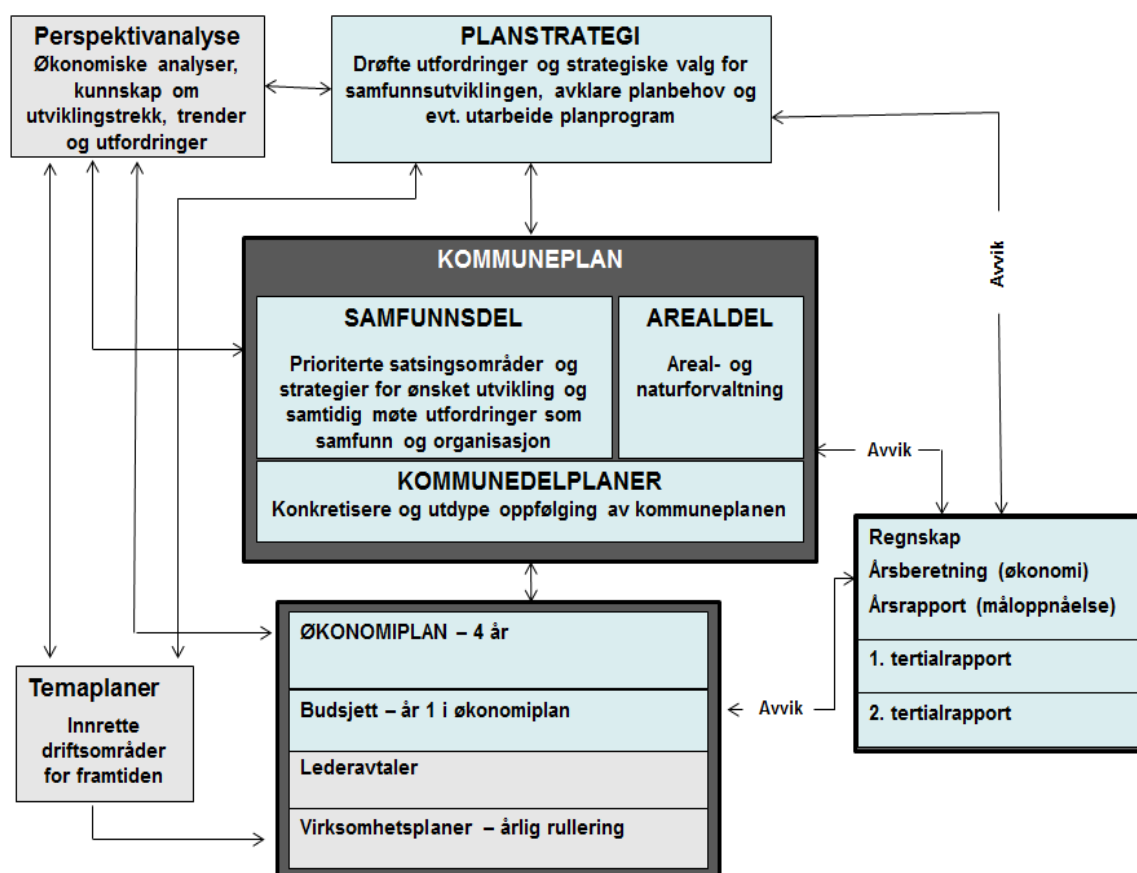
kommunens utvikling. En viktig brikke faller på plass når kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2017-2027 vedtas. Plan og styringssystemet kan da rigges videre slik at den ønskede «røde tråden» oppnås. Øvrig planverk skal gjennomgås for å sikre et lett tilgjengelig, konsistent og operativt planhierarki.

Styringssystemet (virksomhetsstyringen) er rådmannens verktøy for å iverksette og følge opp vedtak, mål og prioriteringer. Virksomhetsstyringen skal sikre at kommunen løser oppgavene og når målene på en effektiv måte innenfor gjeldende lover, regler og økonomiske rammer.

Det skal jobbes helhetlig og systematisk med virksomhetsstyring og internkontroll for å sikre «orden i eget hus». Oppfølging og lukking av påpekte avvik i forvaltning – og tilsynsrapporter legges til grunn for dette arbeidet.

Prinsippene i modellen nedenfor vil bli lagt til grunn for implementering av et helhetlig plan – og styringssystem i Rana kommune. Figuren illustrer hvordan ulike elementer skal virke sammen for å sikre en helhetlig og samordnet planlegging, oppgaveløsning og styring.

Figur 3. Illustrasjon over plan- og styringssystemet

Utrulling av et helhetlig plan og styringssystem er en krevende prosess som involverer både administrativt og politisk nivå. Administrasjonen vil legge frem sak for politisk behandling for å forankre prinsipp og fremdrift.

Styringsmodeller

Kommunen benytter ulike styringsmodeller for å iverksette politiske vedtak og prioriteringer og for å skape best mulig resultat og kvalitet i tjenestene. Styringsmodellene inndeles slik:

- Linjestyring – styring av basisorganisasjonen.
- Prosjektstyring – styring av midlertidig organisasjon som et prosjekt eller program.
- Kontraktstyring – Styring av tjenester som ikke produseres i egen regi.
- Eierstyring – styring av selskaper som kommunen eier helt eller delvis.

Kommunen skal oppfattes som en profesjonell part og eier og agere deretter. Rådmannen vil jobbe aktivt i planperioden med å profesjonalisere og

videreutvikle kommunens ulike styringsmodeller, herunder eierskapsmelding.

Resultatmål og indikatorer

For å sikre at utviklingen går i rett retning skal kommunen sette mål og følge med på indikatorer innenfor prioriterte satsingsområder over tid. Oppfølging og vurdering av utvikling legges inn i rapporteringsrutinene. Det er definert fire gjennomgående fokusområder:

Økonomi- Organisasjon- Tjenester- Samfunn

Økonomi:

Skal styres med handlingsregler for å oppnå langsiktig bærekraft og handlingsrom. Oppnås gjennom god økonomistyring, effektiv tjeneste-produksjon og tilpasning av driftsrammer.

Organisasjon og medarbeidere:

Kompetente ansatte og god ledelse er en forutsetning for god tjenestekvalitet. Oppnås gjennom aktiv arbeidsgiverpolitikk som sikrer rekruttering, nærvær, heltidskultur, med-arbeiderskap og godt lederskap.

Tjenester:

Det skal leveres gode og effektive tjenester med riktig kvalitet til brukere og innbyggere. Oppnås gjennom fokus på tilgjengelighet, kvalitet, medvirkning, innovasjon/ digitalisering.

Samfunn:

Følge opp kommuneplanens samfunnsdel med satsningsområder og strategier: Vekstkraft og attraktivitet, grønn omstilling, livskvalitet og mestring og fremtidsrettet infrastruktur.

Etablerte gjennomgående mål og indikatorer for økonomi, tjenester, medarbeidere og organisasjon videreføres i 2018. Sektorovergrepene indikatorer for samfunn og overordnet styringskort utledes som del av utrulling av plan og styringssystemet.

Tiltak 2018:

- Følge opp anbefalinger i forvaltningsrevisjons-rapporter.
- Forenkle/strukturere kommunalt planverk.
- Konkretisere satsinger i kommuneplanens samfunnsdel inn mot budsjett og økonomiplan 2019-2022.
- Definere styringsindikatorer som skal sikre rett utvikling med rapporteringsrutiner.

■ **Sak som beskriver helhetlig plan og styringssystem legges frem for politisk behandling i 2018.**

FELLES FOKUSOMRÅDER

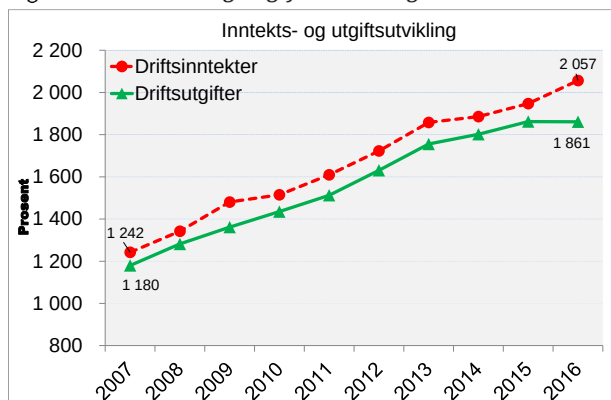
I dette kapittelet gis en oppsummering innenfor områdene økonomi, organisasjon, tjenester og samfunn.

Økonomi

En sunn kommuneøkonomi karakteriseres av evnen til å håndtere uforutsette hendelser og ha handlingsrom til å kunne foreta egne valg på kort og lang sikt.

Økonomisk styring

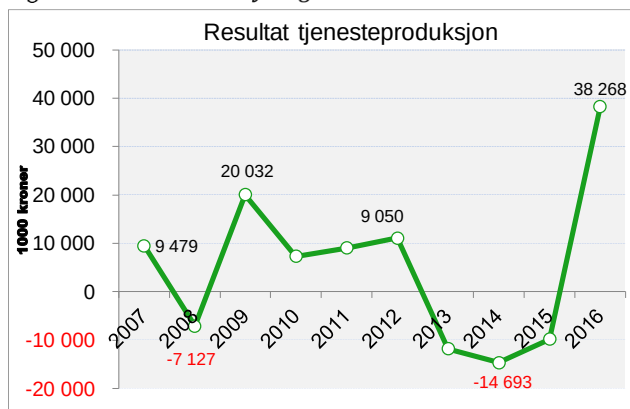
Figur 4. Inntekts- og utgifts utvikling

Grafen illustrerer utviklingen i driftsinntekter og driftsutgifter som nominelle størrelser.

Det langsiktige bildet er at kommunen løpende tilpasser utgiftene til inntektsgrunnlaget.

Figur 5. Økonomisk styring

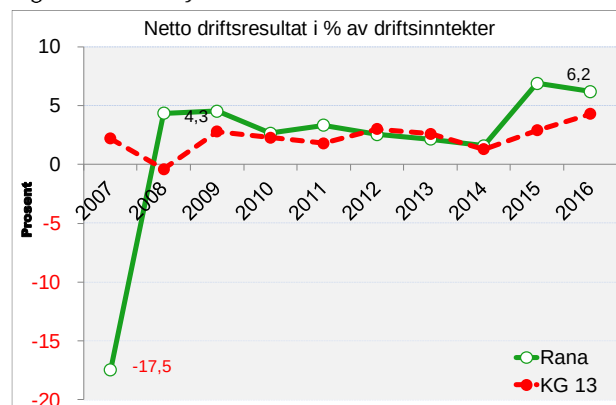

For å ha kontroll på utgiftsveksten, må kommunal drift styres i samsvar med de budsjettbetingelser som kommunestyret setter i årsbudsjett og økonomiplan.

I perioden 2013-2015 var det et negativt resultat for tjenesteproduksjonen Driften er inne i en omstilling hvor driftsnivået skal nedjusteres. Resultatet viser at det tar tid å iverksett driftsreduksjoner som gjør at ressursbruken tidvis kommer i utakt med årsbudsjetttrammene. I 2016 leverer tjenesteproduksjonen et historisk godt økonomisk resultat. Mindreforbruket i 2016 er års-effekt av lavere driftsnivå fra starten av året kombinert med gevinster av nye omstillingstiltak og engangsbevilgning på 12,7 mill. kr.

Nytt økonomireglement hvor over- og underskudd kan sees over år, kan også ha hatt betydning. Økonomistyringen og budsjett disiplinen oppleves som god. Organisasjonen leverer i forhold til omstillingskrav, samtidig som det er utøvd god kontroll og styring.

Figur 6. Handlefrihet

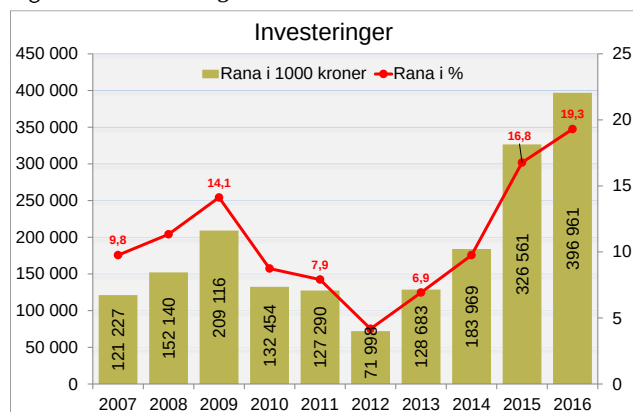

Netto driftsresultat (NDR) er definert som kommunens økonomiske handlefrihet og er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger. Over fremgår kommunens handlefrihet eller netto driftsresultat i kroner og prosent av sum driftsinntekter i Rana sammenlignet med gjennomsnittet i KG 13.

I 2007 falt handlefriheten dramatisk knyttet til Terrasaken. For perioden under ett ligger Rana kommune over gjennomsnittet i KG 13 dersom Terraåret 2007 holdes utenom (snitt 3,8 prosent for Rana og 2,3 prosent for KG 13). Snittet er 1,7 prosent når 2007 tas med. De siste årene er NDR for Rana kommune høyere enn sammenligningskommunene, Rana kommune med et snitt på 4,2 prosent og KG 13 på 2,8 prosent. Men innbetalinger for oppgjøret etter Terra påvirker NDR for Rana kommune. Holdes disse utenom fremstår et snitt på NDR for Rana kommune 4 siste år på 2,6 prosent.

Det er viktig å ha et stabilt netto driftsresultat over tid som kan bidra med egenkapital til investeringer, styrking av likviditeten og som økonomisk buffer for å møte framtidige utfordringer. Teknisk beregningsutvalg (TBU) anbefaler et NDR på 1,75 prosent. Rana kommune har i økonomiplan satt et mål om et NDR på 3 prosent som er høyere enn måltallet i modellen for økonomisk bærekraft på 2 prosent. Høyere måltall for NDR er motivert ut fra at gjeldsnivået i økonomiplanen vil overstige anbefalt grense på 75 prosent. Omsatt til kroner vil et netto driftsresultat på 3 prosent utgjøre ca. 63 mill. kr

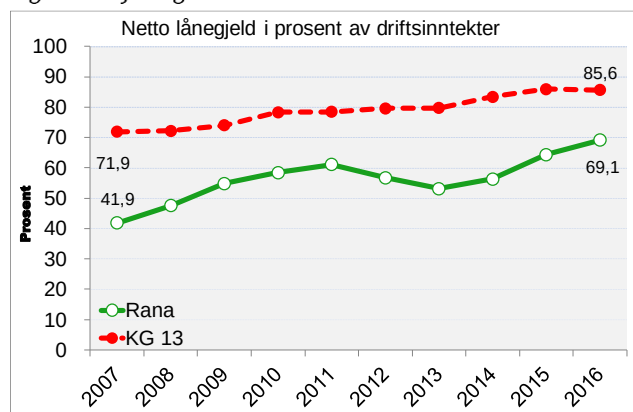
Figur 7. Investeringer

Grafen viser investeringsvolumet hvert år i Rana kommune i faktiske kroner og i prosent av sum driftsinntekter. Vi ser at kommunen har investert betydelig de siste to årene. I denne perioden har det til sammen blitt investert for 1 850,4 mill. kr, eller gjennomsnittlig 185,0 mill. kr hvert år.

Grafen under illustrerer lånegjeldsutviklingen i Rana i prosent av driftsinntekter sammenlignet med gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Figur 8. Gjeldsgrad

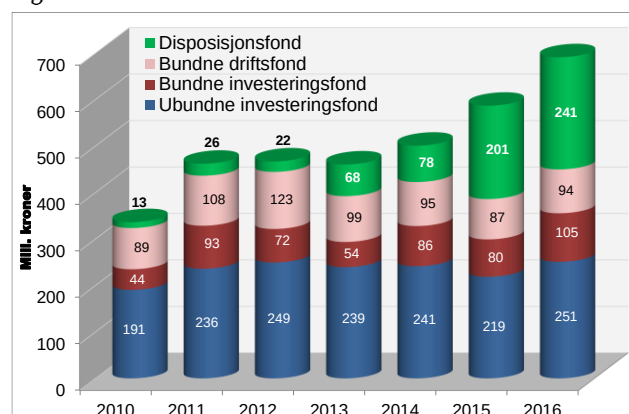

Indikatoren viser netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Netto lånegjeld utgjorde 69,1

prosent av brutto driftsinntekter i 2016. Netto lånegjeld øker i Rana som følge av økt investeringsvolum, mens lånegjelda i sammenligningskommunene holder seg stabilt. Jf. her kommunens bærekraftmodell som har et tak for netto lånegjeld på 75 prosent av brutto driftsinntekter.

Netto lånegjeld var 54 459 kr pr. innbygger i 2016 mot 48 126 kr i 2015. I 2007 var netto lånegjeld 20 273 kr pr. innbygger. Til sammenligningen var netto lånegjeld pr. innbygger i KG 13 i 2016, 64 403 kr.

Figur 9. Fond

Det har samlet sett vært en god oppbygging av fond senere år, spesielt på ubundne drifts- og investeringsfond. Den samlede fondsbeholdningen i Rana vurderes som tilfredsstillende sammenlignet med andre kommuner og egne målsettinger. Disposisjonsfondet fikk via Terra-oppgjøret i 2015 en betydelig tilførsel og er med 11,7 prosent av driftsinntektene på et tilstrekkelig nivå. Netto driftsresultat kan fremover anvendes til andre formål, herunder styrke egenkapitalandelen i investeringer.

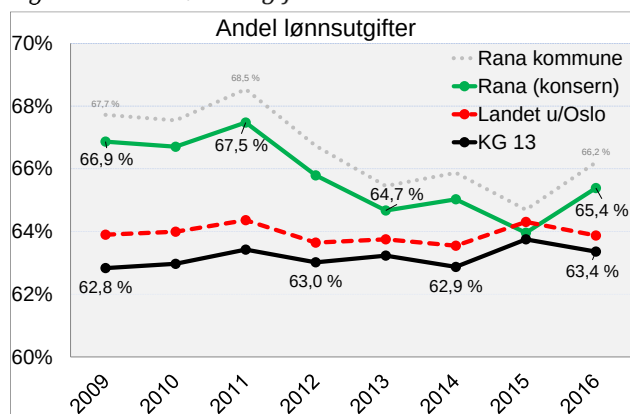
Måltallene i handlingsregel for bærekraft er nådd i 2016.

Lønnsutgifter

Andel lønnsutgifter i prosent av brutto driftsutgifter ble redusert fra 2015 til 2016 i landet og i KG 13, mens samme andel økte i Rana. Lønnsandelen i Rana var spesielt lav i 2015, som skyldtes ekstraordinære kjøp av varer og tjenester på 44 mill. kr.

Staten finansierer ikke differansen i lønnsandel i forhold til landet gjennom inntektssystemet, slik at Rana må dekke deler av den årlige lønnsveksten på andre måter.

Rana sitt nivå i andel lønnsutgifter i prosent av brutto driftsutgifter viser at Rana har gjennomført stillingsreduksjoner i perioden 2011 til 2015.

Figur 10. Andel lønnsutgifter 2009-2016

Figuren viser kommunenes brutto lønnsutgifter i prosent av driftsutgifter. Driftsutgiftene er korrigert for avskrivninger og arbeidsgiveravgift. Lønnsutgiftene er korrigert for arbeidsgiveravgift. Rana kommune med Mo i Rana havn KF har en lønnsandel i 2016 på 65,4 prosent (66,2 prosent uten havna). Landet uten Oslo samt KG 13 har en lønnsandel på henholdsvis 63,9 prosent og 63,4 prosent.

Status økonomisk bærekraft

Tabell 1. Handlingsregel for bærekraft

	Måltall øk.plan	Regnskap 2016	Budsjett 2017
Netto driftsresultat	2,0 %	6,2 %	2,1 %
Disposisjonsfond	8,0 %	11,7 %	11,7 %
Netto lånegjeld	75,0 %	69,1 %	72,0 %

Regnskapet 2016 og budsjett 2017 viser balanse i forhold til handlingsregelen. Gjeldsgraden vil i økonomiplanperioden øke ut over 75 prosent.

Disposisjonsfondet forventes å bli redusert i årene fremover for å dekke forpliktelsen knyttet til realisering av Polarsirkelen Lufthavn.

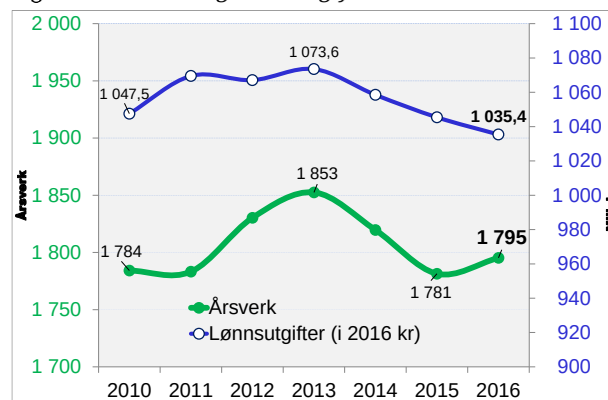
Organisasjon og medarbeidere

Kommunesektoren er i rask endring, med nye oppgaver og krav til kompetanse. Kommunen som arbeidsgiver skal imøtekomme økende etterspørsel etter tjenester og løse oppgaver på nye innovative måter. Kommunen må rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft og etablere heltidskultur for å sikre opprettholdelse av sentrale velferdsoppgaver i årene fremover.

De ansatte er organisasjonens viktigste ressurs og en forutsetning for god tjenestekvalitet. En god arbeidsgiverpolitikk er avgjørende for å møte fremtidens utfordringer. Kommunens verdier legges til grunn for dette arbeidet:

«ÅPENHET - RESPEKT – SAMARBEID – TILLIT»

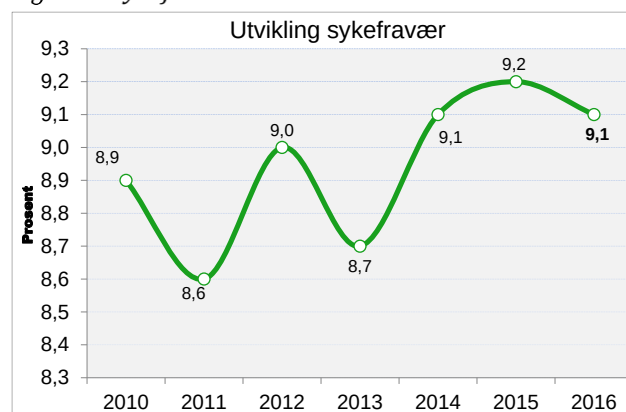
Rana kommune er største lokale arbeidsgiver med 2 220 faste ansatte fordelt på 1 825 årsverk (pr. 30.6.). Utvikling i årsverk og lønnsutgifter i perioden 2010-2016 fremgår av figuren nedenfor.

Figur 11. Årsverk og lønnsutgifter 2010-2016

Rana kommune er en kvinnedominert arbeidsplass. 77,5 prosent av de ansatte er kvinner og 22,5 prosent menn. Ved utgangen av 2016 gikk 41,8 prosent av de ansatte i deltidsstillinger. Over 50 prosent av disse er kvinner.

Arbeidstokken blir stadig eldre med lite tilvekst av yngre arbeidstakere. Kommunen sliter med rekruttering, spesielt innenfor helse og omsorgssektoren (sykepleiere, leger mv.).

Rana kommune har hatt høyt sykefravær over tid. Pr. 31.8.2017 er det registrert et sykefravær på 9,1 prosent. Måltallet i 2017 er 8,0 prosent. I 2018 skal måltallet ytterligere ned ett prosentpoeng.

Figur 12. Sykefravær 2010-2016

Satsingsområder organisasjon-medarbeidere

Utfordringsbildet sett fra et arbeidsgiverperspektiv er som for kommunesektoren forøvrig knyttet til

arbeidskraft og rekruttering, heltid og deltid, sykefravær, ledelse og innovasjon/fornyning.

I planperioden rettes derfor fokus mot:

- Medarbeiderskap og lederskap
- Mangfold og inkludering
- Medarbeidere med rett kompetanse
- Innovasjon og utvikling

Medarbeiderskap og ledelse

Arbeidsgiverpolitikken gir de overordnede føringene for arbeidet med medarbeiderskap og ledelse. God ledelse på alle nivåer med evne til å mobilisere kompetente medarbeidere til effektiv tjenesteproduksjon i god dialog med brukerne er en kritisk suksessfaktor.

Ny og tydelig ledelsesstruktur skal etableres som en del av ny administrativ organisering i 2018. Lederutviklingsprogram for ledere starter opp høsten 2017 og avsluttes ved utgangen av 2018. Det skal inngås lederavtale med alle ledere.

For å vurdere resultat og måloppnåelse skal det gjennomføres medarbeiderundersøkelser i 2018.

- **Arbeidsgiverstrategi for 2018-2021 legges frem som sak og sluttbehandles i 2018.**

Sykefravær

Rana kommune har over tid hatt høyt sykefravær. Samlet fraværsnivå ligger stabilt til tross for at det har vært jobbet målrettet med å redusere sykefraværet. Den samme trenden vises på landsbasis i kommunesektoren.

Sykefraværet i kommunen varierer mellom ulike tjenesteområder. Fraværet har tradisjonelt vært høyt innenfor helse og omsorgssektoren og det er også her den største veksten i tjenestene (årsverk) har vært. Vekst i tjenester med høyt sykefravær påvirker det totale sykefraværsbildet negativt.

Det systematiske arbeidet som er startet opp skal videreføres med full styrke i planperioden. Et godt og inkluderende arbeidsmiljø skal bidra til trivsel og nærvær.

Det er satt mål om at samlet sykefravær i Rana kommune ikke skal overstige 7 prosent innen utgangen av 2018. Selv om sykefraværstallene ligger over angitt måltall pr. dato, fastholdes måltallene som er satt. Mål for sykefravær tar utgangspunkt i snitt tall over en tre års periode. Vurdering av samlet resultatoppnåelse vil bli koblet til evaluering av handlingsplan for IA (inkluderende arbeidsliv) i 2018.

Tabell 2. Måltall sykefravær 2017-2018

Måltall sykefravær pr avdeling	Snitt 2012-2015	Mål 2017	Mål 2018
Støttetjenesten	5,2	4,6	4,1
Skole	8,3	7,4	6,5
Barnehage	6,3	5,6	4,9
Helse- og sosial	10,4	9,2	8,1
NAV-kommune	5,1	4,5	4,0
Omsorg	11,2	10,0	8,7
Kultur	7,0	6,2	5,4
Teknisk	8,1	7,2	6,3
Sum sykefravær	9,0	8,0	7,0

Følgende tiltak prioriteres og videreføres i 2018 for å forebygge og redusere sykefraværet:

- Sikre at tiltak i handlingsplan for HMS-IA følges opp på alle nivå i organisasjonen.
- Tettere samarbeid og dialog (ledere, ansatte, tillitsvalgte, sykemelder, BHT, NAV etc.).
- Delta i nettverk og samarbeid med forskningsmiljø for å øke kunnskap om helsefremmede faktorer i arbeidsmiljøet.
- Sikre at alle virksomheter har kartlagt og analysert risikofaktorer for sykefravær.
- Utvidet lederstøtte i enheter med høyt sykefravær over tid.
- Digitalisere fraværsregistrering for å sikre økt kvalitet og bedre analysegrunnlag.
- Konsekvent bruk av virkemidlene som følger av IA avtalen.

- **Sak om sykefraværsutvikling, mål og tiltak legges frem i 2018.**

Heltidskultur

Uønsket deltid er en organisasjonsutfordring med høy prioritet. Flere på heltid vil gi åpenbare gevinster - trygghet og kontinuitet for brukere, bedre utnyttelse av arbeidskraft og bedre arbeidsmiljø. I Rana kommune er det deltidsansatte i alle avdelinger, men flest deltidsstillinger finnes innenfor tjenesteområder med døgnskategorisk drift eller arbeid etter arbeidsplaner.

Det skal jobbes målrettet og systematisk med arbeidstid og turnusplanlegging for å skape heltidskultur. Kommunen representert ved omsorgsavdelingen deltar i KS-nettverket «Heltid i nord» i 2017/2018. Gjennom nettverket får kommunen tilgang til ulike verktøy, erfaringsutveksling samtidig som det gjennomføres utviklingsarbeid i egen kommune.

Organisasjonen er en i fase der det høstes erfaring og bygges kompetanse rundt problematikken.

Dette vil gi grunnlag for å utforme strategi og sette måltall for heltidskultur.

- **Det legges frem sak om heltidskultur med forslag til måltall høst 2018 i partssammensatt utvalg (PSU).**

Kompetanse og rekruttering

Rana kommune skal ha en framsynt, profesjonell og treffsikker rekrutteringspolitikk som bidrar til å sikre dagens og fremtidens kompetansebehov. Kommunens lønnspolitikk skal understøtte mulighetene for å rekruttere og beholde rett kompetanse, samtidig som det er et virkemiddel for å fremme resultatoppnåelse.

Kommunesektoren er en kompetanseintensiv arbeidsplass, hvor de fleste ansatte har høyere utdanning og en stor andel har fagutdanning. Kommunen skal målrettet bygge kompetanse blant egne ansatte som er viktig for tjenesteytingen. Aktiv bruk og rullering av strategisk kompetanseplan skal sikre rett utvikling. Sentrale kompetanseløft følges opp sektorvis.

Det er mange mulige karriereveier i Rana kommune. Dette må synliggjøres tydeligere internt og eksternt gjennom målrettet profilering / omdømmebygging. Det er spesielt viktig å nå arbeidssøkende unge som skal velge utdanningsretning. Rana kommune skal aktivt delta på arenaer og i prosjekt som kan bidra til å markedsføre kommunen som arbeidsgiver. Videre arbeid med rekrutteringspatrulje, deltakelse på karrieredager og prosjekt jobbvinner er eksempel på tiltak som støtter opp om dette arbeidet.

Kommunen er en viktig praksisarena og døråpner til yrkeslivet. Rana kommune skal tilrettelegge for aktivitet som kan bidra til fremtidig rekruttering i egen organisasjon og i samfunnet forøvrig. Prosjektet «*give a job*» som er igangsatt med delfinansiering fra fylkeskommunen har som mål å bidra til befolkningsvekst, samt tilførsel av kompetanse og arbeidskraft til kommunen gjennom utenlandsk innvandring.

Kommunestyret har gitt signaler om at de ønsker å utvide lærlingeordningen fra 1 til 2 lærlinger pr. 1 000 innbyggere (fra 26 til 52 lærlinger). Det anbefales gradvis implementering over en 4 års periode med en økning på 1 mill. kr årlig. Administrasjonen vil legge frem egne sak om lærlingeordningen.

For å styrke arbeidet med rekruttering og kompetanse prioriteres følgende i 2018:

- **Utforming av en helhetlig strategisk kompetanse og rekrutteringspakke: *rekrutteringsstrategi, strategisk kompetanseplan, revidert lønnspolitikk.***
- **Antall lærlinger innenfor relevante fagområder økes over en 4 årsperiode.**

Innovasjon og utvikling

For å kunne ivareta samfunnsoppdraget som tjenesteyter og demokratisk arena kreves det evne til omstilling, endring og fornying. Gjennom å utvikle kultur for erfaringslæring og styrke evnen til å omsette kunnskap til ny praksis, skal Rana kommune videreutvikles som en innovativ og lærende organisasjon. I hele kommuneorganisasjonen skal det fokuseres på:

- Effektive arbeidsprosesser.
- Kunnskapsbasert praksis og forbedringsarbeid.
- Hensiktsmessig organisering.
- Kultur for læring og utvikling.

Gjennom å forenkle og utvikle organisasjonen skal det oppnås – bedre ressursutnyttelse, mer tid til kjerneoppgaver og større trivsel og arbeidsglede hos ansatte. Arbeidsprosesser skal effektiviseres og rasjonaliseres gjennom å utnytte funksjonalitet i etablerte og nyervervede systemer. Jakten på tidstyver som bidrar til at innbyggerne får for sen og dårlig service skal intensiveres. Kommunen skal øke bruken av kunnskapsbasert praksis for å bedre kvaliteten på tjenesten.

For å se om utviklingen går i riktig retning settes følgende indikatorer for 2018:

Tabell 3. Utvalgte styringsparametere organisasjon

Utfordring	Indikator	Mål
Økt nærvær	Sykefraværsprosent.	7 prosent innen utgangen av 2018
	Andel virksomheter som har oppnådd sitt differensierte mål for sykefravær.	80 -100 prosent
Godt arbeidsmiljø	Medarbeidertilfredshet (skala fra 1 -6, der 6 er best).	4,5 - 6
God ledelse	God ledelse (skala fra 1 -6).	4,5 - 6
	Ledere med lederavtaler.	100 prosent.
Redusere uønsket deltid	Reduksjon i antall ansatte som oppgir å ha uønsket deltid.	Settes i 2018.

Tjenester

Rana kommune skal levere gode og effektive tjenester med riktig kvalitet til brukere og innbyggere. Tjenestene skal være bærekraftige og gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. For å møte fremtidens behov, må tjenestene utvikles og fornyes. Sammen med innbyggere, frivilligheten og næringsliv skal det arbeides målrettet for økt medborgerskap og samskapning.

Status tjenester

KOSTRA og kommunebarometeret benyttes som styringsinformasjon. Det gjennomføres brukerundersøkelser innenfor flere tjenesteområder.

KOSTRA

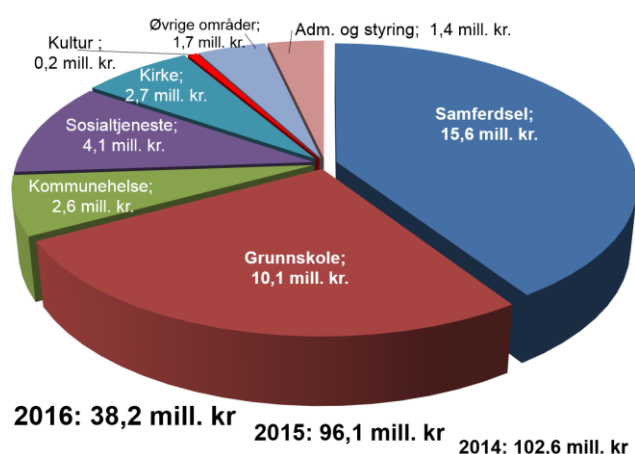
KOSTRA tallene viser hvor stor ressursbruken i Rana er sammenlignet med andre kommuner på de ulike sektorene.

Dersom Rana kommune hadde tilsvarende netto driftsutgifter pr. innbygger som KG 13 på disse områdene, ville ressursbruken i Rana vært **38,2 mill. kr** lavere. Dette er en betydelig reduksjon fra 2015, da tilsvarende differanse var 96,1 mill. kr. Tallene inkluderer nå også Mo i Rana havn KF, for best mulig sammenligning med andre kommuner.

Dersom Rana hadde hatt samme arbeidsgiveravgift som de øvrige kommunene i KG 13 på 14,1 prosent, ville ressursbruken i Rana vært 138,8 mill. kr høyere enn snittet i 2016.

Figuren under viser ressursbruken i Rana i 2016 på tjenesteområdene sett i forhold til KG 13 og viser områder der Rana har høyere ressursbruk målt i forhold til målgruppene.

Figur 13. Netto driftsutgifter Rana diff. KG 13 (2016)

Rana hadde også lavere ressursbruken på noen områder sett i forhold til KG 13. Disse områdene vises i tabellen under.

Tabell 4. Differanse Rana/KG 13 i netto driftsutgifter til øvrige områder

Sektor	2016
Øvrige sektorer	22,8 mill. kr
Barnehage	-11,9 mill. kr
Pleie- og omsorg	-5,8 mill. kr
Barnevern	-2,1 mill. kr
Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø	-1,4 mill. kr
Sum	1,7 mill. kr

Når det tas høyde for demografi og ressursbruk pr. målgruppe, var netto driftsutgifter i Rana 22,8 mill. kr høyere enn snittet i KG 13 på øvrige områder i 2016. Dette skyldes i hovedsak at Rana har høyere pensjonsutgifter enn snittet i KG 13 som igjen skyldes at Rana har forskuttet pensjonsutgiftene i større grad enn øvrige kommuner.

Kommunebarometeret

Rana havner på en 287.plass i Kommunebarometeret 2017 fra Kommunal Rapport. Da er plasseringen korrigert med hensyn til økonomiske rammebetingelser.

Tabell 5. Plassering kommunebarometeret 2015-2017

	2015	2016	2017	Endring fra i fjor
Totalplassering	349	259	287	28
Grunnskole	378	366	337	-29
Pleie og omsorg	199	248	368	120
Barnevern	328	181	214	33
Barnehage	152	215	154	-61
Helse	346	316	292	-24
Sosialtjeneste	302	277	286	9
Kultur	171	207	157	-50
Økonomi	146	71	57	-14
Kostnadsnivå	164	207	68	-139
Miljø og ressurser	62	95	71	-24
Saksbehandling	149	83	140	57
Vann, avløp og renovasjon	120	131	250	119

Nøkkeltallene er samlet sett litt svakere enn normalen i Kommune-Norge. Rana er inne på Topp 100-lista innen økonomi, enhetskostnader og miljø og ressurser. Kommunen har sine svakeste plasseringer innen pleie og omsorg (368.plass) og grunnskole (337.plass).

Hvis vi ser bort fra kommunenes ulike økonomiske utgangspunkt, kommer Rana på en 265.plass. Nøkkeltallene er omtrent som forventet ut fra økonomiske forutsetninger.

Sammenheng mellom KOSTRA og Kommunebarometeret

KOSTRA - tallene viser ingen sammenheng mellom ressursbruk på tjenesteområdene sett opp mot resultatene i Kommunebarometeret. Når Rana bruker mer ressurser enn sammenlignbare kommuner og samtidig oppnår dårligere resultater i Kommunebarometeret, er dette bekymringsfullt.

På motsatt side, viser sammenligningen at på områder Rana har en gjennomsnittlig eller lavere ressursbruk enn snittet i KG 13, oppnår Rana gode resultater. Dette gjelder områder som barnehage, kultur og saksbehandling.

Når ressursbruken i Rana ble redusert innenfor grunnskole, kultur og barnehage fra 2015 til 2016, ble samtidig plasseringene i Kommunebarometeret henholdsvis 29, 50 og 61 plasser bedre.

Det vises tydelig at høy eller lav ressursbruk på et område nødvendigvis ikke slår direkte inn på kvaliteten.

Satsingsområder tjenester

Utfordringsbildet for de kommunale tjenestene er mangfoldig og dels varierende fra tjenesteområde til tjenesteområde.

Felles utfordringene på strategisk overordnet nivå oppsummeres slik:

- Dokumentere og synliggjøre resultat og kvalitet av tjenesteleveranser.
- Sikre god brukermedvirkning og løpende utvikling i tjenesteytingen.
- Digital tilgjengelighet, innovasjon og anvendelse av ny teknologi.

For å sikre rett utvikling skal det fokuseres på:

- God kvalitet på tjenestene.
- Tilgjengelige tjenester.
- God brukermedvirkning.

Brukerundersøkelser skal gjennomføres jevnlig for å oppnå kunnskapsbasert styring og utvikling innenfor tjenestene. Det skal legges til rette for god brukerdiallog og brukermedvirkning.

Samskapning mellom innbyggere, sosiale entreprenører, bedrifter og frivillig sektor kan gi avkastning i form av nye og bærekraftige løsninger. I planperioden skal samskapning tas i bruk som metodisk grep for å sikre innovasjon og nyskapning i de kommunale tjenestene.

Rana kommune legger stor vekt på at innbyggerne og næringsliv kan komme i kontakt med kommunen på en enkel måte å få raske svar på henvendelser. Bruk av sikker digital post skal videreutvikles for å redusere svartid ved henvendelser og saksbehandlingstid. Det skal satses på klart språk for å forenkle kommunikasjon og dialog med innbyggerne.

Kommunens nettsider er hovedkanalen for informasjon om kommunens tjenestetilbud, samfunnsutvikling og politiske saker. Rana kommune skal videreutvikle sine digitale kanaler og sikre gode digitale tjenester gjennom nett og sosiale media.

I 2018 prioriteres:

- **Kommunikasjonsstrategi som støtter opp om prioriterte satsingsområder.**
- **Det avsettes 500 000 kroner til oppstart av klart språk prosjekt.**

Digitalisering

Bruk av teknologi er en nøkkel for å oppnå effektivisering i kommunal tjenesteyting. Velferds-teknologi skal blant annet bidra til nye innovative tjenester i omsorgsektoren.

Rana kommune har vedtatt digitaliseringsstrategi for perioden 2017 -2032. Operasjonalisering av strategien er i gang. Innsatsområdene spiller digitaliseringsbehovene i de ulike sektorene, med vektlegging på *brukerrettede tjenester* og *digital arbeidsflyt*. IKT-avdelingens prioriterte områder er *infrastruktur* og *sikkerhet*. I budsjett- / økonomi-planen avsettes det midler til oppfølging av vedtatt strategi.

Ny modell for organisering og styring som skal sikre digitalisering i kommunal sektor er under utrulling. KS har en nøkkelrolle i utviklingsarbeidet og skal koordinere [mekanismer for finansiering av fellesløsninger og prosjekt](#).

- Det avsettes 5 millioner kroner årlig i økonomiplanperioden for oppfølging av vedtatt digitaliseringsstrategi.

Figur 14. Utvalgte styringsparametere tjenester

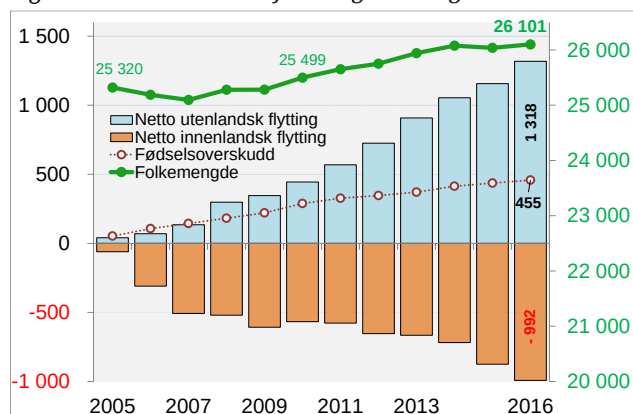
Utfordring	Indikatorer	Mål
God kvalitet på tjenestetilbudet	Brukertilfredshet med tjenestetilbudet (skala fra 1 -6, der 6 er best)	4,5 - 6
	Plassering kommunebarometeret.	Blant de 150 beste kommunene.
Tilgjengelige tjenester	Service og tilgjengelighet-kommunetest forbrukerrådet.	På topp i Nordland
	Tilgjengelighet nettside (norge.no test).	5 stjerner eller mer. ★
	Opplevd god service. (skala fra 1 -6, der 6 er best)	4,5 - 6
Effektiv tjeneste produksjon	Opplevd god brukermåling (skala fra 1 -6, der 6 er best)	4,5 - 6
	Andel innbyggere med digital postkasse	50 prosent av innbyggerne i 2018

Målmålene er gjennomgående for tjenesteyting i organisasjonen og gir føring for målstyringen for alle tjenesteområder. I tillegg til de generelle målene, skal tjenesteområdene definere spesifikke mål som sikrer riktig kvalitet og utvikling av de enkelte tjenestene. Tjenesteområdenes spesifikke resultatmål fremkommer under driftsavdelingens kommentarer.

Samfunn

Ved utgangen av 2016 hadde Rana en befolkning på 26 011 personer. Dette er en økning på 781 personer fra 2005.

Figur 15. Akkumulert befolkningsendring 2005-2016

Økning i perioden har i hovedsak kommet som følge av en netto tilflytting fra utlandet (1 318 personer). Fødselsoverskuddet har vært positivt og gitt en vekst på 455 personer, mens netto innenlandsk flytting har vært negativ på 992 personer.

Rana har i dag en demografi med utviklingstrekk som mange distriktskommuner.

Fødselsoverskuddet er synkende som følge av færre fødte og flere døde. Hvis dette bildet skal endres, må flere unge i etableringsfasen og barnefamilier bosette seg i kommunen.

Tabell 6. Aldersfordelt befolkningsutvikling

Alder	1980	1990	2000	2016	Endring
0-5 år	2 014	1 911	2 103	1 593	-421
6-15 år	4 634	2 987	3 382	3 067	-1 567
16-66 år	17 110	16 708	16 345	17 108	-2
67-79 år	1 679	2 410	2 434	3 041	1 362
80-89 år	339	563	905	1 048	709
90 +	50	62	109	244	194
Sum	25 826	24 641	25 278	26 101	275

Andelen eldre er økende i befolkningen og det har de siste 10 årene vært en betydelig vekst i antall eldre over 90 år. Det har blitt betydelig færre barn og unge i kommunen. Totalt har aldersgruppene under 16 år blitt redusert med 1 988 personer siden 1980. Antall yrkesaktive er på samme nivå, mens personer i alderen over 67 år har økt med 2 265 personer.

Kommuneplanens samfunnsdel

Fire satsingsområder prioriteres i kommuneplanens samfunnsdel i perioden:

- Vekstkraft og attraktivitet
- Grønn omstilling
- Livskvalitet og mestring
- Fremtidsretta infrastruktur

Utfordringer, prioriteringer, mål og satsinger knyttet til kommunens rolle som samfunnsutvikler forankres primært i kommunedelplanens strategiske del. Etablering av mål og styringskort for fokusområdet samfunn defineres i egen prosess i 2018.

Vekst og attraktivitet

Strategisk næringsplan

Visjonen for Rana kommune er vekst, og Strategisk Næringsplan beskriver hva kommunen må prioritere for å oppnå visjonen. Den sikreste veien til vekst er flere arbeidsplasser. Gjennom en bred og aktiv medvirkningsprosess har næringslivet gitt sine innspill om hvilke næringer som har størst potensial for vekst, og hvilke satsningsområder som trenger et ekstra løft for å få til en ønsket utvikling. Tre næringer trekkes spesielt fram, fordi det er her det antas at potensialet for vekst er størst. Satsningsområdene skal virke stimulerende på vekst generelt, uavhengig av bransjer.

De tre prioriterte næringene er:

- Prosessindustri, energi, bergindustri og miljø
- Petroleumsbasert leverandørindustri
- Offentlige virksomheter

Lokalisering av sykehus er strategisk viktig for kommunen og har høy prioritet.

Rana kommune har utarbeidet strategisk næringsplan for 2014-2030. Prioriteringer er gitt i egen sak.

Rana Utviklingsselskap (RU) er Rana kommune sin næringsetat og visjonen er å være regionens fremste ressurs for næringsutvikling. Avtalen med RU skal evalueres i 2018. Tilskudd avsatt i budsjett er videreført på samme nivå som i 2017 og setter ramme for aktiviteten. I tillegg har Rana kommune finansiert ett årsverk inn i RU.

Grønn omstilling

Miljø, energi og klima

Miljøutfordringen har i løpet av få år fått store konsekvenser for mennesker over hele verden. Disse utfordringene kan ikke løses uten lokal og regional innsats. Kommunen skal være en aktiv medspiller og pådriver i innsatsen for å redusere klimautslipp og energibruk. Rana kommune arbeider for å sikre eksistens-grunnlaget for planter, dyr, mennesker, kulturlandskap og bygningsmasse. I Norge skal alle kommuner ha sin klima- og energiplan og være en del av løsningen. Kommuner spiller en viktig rolle i arbeidet for å nå nasjonale mål om reduksjon i klimagassutslipp. Rana kommunes Klima- og energiplan skal være et verktøy for å identifisere klimatiltak og nå klima- og energimålet som er satt.

Livskvalitet og mestring

Folkehelse

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, og arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen. Kommunen har en vedtatt plan for folkehelsearbeid som det styres etter. Kommuneoverlegen og kommunens miljørettede helsevern er tilsynsmyndighet etter folkehelseloven og relaterte lover og forskrifter.

■ I 2018 er Rana kommune vertskommune for sunne kommuners nettverkssamling

Boligpolitikk og boligsosiale utfordringer

Boligpolitisk plan for Rana kommune ble vedtatt av kommunestyret i 2012. Første rullering av planen starter for perioden 2018 -2021 hvor det settes et særlig fokus på kommunens boligsosiale arbeid. Kommunens arbeid på dette feltet settes i sammenheng med den nasjonale strategien for boligsosialt arbeid - «Bolig for velferd».

Boligpolitiske hovedmål for Rana kommune:

- Kommunens boligpolitikk skal medvirke til god boligforsyning og et godt fungerende boligmarked som også tar hensyn til forventet befolkningsutvikling.
- Kommunens boligpolitikk skal medvirke til sosial boligfordeling og bosetting av vanskeligstilte.
- Kommunens boligpolitikk skal medvirke til god kvalitet, trygge boliger og bomiljø, og tilgjengelige (universelt utformede) boliger. Boligbygging skal være preget av et miljø- og ressursperspektiv.

Tiltak som utløser økonomiske konsekvenser må vurderes ved neste rullering av budsjett og økonomiplan. Kommunen skal ha tett samarbeid opp mot Husbanken og andre samarbeidspartnere som kan bidra til ønsket utvikling.

Integrering og mangfold

I 2016, og så langt i 2017, er antallet bosatte asylsøkere i kommunen økt. Foreløpig foreligger det ikke bosettingstall for 2018, men signaler fra IMDI kan tyde på at antallet vil synke i 2018. Etter invitasjon fra Nordland fylkeskommune har Rana kommune fra 2016 deltatt i en videreføring av fylkeskommunens tilflyttingsprosjekt, som pilot-kommune. Kommunen ønsker å kartlegge alle tiltak som har med tilflytting fra utlandet å gjøre. I tillegg skal det utarbeides tiltaksplan som kan bli grunnlaget for en kommunedelplan og parallelt tilrettelegge for tiltak som øker rekrutteringen til arbeidslivet og innvandreres deltakelse i samfunnet.

- **Det skal legges frem sak om strategiplan for inkludering og mangfold**

Fremtidsretta infrastruktur

Infrastruktur og logistikk knutepunkt

Infrastruktur, godshåndtering og logistikk er et konkurransefortrinn for kommunens næringsliv. For å sikre videre vekst er det avgjørende å få et flytilbud på linje med resten av landet og å videreutvikle Mo i Rana Havn som logistikknøye.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Rana kommune jobber systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap.

I 2018 videreføres beredskapsdagen.

- **Det legges frem sak revidert helhetlig ROS i 2018.**

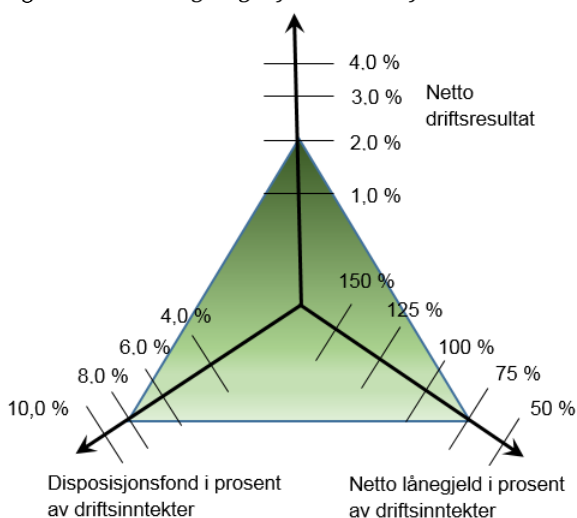
FORUTSETNINGER OG RAMMEBETINGELSER

I dette kapittelet omhandles forutsetninger og rammebetingelser som har betydning for det økonomiske opplegget i økonomiplanperioden.

Handlingsregel for bærekraft

Handlingsregelen for økonomisk bærekraft er dynamisk. Dersom gjeldsnivået er høyere enn 75 prosent eller disposisjonsfondet er lavere enn 8 prosent, må driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent. Nivået på driftsresultatet må settes høyere enn 2 prosent inntil gjeldsnivået er 75 prosent eller lavere og disposisjonsfondet er 8 prosent eller høyere. Når disse forholdene er på plass og de økonomiske forhold er i balanse, kan driftsresultatet settes ned til 2 prosent. Driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent for å nå nivået for bærekraft. Jo høyere en setter driftsresultatet, jo forttere vil kommunen nå bærekraftnivået.

Figur 16. Handlingsregel for bærekraft

Modellen for økonomisk bærekraft setter krav til langsiktighet i den økonomiske styringen av kommunen. Modellen er et viktig hjelpemiddel for å kommunisere om og gi beslutningsgrunnlag for utvikling i kommuneøkonomien. Handlefrihet og robusthet er bærende elementer i modellen. Kommuneøkonomien skal kunne håndtere uforutsette hendelser uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet.

Dagens praksis med tilbakebetaling av premieavvik over 7 år bør sees nærmere på i et bærekraftig perspektiv. Utgiftene skyves nå ut i tid. Det bør vurderes omlegging til den anbefalte regnskapspraksis hvor premieavviket dekkes året etter.

Rana kommune har satt et gjeldsnivå på 75 prosent av brutto driftsinntekter. Sammenligningskommunene i KG 13 hadde i regnskap 2016 et gjeldsnivå på 85,6 prosent. Gjeldsnivået må ikke settes høyere enn det driften kan tåle, og det bør ikke overføres for store belastninger til fremtidige generasjoner.

Høyt investeringsvolum gjør at måltallet for gjeldsnivå på 75 prosent vil bli overskredet i kommende økonomiplanperiode. Bærekraftmodellen vil dermed komme i ubalanse. Når gjeldsnivået er høyere enn 75 prosent eller disposisjonsfondet er lavere enn 8 prosent, må driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent.

Konkret for Rana kommune tilsvarer en prosent økt gjeldsnivå, ca. 21 mill. kr som belaster drifta med 1,3 mill. kr i økt finansutgift.

Investeringsrammer

Rana kommune har et høyt ambisjonsnivå på investeringssiden. Kommunens økonomiske handlingsrom sikres ved at veksten i lånegjelden ikke øker mer enn veksten i kommunens frie inntekter og økonomiske bæreevne.

Planlagte investeringer må settes inn i et lengre tidsperspektiv enn de fire årene som følger av økonomiplanen og defineres med utgangspunkt i økonomisk bærekraft for å:

- Redusere fremtidig risiko
- Holde gjeldsbelastning nede
- Holde finansutgiftene nede.

For å oppnå dette må kommunen:

- Tilpasse investeringsnivået i forhold til økonomisk bærekraft over tid.
- Planlegge langsiktig (utover fireårsperioden).
- Øke egenfinansieringen.
- Vurdere standard og arealeffektivitet i bygg.
- Ha fokus på kostnadseffektive bygg.
- Ha fokus på verdibevarende vedlikehold.

Anbefalt nivå for gjeldsgrad på 75 prosent blir overskredet med investeringsprosjektene som er vedtatt og under realisering. Oppgaven fremover blir å begrense investeringsvolumet mest mulig, for å sikre det fremtidige tjenestetilbudet og kommunens økonomiske handlingsrom. Det er også viktig å skape rom for investeringsbehov på

andre kommunale tjenesteområder, jf. behov knyttet til vedlikeholdsetterslep, eldrebølge med mer. Det vises i denne sammenheng til skisserte investeringsbehov i et langsiktig perspektiv mot 2030.

Rådmannen følger i planperioden opp vedtaket i skolestruktursaken med ramme for investeringer som ble satt i forrige økonomiplan. Dette er en ekspansiv ramme som settes for å håndtere løftet som kreves for å få skolestruktursaken i havn. Reservene på ubundne investeringsfond tappes, med unntak av midlene som er øremerket kulturhus. Investeringsevnen etter 2021 blir redusert.

For møte denne situasjonen er det påkrevd å få gjenreist egenkapitalsituasjonen, slik at de årlige investeringene også på lengre sikt kan møte behovene ved å øke egenkapitalen fra driften.

Realkapital

Økonomiplanen setter økt fokus på bevaring av realkapital i et langsiktig perspektiv. Gamle synder tas tak i, og det foreslås økt satsing på vedlikehold av realkapitalen og å få forvaltet og effektivisert arealbruk og ressursbruk på en hensiktsmessig og god måte. Vedlikehold, asfaltering, salg av bygg, forvaltning og internhusleie er stikkord i denne sammenheng. Tilstanden på bygg og anlegg kan ikke alene håndteres med økninger i driftsbudsjettene. Vedlikeholdsetterslepet er såpass stort og kommet så langt, at mye må løses med investeringer.

Vedlikeholdsetterslepet

Kommunen skal forvalte sine bygg og tomteareal på en kostnadseffektiv måte for å løse framtidige drifts- og samfunnsutviklings-oppgaver. Bygninger som er utrangert og ikke lenger i bruk, skal ikke belaste kommunens driftsbudsjett utover en overgangsperiode i hvilemodus.

Rana kommune har over tid nedprioritert vedlikehold og bevaring av realkapital (bygg og vei). Det betyr at realkapital forbrukes/ forringes.

Vedlikeholdsetterslepet på veg, bygg og anlegg – inklusiv oppgradering til dagens standard – er beregnet til om lag 2,0 mrd. kr. Veg utgjør om lag 0,2 mrd. kr basert på beregninger i hovedplan veg fra 2008 (ny plan er under utarbeidelse).

Årlig behov for å opprettholde standarden på slitedekker er beregnet til 8,0 mill. kr. I tillegg kommer vedlikehold av bruer, autovern, skilt mv. Bygg utgjør om lag 1,8 mrd. kr. Skolebyggenes andel er 0,7 mrd. kr.

Forfallet på vegene prioriteres i første omgang som en oppfølging av asfaltprogrammet på 20 mill. kr i 2017.

- **Det bevilges 7,5 mill. kr i 2018 økende til 15 mill. kr i økonomiplanperioden til økt vedlikehold av realkapital.**

Internhusleie

Fra 1.1.2018 innføres internhusleie i Rana kommune. Bakgrunnen for innføring av internhusleie er i hovedsak å få en optimalisering av arealbruken. Det er viktig å gi et incitament for å få økt fokus på bruk av areal. Det legges opp til at virksomhetene får beholde budsjettmidler som frigis ved redusert arealbruk. Disse midlene kan for eksempel disponeres til å styrke tjenestene. På motsatt side, skal økt arealbruk i hovedsak finansieres av virksomhetene, ved økt internhusleie som skal gjenspeile reelle kostnader knyttet til nye lokaler. Det skilles mellom hviledrift og frigivelse av bygg.

Tabell 7. Internhusleie eide bygg

	Kr/m ²	Areal	Sum
Administrasjonslokaler	800	4 713	3 770
Førskolelokaler	1 000	6 219	6 219
Skolelokaler	600	61 802	37 081
Institusjonslokaler	600	24 348	14 609
Idrettsbygg og idrettsanlegg	600	10 751	6 451
Kulturbbygg	600	6 402	3 841
Øvrige bygg	600	53 945	32 367
Sum		168 180	104 338

Pris pr kvadrat er satt ut fra historiske tall til forvaltning, drift og vedlikehold på egne bygg.

Internhusleie får ingen praktisk betydning for leietaker eller utleier, når arealbruken er uendret, men kostnadene knyttet til bruk av eksisterende bygningsmasse synliggjøres ved at internhusleie blir budsjetttert og operasjonalisert inn på Fellesområde Drift, pr. bygg. Slik kan avdelingene ha en oversikt over driftskostnader pr. m² eide og leide bygg, noe som blir forutsigbart i forhold til budsjettmessige endringer ved eventuell avhending av bygg eller økt arealbruk.

Inntektsrammer

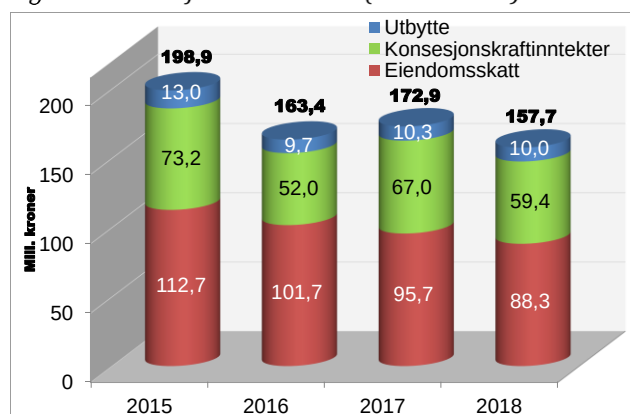
Usikre finansinntekter

Kommunens økonomiske opplegg bør baseres på at tjenesteleveransen finansieres av løpende overføringer fra staten og egne driftsinntekter, mens de variable finansinntekter i hovedsak bør gå til utgifter som vedrører kommunens samfunns-utviklerrolle.

Rana kommune har gjort seg sårbar og utsatt, ved å balansere driften med usikre finansinntekter.

Fra 2015 har disse inntektene blitt redusert med 21 prosent, tilsvarende 41,2 mill. 2018-kroner. I opplegget for 2018, er således en femtedel av de usikre finansinntektene utfaset av kommunal drift.

Figur 17. Usikre finansinntekter (2018 kroner)

Budsjettforutsetningene for 2018 understreker igjen utfordringen med at disse inntektene varierer og ikke sikrer driften i et langsiktig perspektiv.

Rana kommune vil over to år, i 2017 og 2018, miste 16,7 mill. kr, tilsvarende 16 prosent av eiendomsskatten på grunn av lavere verddivurdering av kraftverk (kapitaliseringsrente).

I Statsbudsjettet for 2018 foreslår regjeringen ytterligere endringer i eiendomsskatten, med virkning fra 2019. Det foreslås å endre verdsettelsesreglene på verker og bruk med gradvis innføring over fem år. Her er virkningen for Rana kommune usikre.

I tillegg taper inntekter som eiendomsskatt og naturressursskatt over tid sin verdi i og med at de ikke løpende prisjusteres. Verditapet bidrar alene til et årlig løpende omstillingsbehov på 3,2 mill. kr.

I budsjettopplegget for 2018 er det lagt inn en reduksjon på 16,2 mill. kr i usikre finansinntekter.

Avhengigheten av inntektene i driften reduseres ytterligere. Eventuell senere økning i inntektsgrunnlaget bør brukes til andre formål enn løpende drift, som egenkapital til investeringer, samfunnsformål mv.

Statsbudsjett 2018

Regjeringens budsjettsforslag for 2018 innebærer en reell vekst i frie inntekter på 3,6 mrd. kr til kommunene. Økningen skal i hovedsak dekke økte kostnader knyttet til demografi, pensjon og statlige satsinger på 0,7 mrd. kr til kommunene.

Satsninger i 2018 som finansieres gjennom frie inntekter er:

- Opptrappingsplan rusfeltet, 0,3 mrd. kr
- Tidlig innsats i barnehage og skole, 0,2 mrd.
- Forebyggende tiltak for barn, unge og familier for å ruste kommunene for barneverns-reformen, 0,2 mrd. kr.

I tillegg bevilges 0,1 mrd. kr over Kunnskapsdepartementets budsjett til tidlig innsats. Denne bevilgningen er øremerket konkrete tiltak.

Det er bevilget 424 mill. kr knyttet til bemanningsnorm og skjerpet pedagognorm i barnehagene. Dette skal etter planen gjelde fra 1. august 2018. Halvparten av pengene går direkte til private barnehager gjennom særskilt tilskudd.

Ressurskrevende tjenester

Regjeringens beregning av økt handlingsrom tar ikke hensyn til økningen av innslagspunktet i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester med 50 000 kr ut over lønnsveksten. KS har anslått at dette vil gi økte kostnader for kommunene med 0,3 mrd. kr. Når dette tas hensyn til, vil handlefriheten til kommunesektoren være om lag uendret fra 2017 til 2018. For Rana kommune utgjør endringen en økt egenfinansiering av ordningen på 1,85 mill. kr.

Frie inntekter

Tabell 8. Frie inntekter 2017-2021

Frie inntekter	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Endring fra 2017	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Innbyggertilskudd	608 650	621 266	12 616	621 288	625 548	627 131
Utgiftsutjevning	-20 531	-23 941	-3 410	-19 145	-21 061	-22 297
Korr. statlige skoler	6 179	3 098	-3 081	3 098	3 098	3 098
Inntektsgarantiordning	-2 634	-1 872	762	-2 000	-2 000	-2 000
Særskilt fordeling	3 981	4 011	30	4 000	4 000	4 000
Nord-Norge-tilskudd	44 527	44 633	106	44 759	44 915	45 068
Skjønnstilskudd	1 933	0	-1 933	0	0	0
Sum rammetilskudd	642 105	647 195	5 090	652 000	654 500	655 000
Skatt på inntekt og formue	632 895	661 505	28 610	664 000	666 000	669 000
Inntektsutjevning	77 000	78 000	1 000	75 000	75 500	76 000
Frie inntekter	1 352 000	1 386 700	34 700	1 391 000	1 396 000	1 400 000

Målet med inntektssystemet er å utjevne forskjeller mellom kommunene som kan skyldes demografiske forhold, skatteinntekter og andre forhold, slik at alle kommuner settes i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere.

Ved fordelingen tas det hensyn til forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og skatteinntekter (inntektsutjevning). I tillegg omfatter inntektssystemet elementer som Nord-Norge tilskudd og skjønnstilskudd.

Utover de frie inntektene har kommunen inntekter i form av statlig øremerkede tilskudd, gebyrer, brukerbetalinger, utbytte, eiendomsskatt mv.

Samlet utgjør økningen i frie inntekter i 2018 for Rana 34,7 mill. kr (36,1 mill. kr fra 2016 til 2017). Økningen skal dekke lønns- og prisvekst på 2,6 prosent, økte kostnader til demografi, pensjon og nye satsninger.

Skatt og inntektsutjevning

Skatteinntektene i Rana anslås til 25 281 kr pr. innbygger 1.1.2018, mens nasjonalt anslag er på 29 906 kr pr. innbygger. Ranas andel utgjør dermed 84,5 prosent av landsgjennomsnittet. Differansen mellom skatt pr innbygger nasjonalt og kommune, kompenseres delvis gjennom inntektsutjevningen som forventes å bli 78 mill. kr.

Samlet skatt og inntektsutjevning anslås til 28 251 kr pr. innbygger og vil utgjøre 94,5 prosent av nasjonalt skattenivå pr innbygger.

Rammetilskudd 2018

Innbyggertilskudd

Alle kommuner mottar innbyggertilskudd som er et likt beløp pr innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevning, inntektsgarantiordningen (INGAR), og saker med særskilt fordeling. Innbyggertilskuddet øker med 12,6 mill. kr.

Utgiftsutjevning

Gjennom utgiftsutjevningen omfordeles innbyggertilskuddet mellom kommunene. Midler omfordeles fra kommuner med lavt beregnet utgiftsbehov til kommuner med høyt beregnet utgiftsbehov og skal gi kompensasjon for forskjeller i utgiftsbehov som kommunene ikke kan påvirke selv.

Målet er å overføre midler fra lettdrevne kommuner til tyngre drevne kommuner. Gjennomsnittlig utgiftsbehov for landet er beregnet til 50 167 kr pr. innbygger. I Rana er kostnaden beregnet til 49 952 kr pr. innbygger, 914 kr lavere enn gjennomsnittskommunen. Dette betyr at Rana har et utgiftsbehov som er 1,82 prosent lavere enn gjennomsnittet i landet.

Utgiftsutjevningen gir et samlet trekk på 23,9 mill. kr., som er 3,4 mill. kr høyere enn i 2017. Når Rana får et økt trekk i utgifts utjevningen, betyr dette at kommunen blir definert av staten som en mer lettdrevet kommune enn året før.

Vedlegg 5 viser nærmere detaljer rundt utgiftsutjevningen og hvilke komponenter som endres fra 2017 til 2018.

Korreksjonsordning for elever i statlige og private skoler

Enkelte kommuner har elever i statlige og private grunnskoler som kommunene ikke har utgifter for. Trekkordningen for statlige og private skoler medfører at kommuner med elever i statlige og private skoler trekkes 85 800 kr per elev for de elevene kommunene ikke yter grunnskoletjenester til. Summen av trekk fra kommuner med elever i statlige og private skoler fordeles ut igjen til alle landets kommuner etter kommunenes andel av beregnet utgiftsbehov (kostnadsnøkkelen).

69 av Rana kommunes 6-15 åringer fikk ved registreringstidspunktet grunnskoletilbud ved Dalsgrenda og Grønfjelldal montessoriskoler og fører til et trekk i rammeoverføringen på 5,92 mill. kr. Dette er et økt trekk på 3,2 mill. kr fra 2017.

Inntektsgarantiordningen

Endringer i kriteriedata, befolkningsnedgang og systemendringer i inntektssystemet kan for enkeltkommuner føre til en brå nedgang i rammetilskuddet fra et år til det neste. Inntektsgarantiordningen (INGAR) skal skjerme kommunene mot slike endringer.

Endringer som omfattes av ordningen er strukturelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd, endringer i befolkningstall og kriteriedata, og endringer i regionalpolitiske tilskudd. Ordningen er utformet slik at ingen kommune skal ha en vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er lavere enn 400 kroner under veksten på landsbasis, målt i kroner pr. innbygger.

Veksten i rammetilskuddet fra 2017 til 2018 er på landsbasis 704 kr pr. innbygger (729 kr fra 2016-2017). Dette innebærer at kommuner som har en vekst i rammetilskuddet som er lavere enn 304 kr pr. innbygger, vil bli kompensert opp til denne vekstgrensen.

Rana kommunes vekst i rammetilskuddet fra 2016 til 2017 er 406 kr pr. innbygger (706 kr fra 2016-2017) og kommunen får derfor 0 kroner per innbygger gjennom inntektsgarantiordningen.

Alle kommuner er med på å finansiere inntektsgarantiordningen og blir trukket med et likt beløp per innbygger i innbyggertilskuddet. For 2018 er trekket på -71 kr pr. innbygger, noe som betyr 1,9 mill. kr i trekk for Rana.

Særskilt fordeling

Under særskilt fordeling får Rana 3,6 mill. kr knyttet til helsestasjon og skolehelsetjeneste, samt 392 000 kr knyttet til frivillighetssentraler.

Nord-Norge tilskudd

Nord-Norge tilskuddet i Nordland er satt til 1 710 kr pr innbygger, samme sats som i 2017, og gir en samlet en overføring til Rana på 44,5 mill. kr.

Ordinært skjønnstilskudd

I 2017 fikk Rana ordinært skjønnstilskudd fordelt av Fylkesmannen på 1,9 mill. kr som kompensasjon for høye driftsutgifter knyttet til barnevern og sosialtjenester året før. I 2018 får Rana ingen ordinære skjønnsmidler

Eiendomsskatt

Det ble budsjettet med 93,2 mill. kr i 2017, mens forventet eiendomsskatt vil bli på ca. 94,8 mill. kr. Kommunens eiendomsskatt forventes samlet å bli 88,3 mill. kr i 2018.

Tabell 9. Utvikling eiendomsskatteinntekter, i mill. kr

R-2014	R-2015	R-2016	B-2017	B-2018
104,3	104,4	96,7	93,2	88,3

Eiendomsskatten fra kraftverk er redusert med 6,2 mill. kr, fra 39,6 mill. kr i 2017 til 33,4 mill. kr i 2018. Grunnlaget for eiendomsskatten for kraftverkene fastsettes av Skatteetaten. Verdigrunnlaget for kraftverk er redusert med ca. 0,8 mrd. kr i Rana, blant annet som følge av lavere kraftpriser de siste årene.

I Statsbudsjettet for 2018 varsles en ny økning av grunnrenteskattesatsen med 1,4 prosent til 35,7 prosent. Dette vil redusere kommunenes eiendomsskatt fra kraftverk, siden grunnrenteskatten reduserer eiendomsskattegrunnlaget. Regjeringen foreslår ikke endringer i kapitaliseringsrenten eller antall år i beregningsgrunnlaget for eiendomsskatt på kraftanlegg. Kapitaliseringsrenten på 4,5 prosent vil derfor bli videreført (kommunesektoren har foreslått 3,5 prosent). Regjeringen har heller ikke foreslått utvidet innsyns- og klagerett i saker om verdsetting av kraftanlegg for kommuner.

Regjeringen foreslår endringer i kommunenes adgang til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonslinjer i kraftanlegg fra 2019. Forslaget går ut på at produksjonslinjer skal anses som en del av kraftanlegget de betjener, og det vil følgelig ikke være anledning til å skrive ut særskilt eiendomsskatt på disse produksjonslinjene. Produksjonslinjene beskrives som linjene som mater kraften inn i overføringsnettet fra kraftanlegget. I Rana er det ikke utskrevet eiendomsskatt på produksjonsnettet.

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet å fjerne verker og bruk som kategori for eiendomsskatt og at det for næringseiendommer presiseres at produksjonsutstyr og installasjoner ikke skal beskattes. Alle andre typer anlegg som i dag er verker og bruk, vil etter forslaget være alminnelig næringseiendom. De skal verdsettes etter sin leieverdi, som annen næringseiendom, men substansverdi skal kunne benyttes dersom det ikke er mulig å fastsette en markedsmessig leieverdi.

Regjeringens forslag vil ikke gjelde for vannkraft, vindkraftanlegg og anlegg som omfattes av særskattereglene for petroleum. Nettanlegg, kraftlinjer, kabler og teleanlegg mv. vil komme inn under fritaket.

Det foreslås en trinnvis reduksjon over fem år fra og med 2019, med 20 prosent reduksjon hvert år.

I Rana kommune er det 85 eiendommer som defineres som verk og bruk. Det er foretatt en grov gjennomgang av det som i dag er taksert som produksjonsutstyr og – installasjoner. Det gir en årlig reduksjon i eiendomsskatteinntektene på 5,3 mill. kr. Da eiendommene nå i hovedsak skal takseres etter sin leieverdi betyr dette at bortfallet kan bli større. KS Eiendomsskatteforum (KSE) har anslått at inntektsbortfallet kan bli 10,1 mill. kr for Rana. Det er ikke gjennomførbart å få taksert 85 eiendommer i løpet av 2018 med virkning fra 2019.

Virkningen av foreslåtte endringer er usikre og er ikke innarbeidet i økonomiplanen.

Verdiene av produksjonsutstyr og – installasjoner skilles ut som et eget skattegrunnlag fra 2019, og på dette skattegrunnlaget kan det ikke anvendes høyere skattesats i overgangsfasen enn det som kommunen fastsetter for verker og bruk for skatteåret 2018. Det foreslås at en i 2018 viderefører dagens skattesats på 7 promille for verker og bruk samt næringseiendom. Det er den høyeste skattesatsen. På boliger og fritids-eiendommer er dagens skattesats 2 promille.

I statsbudsjettet foreslås at 2018 er det siste året kommunene kan øke skattesatsen med 2 promille fra året før. Fra og med 2019 kan skattesatsen bare økes med 1 promille fra ett år til det neste.

Øvrige inntekter

Budsjettopplegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen, for å unngå at budsjettets inntektsside sakker akterut i forhold til utgiftene. Prisstigningen i kommunal sektor er i statsbudsjettet anslått til 2,6 prosent i 2018.

Det budsjetteres med 68,6 mill. kr i bruker-betalinger i 2018, en økning på 1,6 mill. kr fra budsjett 2017 (2,4 prosent).

Andre salgs- og leieinntekter øker fra 210,4 mill. kr i 2017 til 234,2 mill. kr i 2018, en økning på 23,8 mill. kr (11,3 prosent).

Renovasjon

Rana kommune er med i en interkommunal ordning som ikke er en del av kommunens budsjett.

Vann- og avløp

Innenfor selvkostområdene fastsettes gebyrene ut fra forventet utgiftsnivå på områdene. Kommunen er i en situasjon der store investeringer som nytt vannverk, avløpsrensseanlegg og rehabiliteringsprosjekter på ledningsnett, fører til økte kapital-kostnader som må dekkes av økte gebyrinntekter. Gebyrøkningene kan ikke dempes ved bruk av tidligere avsatte midler fra selvkostfond, da disse er brukt opp. Gebyrene på selvkostområdet vann foreslås økt med 30 prosent i 2018.

Det er i tillegg et mål om at kommunen i løpet av kommende år skal bygge opp noe kapital på fond. Dette gjør det enklere å legge inn et jevnere gebyrnivå og unngå høye endringer enkelt år.

Det vises forøvrig til forslag til budsjettvedtak og vedlagt forslag til gebyrregulativ for 2018.

Byggesak, eierseksjoner og tilsyn

Kommunen har hatt en nedgang i gebyrinntektene knyttet til byggesaker i 2017. Arbeidsmengden har ikke blitt mindre, men har forskjøvet seg fra inntektsbringende saksbehandling til tilsyn og ulovlighetsoppfølging. Årsaken til dette skyldes forenklingene i plan- og bygningsloven som tredde i kraft i 2015. Konsekvensen av dette er en større økning av gebyrene enn bare indeksregulering.

Ny lov om eierseksjoner trer i kraft 1.1.2018 hvor det nå er åpnet opp for selvkostfinansiering av området.

Økning i gebyrer for utslippstillatelser gjøres etter en vurdering av arbeidsmengden for de ulike typer søknader. Gebyret for tilsyn av separate avløp øker vesentlig, som en konsekvens av at kommunen øker arbeidet på området, blant annet som følge av ny hovedplan for avløp og vannmiljø. En nyopprettet stilling får dette som hovedarbeidsoppgave.

Tilsyn av oljeutskillere er en oppgave som skal prioriteres. Gebyret er nytt da oppgaven tidligere i liten grad har blitt utført.

Demografiske rammer

Tabell 10. Demografiske rammer

	1.7.2016	1.1.2017	1.7.2017	Endring	Rammeoverføring	SUM endring
Innbyggere	26 075	26 101	26 185	110		-3 199 000
0-1 åringer	506	502	502	-4	-15 000	60 000
2-5 åringer	1 134	1 091	1 088	-46	125 000	-5 750 000
6-15 åringer	3 065	3 067	3 080	15	84 000	1 260 000
16-22 åringer	2 542	2 492	2 497	-45	-14 000	630 000
23-66 åringer	14 587	14 616	14 631	44	-18 000	-792 000
67-79 åringer	2 989	3 041	3 086	97	-1 000	-97 000
80-89 åringer	1 041	1 048	1 056	15	86 000	1 290 000
90 år og over	244	244	245	1	200 000	200 000
Psykisk utviklingshemmede over 16 år	106		110	4	656 000	2 624 000

Rammeoverføringen fra staten baseres på sammensetningen av befolkningen 1.juli året før. Tabellen over vises endring i overføring fra staten basert på inntektssystemet knyttet til endring i befolkningssammensetningen fra 2016 til 2017.

Samlet øker folkemengden fra 1.7.2016 til 1.7.2017 med 110 personer, men samlet sett gir en redusert rammeoverføring på 3,2 mill. kr fra staten.

Dette skyldes at Rana har hatt en reduksjon i de yngste aldersgruppene som gir store overføringer.

Tabellen viser hvordan de ulike aldersgruppene er priset i inntektssystemet inkludert generelt innbyggertilskudd og viser for eksempel at dersom kommunen hadde fått en ny innbygger i alderen 2-5 år hadde dette ført til en økt overføring fra staten på 125 000 kr.

Endringer i befolkningssammensetningen gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Inntektssystemet er lagt opp slik at staten overfører mest midler til kommunen for innbyggere som krever ulike tilbud fra kommunen i form av barnehageplasser, grunnskoleopplæring og pleie- og omsorgstjenester.

Aldersgruppen 0-1 år gir et trekk i rammeoverføringen på 15 000 kr pr barn. Som følge av at antall 0-1 åringer reduseres med 4 personer, får kommunen et redusert trekk på 60 000 kr.

Aldersgruppen 2-5 år reduseres med 46 personer og gir en redusert rammeoverføring på 5,8 mill. kr.

Aldersgruppen 6-15 år øker med 15 personer og gir en økt rammeoverføring på 1,3 mill. kr.

Antall personer i alderen 16-22 år reduseres med 45 personer og aldersgruppen 23-66 år øker med 44 personer, en samlet reduksjon på en innbygger.

Disse aldersgruppene gir et trekk i rammeoverføringen, siden aldersgruppen ikke utgjør store kostnader for kommunen, men enten er under videregående opplæring finansiert av fylkeskommunen eller er i arbeid og skal generere skatteinntekter til kommunen. Rammeoverføringen reduseres samlet med 162 000 kr.

Aldersgruppen 67-79 øker med 97 personer, men gir en redusert overføring på 97 000 kr.

Andel av befolkningen over 80 år gir høyere utgifter til pleie og omsorg. Antall personer i alderen 80-89 år øker med 15 personer og gir en økt rammeoverføring på 1,3 mill. kr. Antall personer over 90 år øker med en person og gir en økt rammeoverføring på 200 000 kr.

Antall psykisk utviklingshemmede øker med 4 personer og gir en økt rammeoverføring på 2,6 mill. kr.

Endringer i befolkningssammensetningen følges opp i økonomiplanperioden ved justering av avdelingsrammene.

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

I dette kapittelet omhandles investeringer, finans og tjenesteproduksjonen med avdelingskommentarer.

Handlingsregel bærekraft

I økonomiplanperioden kommer kommunen i følgende situasjon:

Tabell 11. Bærekraftindikatorer

	Mål	2016	2021	Avvik mål 2021
Netto driftsresultat	2,0 %	6,2 %	3,0 %	1,0 %
Disposisjonsfond	8,0 %	11,7 %	9,5 %	1,5 %
Netto lånegjeld	75,0 %	69,1 %	91,3 %	-16,3 %

Det oppnås ikke balanse i forhold til handlingsregelen om økonomisk bærekraft. Mens disposisjonsfondet er på et godt nivå, selv etter flyplassdisponering, vil store investeringer føre til en betydelig økning i lån. Avviket på netto lånegjeld i 2021 på 16,3 prosent tilsvarer et avvik på 339 mill. kr.

Rana kommune må bruke mer tid for å komme i balanse i forhold til handlingsregelen for bærekraft. NDR beholdes på 3 prosent.

Investeringer

Brutto investeringsutgifter i planperioden utgjør 1,3 mrd. kr. Dette inkluderer vedtatt bidrag på 300 mill. kr fra kommunen til ny flyplass. I planen er 263 mill. kr forutsatt utbetalt i årene 2018 – 2020. Netto investeringsutgifter etter inntektsført momskompensasjon, tilskudd og øvrige inntekter beløper seg til 1,1 mrd. kr.

I første kolonne i investeringstabellen vises antatt totalkostnad for prosjektene. Tallene er kvalitetssikret i varierende grad og usikkerheten er høy inntil det foreligger konkrete anbud. I andre kolonne vises vedtatt budsjett for 2017. I de påfølgende kolonnene vises forslaget til budsjett for 2018 og økonomiplan 2019-2021.

På grunn av tidsforskyvninger på prosjektene i forhold til budsjett 2017, stemmer ikke totalkostnaden for prosjektene med summering av beløpene i årene 2017–2021. Der summen av

kolonnene 2017-2021 er høyere enn totalkostnaden for prosjektet, betyr det avvik mellom bevilgningen i 2017, og det som faktisk vil bli forbrukt, eller overførte bevilgninger fra tidligere år. For større prosjekter som er planlagt startet i slutten av perioden, vil en del av planlagt forbruk havne utenfor planperioden. I henhold til regnskapsreglene skal det budsjetteres med påregnelige utgifter i budsjettåret.

Forslaget til økonomiplan forutsetter bruk av kommunens fondsmidler med 331,4 mill. kr, overføring fra driften med 179,9 mill. kr og opptak av lån med 619 mill. kr. Av dette utgjør lån til selvfinansierende prosjekter 284,5 mill. kr. Dette fordeler seg med 278,5 mill. kr til vann og avløp og 6 mill. kr til kjøp av parkeringsplasser i Meierikvatalet. Renter og avdrag på låneopptak til disse prosjektene skal betjenes av brukerne gjennom gebyrer og parkeringsavgift.

Låneopptak som belaster driftsbudsjettet fullt ut med renter og avdrag i perioden utgjør 334,5 mill. kr. Andelen egenfinansiering via overføring av driftsmidler og bruk av fond utgjør 46,4 prosent av netto investeringsutgifter.

Bruken av fondsmidler er økt vesentlig i forhold til tidligere planer, noe som hovedsakelig skyldes vedtatt bidrag til bygging av ny flyplass. Det budsjetteres å bruke 163 mill. kr av ubundne investeringsfond. Dette omfatter 13 mill. kr av tomtfondet til infrastrukturinvesteringer, 50 mill. kr til investeringer i skolestruktur og 100 mill. kr til ny flyplass. Resten av kommunens bidrag til flyplass, ca. 163 mill. kr forutsettes finansiert ved bruk av disposisjonsfond.

Beholdningen av ubundne investeringsfond reduseres til 94 mill. kr ved utgangen av 2019. I opplegget skjermes fondene som tidligere er avsatt til kulturhusformål, som utgjorde 77,8 mill. kr pr 31.12.2016. Kapitalinntekter fra salg av eiendommer eller andre driftsmidler bør disponeres til styrking av kommunen investeringsfond.

De finansielle konsekvensene av investeringene og utvikling i kommunens fondsmidler er omhandlet i avsnittet om finans.

Tabell 12. Finansiering av investeringer

Finansiering	Totalt 2018- 2021	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Økplan 2019	Økplan 2020	Økplan 2021
Salg AM, tilskudd	-88 400	-15 400	-50 200	-29 400	-4 400	-4 400
Brutto investeringsutgifter	1 321 300	361 510	388 600	375 300	346 700	210 700
MVA kompensasjon	-131 300	-41 550	-40 750	-26 450	-36 550	-27 550
Netto investeringer	1 101 600	304 560	297 650	319 450	305 750	178 750
Bruk av tomtefond	-14 900	-13 600	-9 500	-1 800	-1 800	-1 800
Bruk av ubundne kapitalfond/disp.fond	-316 500	-100 000	-66 500	-180 000	-70 000	0
Avsetning til ubundne kapitalfond	28 700	5 000	9 400	15 300	2 000	2 000
Selvfinsierende VA- lån	-278 500	-77 000	-81 000	-67 500	-65 000	-65 000
Selvfinsierende øvrig	-6 000	-59 200		-6 000		
Ordinære lån	-334 476	-25 129	-100 419	-36 019	-127 519	-70 519
Overført fra drift	-179 924	-34 631	-49 631	-43 431	-43 431	-43 431
Netto finansiering	-1 101 600	-304 560	-297 650	-319 450	-305 750	-178 750

Tabell 13. Selvfinsierende investeringer og investeringer finansiert av fond/egenkapital

Finansiering	Totalt 2018- 2021	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Økplan 2019	Økplan 2020	Økplan 2021
Flyplass	300 000	50 000	63 000	130 000	70 000	
Havmannplassen og sjøfronten	22 000	4 000				
Trafikksikkerhetstiltak	Årlig ramme	3 750	3 750	3 750	3 750	3 750
Ekstern infrastruktur boligfelt	15 000	6 000	9 000			
Intern infrastruktur boligfelt	7 000	2 000	5 000			
Kjøp av tomtegrunn	Årlig ramme	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Småinvesteringer - under 1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Kjøp av aksjer i ACDC	2 000		1 000			
Egenkapitalinskudd ny pensjonsordning	Årlig ramme	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Investeringsprosjekter finansiert av fond/egenkapital		80 750	93 750	145 750	85 750	15 750
Hovedplan vannforsyning		42 000	45 000	30 000	30 000	30 000
Hovedplan avløp		35 000	36 000	37 500	35 000	35 000
Selvfinsierende investeringsprosjekter - VA		77 000	81 000	67 500	65 000	65 000
Selfors omsorgsboliger	148 000	70 000	48 000			
Selvfinsierende investeringsprosjekter - øvrige		91 500	48 000	-	-	-

Tabell 15. Investeringer finansiert av lån

Prosjekter	Totalkalkyle	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Økplan 2019	Økplan 2020	Økplan 2021
Skolebygg oppgradering/investeringer 2011 - 2021						
Selfors barneskole - skolekj/gymsal	41 000			1 000	40 000	
Båsmo b/u-skole -renovering/oppgr.	120 000				30 000	60 000
Haukes skole	116 800	2 400				
Ny skole - Ytteren	221 000	75 400				
Gruben barneskole - renovering/oppgr.	125 000			30 000	60 000	35 000
Ytteren skole - sanering/tomt	3 000		3 000			
Lynghheim skole - skolekjøkken	1 000		1 000			
Rana ungdomsskole - Moheia	85 000		42 500	42 500		
Skoleinvesteringer - udefinert	322 200	6 000				
Selfors sykehjem - ny legevakt	15 500			15 500		
Utskifting kvikksølvarmaturer	7 000	3 500				
Ranahallen - tak/enøk	44 000	4 000	40 000			
Ranahall - garderobes/gulvdekke	24 100		9 500	14 600		
Nordlandsparken	14 000		5 000	9 000		
Trekantparkering - søndre felt	3 000		3 000			
Parkeringsplasser Meierikvartalet	6 000			6 000		
Skansenlomme	2 000			2 000		
Busstopp	4 000		2 000	2 000		
Toranesgt.- gang- og sykkelvei	9 400		2 000	7 400		
Gruben sentrum - E12 (Storsandalsveien)	15 000				15 000	
Kommunale veier	Årlig ramme	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Feiebil	5 000		5 000			
Brannlift/stige bil	6 500	6 500	6 500			
Brannstasjonen - ventilasjon	5 000					5 000
Mjølan - samlokalisering	30 000				20 000	10 000
Ytrabekken - sikringstiltak	1 000		1 000			
Kulturhus	250 000					10 000
Serverrom 2	3 200		3 200			
Kabling rådhuset	1 700		1 700			
Investering i driftsmidler og inventar >1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Rana Kirkelig Fellesråd - investeringsbehov	44 600	5 460	15 450	6 250	21 950	950
Seremonirom - investeringstilskudd	16 000		16 000			
Krematorium - Investeringstilskudd	16 800			16 800		
Investeringsprosjekter lånefinansiert - brutto før fratrekk av mva		112 260	165 850	162 050	195 950	129 950

Mindre investeringer

Det budsjetteres med en årlig ramme på 5 + 5 mill. kr, tilsammen 10 mill. kr til finansiering av mindre investeringer. 5 mill. kr for investeringer som oppfyller kravene til minimumsbeløp og levetid, men som ikke kan lånefinansieres, jf. tidligere vedtak. 5 mill. kr bevilges til mindre investeringer over 1 mill. kr, som kan lånefinansieres. Fordelingen av bevilgningen prioriteres av rådmannen.

Skoleinvesteringer

Tidsplanen for gjennomføring av investeringer i skolebygg er oppdatert i henhold til vedtakene i kommunestyret før sommeren. Planen er ytterligere detaljert i forhold til blant annet behov for skolekjøkken på Lynghheim, klargjøring/sanering av tomt

på Ytteren og skolekjøkken og gymsal ved Selfors barneskole. Ellers er Kjøp og ombygging av Moheia og renovering og oppgradering av Gruben barneskole forutsatt fullført i planperioden. Oppstart av renovering og oppgradering på Båsmo er forutsatt i 2020 med ferdigstilling i 2022. Totale investeringer i ny skolestruktur utgjør 345 mill. kr i perioden.

Investeringer pleie og omsorg

Selfors sykehjem – ny legevakt

Ombyggingen av gamle Selfors sykehjem til ny regional helsepark er tatt ut av planen. Det er tatt inn midler til investeringer i lokaler til bruk for legevakten i sykehjemmet med en kostnad på 15,5 mill. kr. Det vises til Perspektivanalysen og K-sak 99/17.

Selfors omsorgsboliger

Omsorgsboligene blir ferdig i 2018. Utbyggingskostnaden er på 148 mill. kr, og Husbanken har innvilget tilskudd på 42,8 mill. kr. Prosjektet er selvfinansierende der husleien skal betjene både utgifter til drift av bygget, og til renter og avdrag.

Teknisk – infrastrukturinvesteringer

Polarsirkelen Lufthavn og flyplass

I sak nr. 7/2017 vedtok kommunestyret at kommunen skulle bidra med inntil 300 mill. kr for realisering av ny flyplass. I tillegg vedtok kommunestyret i sak 89/2017 utvidet finansiering av kjøp av prosjekterings tjenester fra Polarsirkelen Lufthavn-utvikling (PLU) ut 2018 med inntil 9,6 mill. kr. Dette inkluderer etterskuddsvis finansiering av prosjekteringskostnader for årene 2015 og 2016. Kostnadene forutsettes finansiert med bruk av næringsfond. Tilsammen vil det ved utgangen av 2018 være brukt ca. 22 mill. kr til prosjekteringen av ny flyplass.

Prosjektet vannforsyning til Steinbekkhaugen er gjennomført i 2016 og 2017, i tråd med rekkefølgebestemmelsene i reguleringsplanen. Noe av kostnaden kan finansieres av gebyrer. Det er til nå brukt tilsammen 16,1 mill. kr til prosjektet, og er en del av kommunens vedtatte bidrag til flyplassen. Merknads- og garantiarbeider gjenstår.

Resterende beløp av vedtatt kommunal medfinansiering er på omlag 263 mill. kr. Beløpet er innarbeidet i investeringsprogrammet for økonomiplanperioden. Bidraget er tatt inn med 63, 130 og 70 mill. kr i årene 2018 – 2020. Dette inkluderer bevilgningen i 2017 på 50 mill. kr, som er regulert ut av årets budsjett og overført til 2018. Tallene er tatt inn i investeringsbudsjettet for å synliggjøre bruk av kommunens fondsmidler i perioden. Det er fortsatt uklart på hvilken måte kommunen skal bidra til finansieringsløsningen for ny flyplass. Det er derfor ikke tatt inn tall for tilsvarende bruk av disposisjonsfond til formålet i driftsbudsjettet.

Trafikksikkerhetstiltak

Nordland fylkeskommune (NFK) finansierer nå 80 prosent av prosjektkostnaden til trafikksikkerhetsprosjekter eks. mva. For å kunne søke tilskudd til prosjekter innenfor maksimal ramme, er det avsatt 3,75 mill. kr. Av dette finansieres 0,75 mill. kr av kommunen.

Dette er en svært gunstig tilskuddsordning. Den kommunale egenandelen forutsettes finansiert av driftsmidler. Prioriterte tiltak fremgår av gjeldende Trafikksikkerhetsplan (se videre nedenfor).

Boligfeltutvikling

Investeringsplanen tar høyde for at kommunen skal tilby byggeklare boligtomter i utbyggingsområder. Brennåsen er prioritert og regulert.

Kommunen kan være utbygger av kommunalteknisk infrastruktur for deler av vedtatt reguleringsplan.

Ekstern infrastruktur boligfelt: Gang og sykkelveg videreføres i 2018 med et beløp på 9 mill. kr, som betyr videreføring av prosjektet inn i det regulerede boligfeltet i Brennåsen.

Intern infrastruktur boligfelt: Opparbeiding av tomter videreføres med et beløp på 5 mill. kr (boligfelt Hallvegen med 7 tomter er nå klargjort).

Kjøp av tomtegrunn: Grunnerverv med et beløp på 4 mill. kr i perioden. De beskjedne beløpene reflekterer usikkerhet rundt etterspørsel og vekst i Rana framover (flyplass og sykehus).

Intern infrastruktur og kjøp av tomtegrunn finansieres over tomtefondet.

Ranahallen modernisering

Modernisering av hallen har en beregnet totalkostnad på 68,1 mill. kr. Det er utarbeidet en tilstandsbeskrivelse og en plan for oppgradering med kostnadsoverslag. Av dette utgjør spillemidler 27,2 mill. kr (40 prosent).

Prosjektering pågår (4,0 mill. kr), og saken skal ut på anbud vinteren 2018. Tak, enøk og garderober (49,5 mill. kr) tas samlet i 2018 når Ranahallen likevel må stenges (reduerte energikostnader på 0,3 mill. kr). I 2019 tas gulv/dekke (14,6 mill. kr) når taket er reparert. Ranahallen er et viktig tilbud både til skoleelever, og i et folkehelseperspektiv, spesielt etter at Stålhallen kollapset.

Miljøtiltak og trafikklogistikk

Investeringsplanen har denne gang flere mindre prosjekter innenfor miljøtiltak og trafikklogistikk. Målene er å redusere svevestøv, forbedre parkeringsmulighetene, lede trafikken mot ringvegssystemet, øke trafikksikkerheten og tilrettelegge for kollektivbruk. Prosjektene beskrives under:

Nordlandsparken: 5+9 mill. kr i 2018 og 2019. Stenging av Nordlandsvegen, grøntareal i kvartal 48 og rundt Moheia. Målet er bedre grønn integrering mot Talvikparken. Trafikkanalyse er gjennomført, planprogram behandlet og reguleringsplan er under utarbeidelse. Veger til boliger og næringsvirksomhet vil bli ivarettatt. Søknad om steds-utviklingsmidler fra fylket vil bli sendt når prosjektering er gjennomført.

Trekantparkering: Nye langtidsparkeringsplasser på Søndre felt ved Clas Ohlson planlegges for å lede trafikken gjennom ringvegsystemet i rushtiden. Kostnaden er 3 mill. kr i 2018. Nye langtidsplasser ved Fjordsenteret er også under planlegging.

Meierikvartalet: Avtale er inngått med utbygger om offentlige korttidsparkeringsplasser, som vil øke kapasiteten innenfor sentrumsgrensene. Det vises til KST-sak 90/17. Kostnad 6 mill. kr i 2019. Nye korttidsplasser ved Kirkegata er også opparbeidet.

Denne parkeringssatsningen vil på sikt være selvfinansierende.

Busstopp: Ny kollektivplan i regi av NFK er iverksatt. Det er stort behov for å oppgradere busstopp og busskur langs det kommunale vegnettet for å gjøre det mer attraktivt å bruke bussen: Dette spesielt i rushtiden. Det foreslås avsatt 4 mill. kr fordelt på 2018 og 2019.

Skansenlomme: Større busslomme ("kiss and ride") planlegges ved E6 med stopp også for privatbiler. Dette av hensyn til skolelever i byen og ansatte i Industriparken og Gulbygget. Dialog er innledet med NFK, Statens Vegvesen og MIP. Kostnad 2 mill. kr i 2019.

Toranesgata gang- og sykkelveg: Gang- og sykkelveg i Toranesgata mellom Nordlandsvegen og Mo ungdomsskole, er et avbøtende trafikk-sikkerhetstiltak, (Jf. NFK-trafikksikkerhetsmidler på 3 mill. kr og VA-andel på 1,4 mill. kr). Kostnad 2+7,4 mill. kr i 2018 og 2019.

Gruben sentrum – E12 (Storsandalvegen): Ny reguleringsplan er under utarbeidelse både for skole, allaktivitetshus og leilighetsprosjekt. Storsandalvegen vil gi bedre løsninger for skoledrift på Gruben med mindre gjennomgående trafikk og forbedre trafikkavviklingen i lyskrysset på E6 ved Revelen. Kostnad 15 mill. kr i 2020.

Kommunale veger

Et årlig beløp på 4 mill. kr foreslås til veg (nyanlegg og utstyrsfornying). Kommunen må sikre framkommelighet og sikkerhet. For 2018 er planen å forsterke to bruer samt kjøpe ny hjulgraver.

Feiebil

Ny og mer effektiv feiebil til 5 mill. kr foreslås anskaffet i 2018. Dagens feiebil kan ikke operere i minusgrader og dette tiltaket inngår dermed også inn under tiltakene for miljøtiltak og trafikklogistikk.

Brannlift/stigebil

Kommunestyret vedtok innkjøp av ny stigebil i forbindelse med behandlingen av budsjett for 2017. Anskaffelsen på 6,5 mill. kr blir gjort i januar 2018 og budsjettposten overføres derfor til 2018.

Mjølan – samlokalisering

Samlokalisering av Bydrift, Byggdrift og Prosjekt på Mjølan er, i henhold til tidligere vedtak, tatt inn i økonomiplanperioden. Prosjektet planlegges gjennomført i 2020 og 2021. Kostnaden er beregnet til 30 mill. kr. Prosjektet skal delvis finansieres via vann- og avløpsområdet. I tillegg vil andre besparelser i form av oppsigelse av leiekontrakter mv. føre til at prosjektet er nesten selvfinansierende.

Brannstasjon – ventilasjon

Skifte av ventilasjonsanlegget i brannstasjonen foreslås gjennomført i 2021. Kostnad 5 mill. kr.

Ytrabekken – sikringstiltak

NVE gjennomfører tiltak for å sikre boliger i Ytrabekken i 2018, og kommunen må utbetale 1 mill. kr i anleggsbidrag. Totalkostnad ca. 5 mill. kr.

Byutvikling forøvrig

Flere tiltak som kan karakteriseres som byutvikling er det funnet plass til i denne investeringsplanen – deriblant Ranahallen modernisering, miljøtiltak og trafikklogistikk.

Sjøfronten fase 1 er ferdigstilt og Sjøfronten fase 2 med Havmannplassen er under ferdigstilling. Det er i denne omgang ikke funnet rom for videre utvikling av Havmannaksen og nytt byrom (Jernbaneparken).

Vann og avløp

Planene for utbedring av vann- og avløpssystemet i kommunen er fulgt opp med årlige bevilgninger i planperioden. Samlet bevilgning i planperioden er 278,5 mill. kr.

Satsningsområdene fremover vil i stor grad være rehabilitering av ledningsnett og tilpasninger til kommende klimautfordringer. Ny vannledning til Åga og Hauknes prosjekteres og det må utredes og bygges nytt avløpsrenseanlegg til erstatning for Moskjæran renseanlegg. Det vises også til eget kapittel «Vann- og avløp» for nærmere detaljer.

Kulturhus

Det ferdigstilles høsten 2017 et forprosjekt på Kulturhus. Det er behov for renovering av eksisterende bygningsmasse som huser Kinoteatret og Mo samfunnshus. En renovering her vil være påkrevd uavhengig av et vedtak om utvikling av kulturkvartalet. Renovering av eksisterende byggmasse og nytt bygg i tilknytning til kvartalet (Kulturkvartalet) er foreløpig beregnet til 250 mill. kr i forprosjektet.

Det foreslås at prosjektet tas inn i økonomiplanen i 2021 med 10 mill. kr. Prosjektet er planlagt finansiert med tilskudd på 20 mill. kr, bruk av fondsmidler med 75 mill. kr, samt momsrefusjon. Nødvendig restfinansiering gjennom lånemidler er 105 mill. kr.

De driftsmessige konsekvensene av investeringen i nytt kulturhus må avventes til prosjektet er gjennomført, og innarbeides i neste rullering av budsjett og økonomiplan.

IKT-investeringer

Det foreslås å bruke henholdsvis 3,2 og 1,7 mill. kr for å høyne sikkerheten og beredskapen i driften av kommunens IKT-systemer.

Det bør etableres et serverrom 2 for å sikre drift av kommunens IKT-systemer ved et uhell i dagens IKT-infrastruktur.

Det foreslås å gjennomføre fornyelse av kablingen i rådhuset sommeren 2018.

Investeringstilskudd Rana kirkelige fellesråd

Forslag til ordinært investeringstilskudd til Rana kirkelige fellesråd utgjør 44,6 mill. kr planperioden. Dette er en økning fra 22,8 mill. kr i gjeldende økonomiplan. Hovedårsakene til endringene i er bygging av driftsbygg og garasje i tilknytning til nyanlegget på Gruben med 5 mill. kr. Utvidelse av kirkegårdene i Utskarpen og på Røssvoll med 5,5 mill. kr. Planlagt utvidelse av kirkegården på Gruben med 20 mill. kr er flyttet til 2020 med 20 mill. kr.

Nytt kjøle- og seremonirom

Investering i nytt kjølerom til erstatning for dagens i Hagforsgården har vært behandlet i flere omganger. Kommunestyret vedtok i desember 2016 at nytt kjølerom og livssynsnøytralt seremonirom skulle etableres i tilknytning til nedre Gruben kirkegård. Investeringen forutsettes å være selvfinansierende. Prosjektet har blitt utredet på nytt gjennom vinteren og våren 2017, og lagt fram som egen sak i juni 2017 med en kostnadsramme på 29,2 mill. kr. Prosjektet ble sendt tilbake til administrasjonen etter rådmannens anbefaling for en ny gjennomgang av prosjektet, og innarbeidelse i revidert budsjett og økonomiplan.

Nytt kjølerom og seremonirom er nå prosjektert til henholdsvis 11 og 9 mill. kr. Inntekspotensialet for investeringen er vurdert og vil kunne dekke årlige FDVU- kostnader og øvrige driftskostnader, eksklusive avskrivninger. Det forutsettes at prosjektet utløser momskompensasjon. Tilskudd fra kommunen blir da 16 mill. kr, finansiert ved driftsmidler.

Krematorium

I planleggingen av kjøle- og seremonirom har det vært vurdert å legge til rette for etablering av krematorium i tilknytning til dette. Etablering av krematorium er prosjektert til 21 mill. kr, med en økt driftsutgift på 0,2 mill. kr inkl. FDVU-kostnader. Det forutsettes at prosjektet utløser moms-kompensasjon. Netto tilskudd fra kommunen blir da 16,8 mill. kr, finansiert ved driftsmidler.

Driften av begge anleggene forutsettes ivaretatt av kirkevergen, og vil kunne kreve økte tilskudd til driften når prosjektene er gjennomført i 2020. Dette vil en komme tilbake til ved neste rullering av budsjett og økonomiplan for perioden 2019 -2022.

Omstillingsbehov

Økonomisk utfordring

Tabell 16. Måloppnåelse

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Omstillingsmål akkumulert	-11,7	-22,4	-47,5	-88,5	-117,9	-163,1	-207,7	-222,5	-238,3	-253,3	-268,8
Avvik omstillingsmål (resultat drift)	-9,1	-11,1	11,8	14,7	9,8	-25,7	0,0				
Akkumulert måloppnåelse	-20,8	-33,5	-35,7	-73,8	-108,1	-188,8	-188,8				

Rana kommune står overfor en stor utfordring med å tilpasse driftsnivået til reduserte driftsrammer. Dette er en oppgave som startet i etterkant av Terra-saken, og som oppsummeres slik for perioden 2011 - 2021:

Tabellen ovenfor viser omstillingsoppgaven for perioden 2011- 2021 på 268,8 mill. kr. I 2016 var omstillingsmålet 163,1 mill. kr og resulterte i en måloppnåelse på 188,8 mill. kr, dvs. 25,7 mill. kr bedre enn målkravet. Tjenesteproduksjonen har evnet å tilpasse seg reduserte driftsrammer og regnskapet pr. august 2017 tilsier at omstillingsmålet nås. Ut fra denne oversikten, kan det konkluderes med at de økonomiske omstillingsmål er oppfylt.

Endringskrav

De økonomiske rammebetingelsene for Rana kommune svekkes ut fra både lokale og nasjonale forhold. Lokalt som en følge av fortidens styring og valg med manglende strukturelle grep og drifts-tilpasninger. Nasjonalt av endringer i olje-økonomien, strukturelle endringer i samfunnet, demografi (eldrebølge), innvandring, effektivitetskrav (herunder teknologisk utvikling, kommune-reform) mv.

Mange kommuner har som Rana skjøvet omstillingskravet foran seg. Rana kommune har nå tatt tak i oppgaven. Det er viktig å få inn elementer i driftsopplegget som underbygger at dette er en normal situasjon. Det er normalt å være i kontinuerlig endring. Det må møtes med endringsfokus, plan, langsiktighet og forutsigbarhet - å drifte etter bærekraftsprinsippet. Den kommunale velferdsleveransen til innbyggerne skal stå seg over tid, og da gjelder det også å fordele ressursbruken rett over tid.

Økonomiske drivere

Tabellen viser endringer i forhold til basisbudsjettet i 2017. Omstillingsbehov oppstår når veksten i utgiftsbehovet er større enn inntektsveksten.

Tabell 17. Økonomiske drivere

(Tall i mill. kroner)	2018	2021
Pensjonskostnader	-18,5	-6,0
Frie innt./nye oppg. Statsbudsj.	0,6	-12,7
Demografi	5,3	22,6
NDR	16,4	26,0
Drift	18,9	34,3
Renter/avdrag	-7,9	-0,5
Finans	0,0	-2,5
	14,8	61,1

De statlige overføringene og egne inntekter dekker ikke økt prioritert utgiftsbehov knyttet til demografi, nye brukere, statlige og kommunale satsinger, kapitalkostnader og styrking av kommunens handlingsrom.

Resultatet blir en omfordeling av kommunal drift hvor driften selv langt på vei finansierer det økte utgiftsbehovet. I 2018 utgjør statlig initierte utgiftsbehov 4,3 mill. kr., mens økte kommunale definerte utgiftsbehov utgjør 24,2 mill. kr. For nærmere detaljer vises det til Realendringer budsjett 2018, tabell 25.

Tidligere år har finans og pensjon vært betydelige økonomiske drivere for omstillingsbehov. Dette bildet snus. I økonomiplanperioden er disse områdene positive bidragsytere i det økonomiske opplegget. Dette forklares med innarbeiding av budsjettjusteringer fra 2017 med reduserte rente-utgifter på 10 mill. kr. og utfasing av pensjons-reserve på 8 mill. kr. Videre dras det veksler på økte premieavvik og bruk av pensjonsfond.

Det positive med opplegget i økonomiplanen, er at gevinsten fra reduserte pensjons- og finans-kostnader brukes til å styrke netto driftsresultat og kommunens handlingsrom.

Rammereduksjoner for avdelingene

I tabellen under er det lagt inn administrasjonens forslag til rammereduksjoner i omstillingen. Rammereduksjonene er revidert i forhold til endringer i de økonomiske forutsetninger siden budsjett og økonomiplanarbeidet forrige år.

Rammereduksjonene er fortsatt basert 70 prosent på budsjetttrammen og 30 prosent på differansen mellom sektoren og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

Tabell 18. Rammereduksjoner 2018-2021

Avdeling	Budsjett 2017	Reduksjon 2018	Reduksjon 2019	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon i %
Støttetjenester	96 250	-1 180	-2 434	-3 625	-4 859	-5,0 %
Skoleavdelingen	250 539	-3 112	-6 419	-9 560	-12 814	-5,1 %
PPT	8 273	0	0	0	0	-
Barnehageavdelingen	172 526	-1 360	-2 806	-4 179	-5 601	-3,2 %
Helse og sosialavdelingen	225 367	-2 778	-5 729	-8 533	-11 438	-5,1 %
NAV kommune	45 090	-568	-1 171	-1 744	-2 337	-5,2 %
Omsorgsavdelingen	312 709	-3 263	-6 730	-10 023	-13 436	-4,3 %
Kulturavdelingen	33 544	-314	-648	-965	-1 293	-3,9 %
Teknisk avdeling	163 289	-1 984	-4 091	-6 094	-8 168	-5,0 %
Kirkelig fellesråd	14 927	-281	-582	-867	-1 164	-7,8 %
Netto	1 322 514	-14 840	-30 610	-45 590	-61 110	-4,6 %

Det er lagt opp til en rammereduksjon i 2018 på 14,8 mill. kr, i tillegg trekkes engangsbevilgningen gitt i 2017 på 4,0 mill. kr ut av rammen for Omsorg. Videre i perioden øker omstillingsbehovet i forhold til året før med henholdsvis 15,8 mill. kr i 2019, 15,0 mill. kr i 2020 og 15,5 mill. kr i 2021.

Samlet gir det et akkumulert effektiviserings- og omstillingsbehov i 2021 på 61,1 mill. kr i forhold til budsjett 2017.

Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan

Budsjettet for 2018 er balansert med totale driftsinntekter på 2 083,1 mill. kr. Driftsrammen for tjenesteproduksjon er på 1 426 mill. kr. Netto driftsresultat (NDR) er i forslaget på 3,1 prosent som er i forhold til målsetningen. I tillegg er budsjettet «saldert» med rammereduksjoner som må tas i hele perioden.

Budsjett 2018

I budsjettet for 2018 er det økt fokus på bruttobudsjettering av utgifter og inntekter.

Driftsinntektene øker med 123,6 mill. kr i 2018, en økning på 6,3 prosent. Økningen er knyttet til de fleste inntekstpostene i budsjettet, med unntak av eiendomsskatt som reduseres med 5,0 mill. Skatt og rammetilskudd øker med 34,7 mill. kr.

Overføringer med krav til motytelser øker med 46,5 mill. kr. Økningen skyldes i hovedsak økte overføringer fra staten innenfor helse- og sosial, omsorg og skole i hovedsak knyttet til refusjon ressurskrevende tjenester og statlige refusjoner knyttet til Rana voksenopplæring. Andre statlige overføringer øker med 22,0 mill. kr og er i hovedsak knyttet til integreringstilskudd og andre tilskudd relatert til bosetting av flyktninger.

Andre direkte og indirekte skatter som består av naturressursskatt og konsesjonsavgift videreføres på samme nivå som i 2017 på henholdsvis 28,0 mill. kr og 10,5 mill. kr. Brukerbetalinger og salgs- og leieinntekter øker samlet med 25,4 mill. kr. Vekst ut over prisvekst skyldes økte konsesjonskraftinntekter på 5 mill. kr. og økte gebyrer og avgifter i hovedsak innenfor selvkostområdene.

Driftsutgiftene øker med 113,8 mill. kr i 2018. Til sammenligning utgjør lønns- og prisstigningen 31,0 mill. kr. Lønnsutgiftene øker med 75,3 mill. kr. Sosiale utgifter reduseres med 2,2 mill. kr. Kjøp av varer og tjenester øker med 21,8 mill. kr, mens kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon øker med 6,0 mill. kr. Overføringer økes med 4,0 mill. kr og er knyttet til økte tilskudd og økt merverdiavgift. Avskrivningene økes med 9,0 mill. kr.

Samlet gir dette et økt brutto driftsresultat på 9,8 mill. kr, fra 3,4 prosent til 3,7 prosent.

Finansinntektene videreføres på samme nivå, mens finansutgiftene reduseres med 4,9 mill. kr på grunn av lavere renteutgifter. Netto driftsresultat øker med 23,6 mill. kr i 2018, en økning fra 2,1 prosent i 2017 til 3,1 prosent i 2018.

Bruk av avsetninger videreføres på samme nivå, mens avsetninger økes med 24,1 mill. kr. Dette er knyttet til økte overføringer til investeringsregnskapet på 20,2 mill. kr, samt økt avsetning til disposisjonsfond på 6,9 mill. kr. Avsetninger til bundne fond reduseres med 3,0 mill. kr.

Økonomiplanperioden 2019 - 2021

Endringer i perioden er knyttet til endringer på finans og drift i form av økte salgs- og leieinntekter, frie inntekter, pensjonskostnader, samt økte rente- og avdragsutgifter og lavere renteinntekter. Driftsfølgevirkninger av investeringer og demografiske forhold ligger inne i opplegget. For ytterligere detaljer vises det til tabellene «endring rammer finans» og «endring driftsrammer».

Tabell 19. Hovedoversikt drift

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	-67 692	-66 987	-68 607	-69 652	-70 799	-71 792
Andre salgs- og leieinntekter	-200 863	-210 383	-234 199	-240 963	-245 310	-248 845
Overføringer med krav til motytelse	-266 297	-184 213	-230 710	-232 315	-234 188	-235 962
Rammetilskudd	-698 922	-719 105	-725 000	-727 000	-730 000	-731 000
Andre statlige overføringer	-56 990	-42 157	-64 108	-64 408	-64 408	-64 408
Andre overføringer	-19 224	0	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	-610 600	-604 895	-633 700	-636 000	-638 000	-641 000
Eiendomsskatt	-96 723	-93 260	-88 260	-88 260	-88 260	-88 260
Andre direkte og indirekte skatter	-39 370	-38 500	-38 500	-38 500	-38 500	-38 500
SUM DRIFTSINTEKTER (B)	-2 056 681	-1 959 500	-2 083 084	-2 097 098	-2 109 465	-2 119 767
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	1 035 406	1 032 672	1 107 931	1 105 347	1 102 569	1 099 374
Sosiale utgifter	215 819	226 963	224 723	229 095	233 223	235 554
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	308 188	281 309	303 077	303 358	303 465	304 904
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	149 155	144 847	150 839	150 439	150 039	149 639
Overføringer	152 640	148 794	152 831	157 415	158 441	158 405
Avskrivninger	63 380	58 119	67 081	68 512	70 012	71 512
Fordelte utgifter	-60	-90	-90	-90	-90	-90
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 924 528	1 892 614	2 006 392	2 014 076	2 017 659	2 019 298
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-132 153	-66 886	-76 692	-83 022	-91 806	-100 469
Finansinntekter						
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-34 228	-36 500	-36 470	-34 070	-31 170	-29 570
Gevinst på finansielle instrumenter						
Mottatte avdrag på utlån	-2 230	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
SUM EKSTERNE FINANSINTEKTER (E)	-36 458	-38 700	-38 670	-36 270	-33 370	-31 770
Finansutgifter						
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	51 853	63 842	56 906	58 746	61 812	68 222
Avdrag på lån	51 193	55 998	58 228	62 213	66 110	69 235
Utlån	1 793	2 672	2 495	2 495	2 495	2 495
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	104 839	122 512	117 629	123 454	130 417	139 952
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	68 381	83 812	78 959	87 184	97 047	108 182
Motpost avskrivninger	-63 379	-58 119	-67 081	-68 512	-70 012	-71 512
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-127 151	-41 193	-64 814	-64 350	-64 771	-63 799
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-11 616	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-6 585	-7 025	-1 625	-1 625	-1 625
Bruk av bundne fond	-23 312	-10 834	-10 839	-9 839	-11 597	-13 770
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-34 928	-17 419	-17 864	-11 464	-13 222	-15 395
Overført til investeringsregnskapet	15 741	29 431	49 631	43 431	43 431	43 431
Avsetninger til disposisjonsfond	40 611	7 000	13 873	12 054	13 154	14 054
Avsetninger til bundne fond	30 816	22 181	19 174	20 329	21 408	21 709
SUM AVSETNINGER (K)	87 168	58 612	82 678	75 814	77 993	79 194
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-74 911	0	0	0	0	0

Finans

Renteutvikling

I forslaget til budsjett og økonomiplan er et gjennomsnittlig rentenivå på 2,5 prosent i planperioden for nye lån lagt til grunn. Dette er noe høyere enn markedets forventninger og representerer en margin i det økonomiske opplegget. De korte markedsrentene vil ligge rundt 1 prosent ved inngangen til perioden, og stige til 1,5 prosent ved utgangen av planperioden. Med nåværende margin på kommunale lån på 0,6 prosent, vil innlånskostnad for nye lån stige fra 1,7 til 2,3 prosent i planperioden. Gjennomsnittlig rente i låneporteføljen inkl. fastrenteposisjonene vil i perioden ligge på mellom 2,3 og 2,4 prosent.

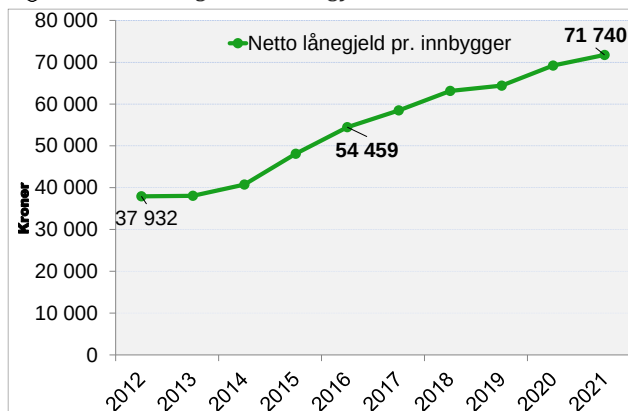
Avdragstiden på nye lån er beregnet i samsvar med økonomisk levetid (avskrivningstid) i henhold til regelverket.

Lånegjeld

Kommunens samlede gjeld, inklusive lån til videreutlån (startlån, Campus Helgeland), ekskl. pensjonsforpliktelser vil være i overkant av 2,2 mrd. kr pr. 31.12.2017. Det forutsetter at vedtatt låneopptak på 161,3 mill. kr i lån til finansiering av investeringsbudsjettet i 2017 blir gjennomført i år. Låneopptaket er foreløpig utsatt til desember.

Vedtatt låneopptak til videreutlån (startlån) i Husbanken med 50 mill. kr ble gjennomført i april.

Figur 18. Utvikling netto lånegjeld 2012-2021

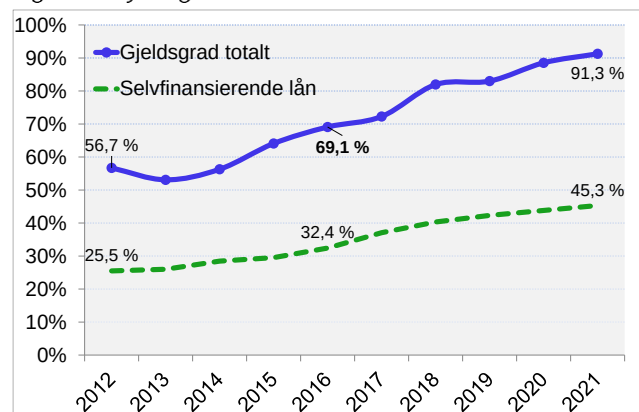

Korrigert for innlån til videreutlån (KOSTRA-definisjon) vil kommunens netto lånegjeld pr 31.12.2017 være i overkant av 1,5 mrd. kr, eller 58 500 kr pr. innbygger. Forslaget til økonomiplan vil øke kommunens netto lånegjeld til over 1,9 mrd. kr ved utgangen av 2021, (72 000 kr pr. innbygger). Figuren over viser utviklingen i kommunens netto lånegjeld pr. innbygger.

Gjeldsgrad og lånegjeld etter formål

Gjeldsgraden, som ved utgangen av 2017 vil ligge på 72 prosent av brutto driftsinntekter, vil med rådmannens forslag øke til 91 prosent i 2021. Gjeldsgraden øker med mer enn 16 prosentpoeng fra 31.12.2016. Omgjort i kroner utgjør dette 339 mill. kr over et nivå på 75 prosent.

Figur 19. Gjeldsgrad

Lånegjelden er fordelt på ulike formål. Lån til selvfinansierende formål betjenes via gebyrinntekter fra innbyggerne eller husleieinntekter fra beboere i omsorgsboliger. Lån til andre prosjekter må finansieres av kommunens frie inntekter. Fordelingen av lånegjelden fra 2015 til 2021 i henhold til rådmannens forslag fremgår av tabellen nedenfor.

Tabellen under viser at andelen av lånegjelden som finansieres av frie inntekter holder seg omlag konstant i perioden. Disse lånene bidrar med 9 prosentpoeng av økningen i gjeldsgraden i perioden.

Figur 20. Fordeling av netto lånegjeld etter formål, akkumulerte tall

Fordeling netto lånegjeld etter formål	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vann og avløp	316 002	341 829	399 479	462 779	527 879	577 279	622 479	666 079
Øvrige selfinansierende lån	221 102	233 418	267 877	320 277	312 077	310 077	302 077	294 277
Lån som belaster budsjettet	717 528	796 967	884 665	886 487	951 978	937 784	1 027 793	1 059 077
Ordinære lån	1 254 631	1 372 213	1 552 020	1 669 542	1 791 933	1 825 139	1 952 348	2 019 432
Andel lån som belaster budsjettet	57,2 %	58,1 %	57,0 %	53,1 %	53,1 %	51,4 %	52,6 %	52,4 %

Tabell 20. Endring rammer finans

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	321 760	270 616	279 380	285 430	296 230	306 630
Sum inntekter	-1 631 529	-1 622 542	-1 705 400	-1 710 100	-1 715 000	-1 719 000
Rammeendring			-74 094	-72 744	-66 844	-60 444
Netto driftsramme	-1 309 769	-1 351 926	-1 426 020	-1 424 670	-1 418 770	-1 412 370
Nye tiltak/endringer						
Bruk av premiefond			-40 341	-40 341	-40 341	-40 341
Frie inntekter			-34 700	-39 000	-44 000	-48 000
Kapitalkostnader låneportefølje 2017			-9 900	-12 000	-14 800	-8 400
Usikkerhet pensjon			-8 317	-8 317	-8 317	-8 317
Salg av konsesjonskraft			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Kapitalkostnader selvkostområder			-2 569	-4 000	-5 500	-7 000
Interne finansieringstransaksjoner			0	-3 300	-3 600	-2 500
Amortisering tidligere års premieavvik			200	5 400	10 000	13 000
Premieavvik			500	100	200	200
Kapitalkostnader ØkPI 2018 - 2021			4 600	8 400	14 900	14 900
Eiendomsskatt verker og bruk			5 000	5 000	5 000	5 000
NDR			16 433	20 314	24 614	26 014
Sum rammeendring			-74 094	-72 744	-66 844	-60 444

Endringer i tall (tiltaks og rammeendring) viser endringer i forhold til budsjett 2016 og akkumulerte tall videre.

Renteinntekter

Planlagte investeringer i perioden med fondsbruk presser også likviditeten noe i perioden. Det er usikkert om det er tatt fullt ut høyde for nedgangen i renteinntektene i planperioden, og rådmannen viser til behovet for tilstrekkelig handlingsrom (NDR), slik at tjenesteproduksjonen ikke blir berørt av endringer på finansområdet.

Avkastning på aksjer og andeler

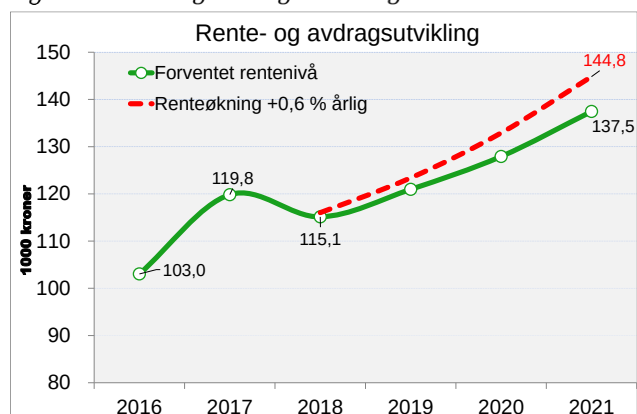
Kommunen har mottatt 10 mill. kr. i utbytte fra Helgeland Kraft i 2017. Selskapet melder i resultatvarsler om et resultat på nivå med 2016. I forslaget til budsjett og økonomiplan er derfor nivået på fremtidig utbytte videreført på 10 mill. kr.

Rente- og avdragsbelastning

Brutto rente- og avdragsbelastningens andel av kommunens driftsinntekter øker fra 5,1 prosent i regnskap 2015 til 6,6 prosent i 2021.

Investeringsplanen i forslaget vil gi en økning i rente- og avdragsbelastningen på brutto 27,5 mill. kr fram til 2021. Av dette er det 15,7 mill. kr som belaster driftsbudsjettet med renter og avdrag.

I planleggingen har det vært sett på hva en renteøkning utover det markedet forventer, vil bety for rentebelastningen. I simuleringen forutsettes at renten øker med 0,6 prosent mer enn markedet forventer hvert år i perioden. Kortrenten vil da ligge på et nivå nært 4 prosent ved utgangen av 2021, mens kommunal innlånsrente alt annet likt vil være nærmere 4,5 prosent. Dette gir en økning i rentebelastningen fram til 2021 på over 7 mill. kr, utover det som ligger i forslaget til økonomiplan. I simuleringen er det ikke sett på effekten av en renteøkning i hele låneporteføljen. I en slik simulering måtte det tas hensyn til fastrente og effekten på inntektssiden mv.

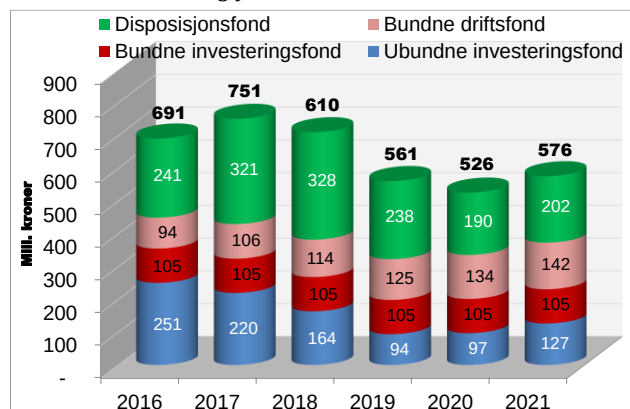
Figur 21. Rente og avdragsutvikling

Kommunen har i dag 32 prosent av brutto lånegjeld på fastrente gjennom fastrenteavtaler. Den flytende delen av låneporteføljen har fram til nå stort sett tilsvart kommunens likviditetsbeholdning, som også er plassert på flytende vilkår. Betingelsene er knyttet til den korte markedsrenten (NIBOR). Ved endringer i rentenivået vil effekten på innskudd og flytende lån i stor grad ta ut hverandre. Ved en nedgang i kommunens likviditetsbeholdning kan risikoen ved renteendringer gjøres mindre ved å øke fastrenteandelen i låneporteføljen. Vurdering av tilpasninger til endringer i markedet gjøres løpende.

Likviditetsutvikling og fond

Kommunens beholdning av likvide midler var 716 mill. kr pr. 31.12.2016. Anbefalt minimumsnivå på driftslikviditeten bør tilsvare to måneders utbetalinger. Utbetalingene i 2021 til drift er beregnet til ca. 2 mrd. kr. Det betyr at den gjennomsnittlige likviditetsbeholdningen bør være over 300 mill. kr. Utbetalingene til investeringsprosjekter kommer i tillegg.

Tabellen under viser sammensetningen av kommunes fondsmidler pr 31.12.2016 og utviklingen på fondene i økonomiplanperioden.

Tabell 21. Utvikling fondsmidler

Kommunens totale fondsmidler utgjør 691 mill. kr pr 31.12.2016. Av dette er det 241,4 mill. kr. som kommunestyret kan disponeres fritt til ulike formål (disposisjonsfond). Disposisjonsfondet utgjør 328 mill. kr ved utgangen av 2018. I tabellen ovenfor er belastningen på fondet ved utbetalingen av 163 mill. i 2019 og 2020 tatt hensyn til. Dette vil redusere fondet til 190 mill. kr ved utgangen av 2020 eller ca. 9 prosent av driftsinntektene.

Bundne driftsfond utgjør 94,4 mill. kr. Dette inkluderer forholdsvis begrensede beløp til ulike prosjekter og mottatte gavemidler. De bundne driftsfondene består blant annet av næringsfondet med 52,8 mill. kr. og selvkostfond på 5,2 mill. kr.

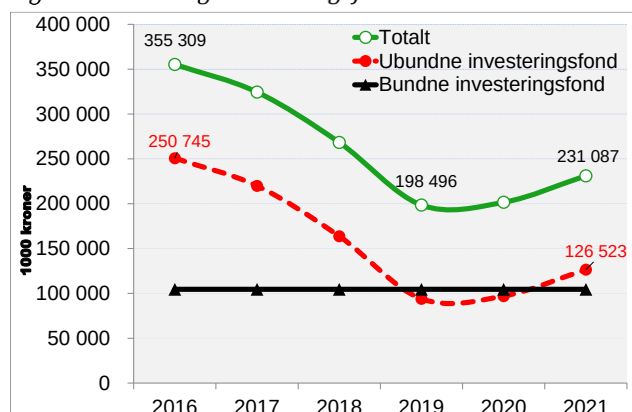
Investeringsfond består av avsatte kapitalinntekter, som bare kan disponeres til finansiering av investeringsprosjekter. Den ubundne delen av disse fondene utgjør 250,7 mill. kr. Her inngår avsatte midler fra ansvarlige lån til Helgeland Kraft med 182,1 mill. kr. I tidligere vedtak er 75 mill. kr av fondsavsetningene reservert til kulturhus og 100 mill. kr til ny flyplass. Vedtak om forlengelse av avtalen om kjøp av prosjekteringstjenester til flyplassen fra Polarsirkelen Lufthavnutvikling ut 2018 utgjør ca. 21 mill. kr, og finansieres ved bruk av næringsfond.

Tidligere i år gjorde kommunestyret vedtak om å bidra med ytterligere 200 mill. kr til flyplassprosjektet, til totalt 300 mill. kr i kommunalt bidrag. Med hensyn til vedtakene ovenfor gjenstår det ca. 263 mill. kr av det kommunale bidraget. Det forutsettes i opplegget at 100 mill. kr finansieres fra investeringsfond, mens resten av det kommunale bidraget finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

Det var budsjettet med bruk av 100 mill. kr til flyplass og øvrige investeringer i 2017. 50 mill. kr til flyplassprosjektet er regulert ut av budsjettet. Det vil bli brukt 25 mill. kr til finansiering av skoleinvesteringene. De ubundne investeringsfondene vil utgjøre 220 mill. kr ved inngangen til 2018.

Det legges opp til bruk av fondsmidler på totalt brutto 331,4 mill. kr i planperioden, der 263 mill. kr av dette er kommunens bidrag til flyplassen. 100 mill. kr tilføres fra ubundne investeringsfond. Dette fører til at disse fondsmidlene samlet sett reduseres til 94 mill. kr i 2019. Reduksjonen i kommunens beholdning av ubundne investeringsfond i perioden er vesentlig.

Figur 22. Utvikling investeringsfond

Den bundne delen av investeringsfondene utgjør 104,6 mill. kr. Midlene består av mottatte avdrag på startlån med 40,5 mill. kr, som bare kan benyttes til ekstraordinære avdrag på innlån fra Husbanken. Videre er det avsatt 35,5 mill. kr, som er innbetalte innskudd fra salg av omsorgsboliger på Hauknes, og 15 mill. kr fra øvrige utlån. Disse midlene kan kun benyttes til ekstraordinære avdrag på øvrige innlån.

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Tabell 22. Konsesjonskraft

Sjona kraftverk
18 733,4 MWh
Ildgruben kraftverk
1 699 MWh
Langvatn kraftverk
2 920,8 MWh
Rana kraftverk
136 995 MWh
Fagervollan kraftverk
5 359,2 MWh
Svartisen kraftverk
19 168,3 MWh
Total konsesjonskraftmengde
184 875,7 MWh

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Eiere av større vannkraftverk plikter å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen. Denne konsesjonskraft skal konsesjonær levere til en pris loven foreskriver. Plikten til å avstå konsesjonskraft gjelder kraftverk som benytter vann regulert etter industrikonsesjonsloven eller vassdragsreguleringsloven, jf. Ikl. § 2 nr. 12 og Vregl. § 12 nr. 15. Konsesjoner gitt etter vannressursloven har ikke vilkår om konsesjonskraft.

Konsesjonsavgiftene blir fastsatt som et fast beløp pr naturhesteffekt og indeksreguleres automatisk

hvert 5. år. Avgiftene tilføres næringsfondet med vedtekter godkjent av fylkesmannen. Kommunen fikk utbetalt konsesjonsavgifter med ca. 12 mill. kr. i 2016.

Totalt disponerer Rana kommune en konsesjonskraft mengde på 184 875,7 MWh. I 2017 er kraften solgt på fast pris til Axpo Nordic med 30,053 øre pr KWh. Prisen gir Rana kommune en nettoinntekt på 26,9 mill. kr.

Salg av kraften for 2018 skal gjennomføres i november. Slik markedsprisen har utviklet seg i løpet av 2017 forventes det en pris som er 4-5 øre lavere enn i år. Dette gir en netto inntekt som vil bli omlag 5 mill. kr lavere. Det tas forbehold om en viss usikkerhet rundt OED-pris på kjøpet i 2018. Rådmannen vil komme med orientering til formannskap og kommunestyre i forbindelse med behandlingen av budsjett og økonomiplanen i november/desember.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid.

Arbeids- og sosialdepartementet offentliggjorde i 2015 en utredning av ny pensjonsløsning for ansatte i offentlig sektor, samt overgangsordninger. Rapporten skal være grunnlag for å vurdere om man sammen med partene skal arbeide for å oppnå enighet om nye pensjonsordninger for offentlig ansatte. Partene i hovedtariffoppgjøret 2016 ble enige om å fortsette arbeidet med å tilpasse pensjonsordningen i KS-området til den nye folketrygden og pensjonsordningen i staten.

Arbeids- og sosialdepartementet sendte den 21.9.2017 ut forslag til nye samordningsregler for offentlig pensjon. Nye regler er nødvendig for å kunne beregne alderspensjon for alle med offentlige tjenstepensjonsordninger som er født i 1954 og senere. Ny offentlig tjenstepensjon kan tidligst vedtas i forbindelse med hovedoppgjøret i 2018, og deler av det nye regelverket kan få virkning først fra et senere tidspunkt.

Amortiseringstiden på premieavviket er 7 år fra og med 2014. Det akkumulerte premieavvik utgjorde ved inngangen til 2017 296 mill. kr. Rana kommune har på den annen side over år bygd opp et premiefond på ca. 272 mill. kr. Premiefondet er pensjonsordningens midler i KLP og kan bare benyttes til pensjonsformål. Formannskapet vedtok

i 2015 å gi rådmannen fullmakt til å tilpasse bruken av premiefondet til utviklingen av økonomien i pensjonsordningen. Det er brukt 20 mill. kr av fondet i 2015, 2016 og 2017. Dette økes til 40 mill. kr i 2018. Årsaken til økt bruk, skyldes at det er hensiktsmessig å nedbygge det akkumulerte premieavviket raskere og styrke kommunens likviditet. En annen konsekvens er at kommunen i mindre grad skyver kostnadene fremfor seg.

Tabell 23. Endring pensjonskostnader 2018 - 2021

	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Pensjonssatser	29 424	29 424	29 424	29 424
Premieavvik	500	100	200	200
Amortisering premieavvik	200	5 400	10 000	13 000
Usikkerhet pensjon	-8 317	-8 317	-8 317	-8 317
Bruk av premiefond	-40 341	-40 341	-40 341	-40 341
Sum	-18 534	-13 734	-9 034	-6 034

Pensjonssatsene øker med 29,4 mill. kr i 2018, mens premieavviket og amortiseringen videreføres omtrent på samme nivå som i 2017. Risikoen i opplegget øker noe, ved at reserven på 8,3 mill. kr på pensjon tas ut. Dette betyr at dersom pensjonsutgiftene blir høyere enn budsjettert, må dette dekkes inn av øvrige poster. Det budsjetteres med bruk av premiefond fra pensjonsmidlene i KLP for å dekke noe av kommunens kostnader til pensjon. Dette kombinert med uttak av reserven på 8,3 mill. kr, gir en samlet redusert utgift til pensjon på 18,5 mill. kr i 2018.

Det er flere usikkerhetsmoment ved beregning av kostnadene utover regulering for endring i årslønn og grunnbeløp. KLP viser til at kostnaden til brutto-garantien øker fra år til år på grunn av den individuelle garantien som slår inn ved 67 år. Denne garantien vil få økende betydning for hvert årskull inntil 1958-kullet fyller 67 år. Det vises videre til at rentenivået gjør det vanskelig å oppnå avkastning ut over garantert nivå.

Startlån

Startlån er et sentralt boligpolitisk virkemiddel. En god bruk av startlån, boligtilskudd og bostøtte kan hjelpe flere til å eie sin egen bolig. Målgruppen er langvarig vanskeligstilte med lav inntekt som ikke har mulighet for lån i privat bank. Det sees på hvilke boligsosiale utfordring søkeren har i forhold til helse, familiesituasjon og personlig økonomi. Barnefamilier er prioritert. Startlån kan brukes til kjøp av bolig, utbedring og/eller tilpasning av bolig og refinansiering av gjeld for å beholde bolig.

Regjeringen foreslår å redusere lånerammen i Husbanken med én milliard til 17 milliarder kroner i 2018. Lånerammen vil være tilstrekkelig til å dekke etterspørselen etter lån og til å opprettholde den boligpolitiske måloppnåelsen. Startlån skal ha førsteprioritet innenfor lånerammen.

Samlet utlån utgjorde ved inngangen til 2017 303,4 mill. kr, fordelt på 668 lån og 43 lån på totalt 15,5 mill. kr gått til inkasso.

I henhold til Lindorff, som forvalter kommunens utlån, ligger Rana på landsgjennomsnittet.

Ordningen med å sette av boligtilskudd til tapsfond ble stilt i bero fra KRD i 2011, og Rana kommunes tapsfond var ved inngangen til 2017 på 2,3 mill. kr.

Kommunen har tatt opp 50 mill. kr i startlån for 2017. Utlånsnivået foreslås opprettholdt i økonomiplanperioden. Innbetalte avdrag fra låntakerne avsettes til fond og kan bare benyttes til avdrag på innlånene fra Husbanken. Økningen i samlet innlån av startlån fra Husbanken vil derfor være begrenset i perioden.

Tjenesteproduksjon

Driftsrammen til tjenesteproduksjon øker fra 1 351,9 mill. kr til 1 426,0 mill. kr i 2018, en økning på 74,1 mill. kr. I økonomiplanperioden reduseres driftsrammen i forhold til året før med henholdsvis 1,4 mill. kr i 2019, 5,9 mill. kr i 2020 og 6,4 mill. kr i 2021.

Foruten omstillingstiltak er det blant annet lagt inn nye tiltak knyttet til demografiske forhold, styrking realkapital, digitalisering, endring av oppgaver og driftsfølgevirkninger av nye investeringer.

Tabell 24. Utvikling driftsrammer

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Støttetjenester	95 254	96 250	106 542	107 808	106 597	107 383
Skoleavdelingen	255 755	250 539	259 600	256 493	250 452	245 098
PPT	8 231	8 273	9 204	9 204	9 204	9 204
Barnehageavdelingen	165 824	172 526	173 181	171 735	170 362	168 940
Helse-og sosialavdelingen	229 424	225 367	242 422	239 471	236 667	233 762
NAV kommune	43 709	45 090	46 143	45 540	44 967	44 374
Omsorgsavdelingen	301 074	312 709	324 762	329 445	334 052	337 339
Kulturavdelingen	32 810	33 544	34 295	33 961	33 644	33 316
Teknisk avdeling	163 035	163 289	185 382	186 825	188 922	189 348
Kirkelig fellesråd	15 297	14 927	15 094	14 793	14 508	14 211
Fellesområde drift	-644	29 412	29 395	29 395	29 395	29 395
Netto rammer tjenesteproduksjon	1 309 769	1 351 926	1 426 020	1 424 670	1 418 770	1 412 370

Tabellen ovenfor viser netto driftsrammer for tjenesteproduksjonen.

Oversikt tiltak drift

Tabell 25. Endring driftsrammer tjenesteproduksjon

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Inntekter	1 869 748	1 803 212	1 892 857	1 891 808	1 886 193	1 880 090
Utgifter	-559 980	-451 286	-466 837	-467 138	-467 423	-467 720
Rammeendring			74 094	72 744	66 844	60 444
Netto driftsramme	1 309 768	1 351 926	1 426 020	1 424 670	1 418 770	1 412 370
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			27 999	27 999	27 999	27 999
Endring pensjonssatser			29 424	29 424	29 424	29 424
Prisjustering inntekter/utgifter			3 001	3 001	3 001	3 001
Rammereduksjon 2018-2021			-14 840	-30 610	-45 590	-61 110
Støttetjenester						
IKT digitalisering			5 000	5 000	5 000	5 000
Drift arkiv			1 000	2 000	2 000	2 000
Flere lærlinger			1 000	2 000	3 000	4 000
Prosjekt klarspråk			500	0	0	0
Intern overføring - Teknisk/Støtte - Motorferdsel			-115	-115	-115	-115
Valg 2019 og 2021			-710	310	-710	310
Skole						
Ny skolestruktur			3 000	0	0	0
Statsbudsjettet - Tidlig innsats			900	900	900	900
Demografi skole			600	300	-2 600	-4 700
Statsbudsjettet 2017 - Øremerking tidlig innsats			-750	-750	-750	-750
Intern overføring - Renholdere			-3 017	-3 017	-3 017	-3 017
KST vedtak - Tilskudd Vitensenter			0	3 500	3 500	3 500

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Barnehage						
Statsbudsjettet - Krav pedagogisk norm			1 920	1 920	1 920	1 920
Statsbudsjettet - Økt kontantstøtte - red. etterspørsel plasser			-850	-850	-850	-850
Statsbudsjettet - Økt foreldrebetaling			-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Budsjett tilpasning			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Helse- og sosial						
Budsjett tilpasning			5 000	5 000	5 000	5 000
Øt antall psykisk utviklingshemmede			2 600	2 600	2 600	2 600
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskrevende tjen.			1 250	1 250	1 250	1 250
Statsbudsjettet - Rus			1 500	1 500	1 500	1 500
Statsbudsjettet - Barn og unge			1 000	1 000	1 000	1 000
Diagnoseliste fysioteratapi			600	600	600	600
Intern overføring - Habilitering og rehabilitering			500	500	500	500
Intern overføring - Opplevelseskort barn og unge			200	200	200	200
Intern overføring - Renholdere			-143	-143	-143	-143
Intern overføring - Bostedssosiale tilskudd			80	80	80	80
Intern overføring - Drift av kommunale bygg			-4 300	-4 300	-4 300	-4 300
Omsorg						
Demografi omsorg			4 700	12 700	20 600	27 300
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskr. tjen. mottakere			600	600	600	600
Stilling kreftkoordinator			200	350	350	350
Intern overføring - Renholdere			-233	-233	-233	-233
Engangsbevilgning 2016			-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Kultur						
KST vedtak - Tilskudd Helgeland Museum			400	400	400	400
Intern overføring - Renholdere			-510	-510	-510	-510
Teknisk						
Styrking realkapital bygg og veier			7 500	10 000	12 500	15 000
Intern overføring - Renholdere			3 903	3 903	3 903	3 903
Intern overføring - Drift kommunale bygg Helse- og sosial			4 300	4 300	4 300	4 300
Flerbrukshall Ytteren			1 450	1 450	1 450	1 450
FDV ny skolestruktur			800	0	0	0
Fjernvarme Moheia			500	500	500	500
KST vedtak - Brøyting Jorbruveien			200	200	200	200
Boligfelt utenomhus			200	200	200	200
Intern overføring - Teknisk/Støtte - Motorferdsel			115	115	115	115
Partnerskapsavtale Stålhallen			-400	-400	-400	-400
FDV og husleie nye boliger			-900	-900	-900	-900
Flerbrukshall Gruben			0	1 450	2 450	2 450
Inntektsbortfall NFK leie Ranahallen			0	400	1 000	1 000
Fellesområde drift						
Intern overføring - Bostedssosiale tilskudd			-80	-80	-80	-80
Intern overføring - Opplevelseskort barn og unge			-200	-200	-200	-200
Intern overføring - Habilitering og rehabilitering			-500	-500	-500	-500
Sum rammeendring			74 094	72 744	66 844	60 444

Realendringer budsjett 2018

Tabell 26. Realendringer avdelingsbudsjett

Tiltak/ending	Støtte- tjeneste	Skole	Barne- hage	Helse-og sosial	Omsorg	Teknisk	Øvrige	SUM
Statsbudsjettet								
Tidlig innsats		900						900
Øremerking tidlig innsats		-750						-750
Krav pedagogisk norm			1 920					1 920
Økt kontantstøtte - red. etterspørsel plasser			-850					-850
Økt foreldrebetaling			-1 300					-1 300
Innslagspunkt ressurskrevende tjen.				1 250	600			1 850
Rus				1 500				1 500
Barn og unge				1 000				1 000
Øvrige endringer								
IKT digitalisering	5 000							5 000
Drift arkiv	1 000							1 000
Flere lærlinger	1 000							1 000
Prosjekt klarspråk	500							500
Valg 2019 og 2021	-710							-710
Øt antall psykisk utviklingshemmede				2 600				2 600
Diagnoseliste fysioterapi				600				600
Budsjett tilpasning			-5 000	5 000				0
Engangsbevilgning					-4 000			-4 000
Demografi		600			4 700			5 300
Skolestruktur		3 000				800		
Stilling kreftkoordinator					200			200
KST vedtak - Tilskudd Helgeland Museum							400	400
Styrking realkapital bygg og veier						7 500		7 500
Flerbrukshall Ytteren						1 450		1 450
Fjernvarme Moheia						500		500
KST vedtak - Brøyting Jorbruveien						200		200
Boligfelt utenomhus						200		200
Tilskudd Stålhallen						-400		-400
FDV og husleie nye boliger						-900		-900
Rammereduksjon	-1 180	-3 112	-1 360	-2 778	-3 263	-1 984	-1 163	-14 840
Lønns- prisjustering, pensjon mv.	4 682	8 423	7 245	7 883	13 816	14 727	7 448	64 224
Sum endringer	10 292	9 061	655	17 055	12 053	22 093	6 685	74 094

Tabellen viser reelle endringstiltak/endringer fra 2017 til 2018 som påvirker driftsrammene. Under «øvrige» ligger avdelingene PPT, Kultur, Kirkelig Fellesråd og Fellesområde drift.

Skoleavdelingen

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	322 255	293 095	302 275	299 168	293 127	287 773
Sum inntekter	-66 500	-42 556	-42 675	-42 675	-42 675	-42 675
Rammeendring			9 061	5 954	-87	-5 441
Netto driftsramme	255 755	250 539	259 600	256 493	250 452	245 098
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			6 181	6 181	6 181	6 181
Prisjustering inntekter/utgifter			-167	-167	-167	-167
Endring pensjon			5 426	5 426	5 426	5 426
Rammereduksjon 2018-2021			-3 112	-6 419	-9 560	-12 814
Ny skolestruktur			3 000	0	0	0
Statsbudsjettet - Tidlig innsats			900	900	900	900
Demografi skole			600	300	-2 600	-4 700
Statsbudsjettet 2017 - Øremerking tidlig innsats			-750	-750	-750	-750
Intern overføring - Renholdere til Bygghrift			-3 017	-3 017	-3 017	-3 017
KST vedtak - Tilskudd Vitensenter			0	3 500	3 500	3 500
Sum rammeendring			9 061	5 954	-87	-5 441
Årsverk	448	421	423			

PPT

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Sum utgifter	13 383	13 016	14 078
Sum inntekter	-5 152	-4 743	-4 874
Rammeendring			931
Netto driftsramme	8 231	8 273	9 204
Nye tiltak/endringer			
Lønnsvekst			634
Prisjustering inntekter/utgifter			-102
Endring pensjon			399
Sum rammeendring			931
Årsverk	16	17	17

Status

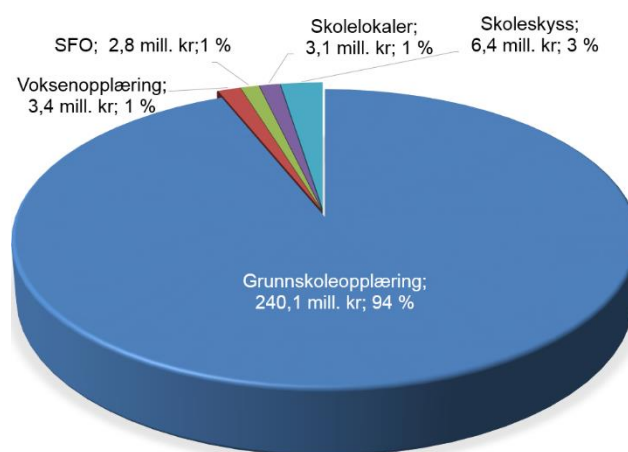
Ved oppstart skoleåret 2017/2018 var det 3 018 elever som mottok grunnskoleopplæring ved kommunens 14 grunnskoler. Elevtallet har gått opp med 12 elever i forhold til forrige skoleår. I tillegg kommer 63 elever i private skoler.

Ved oppstart av skoleåret 2017/2018, er bemanningen økt fra 421,1 årsverk i 2016/2017 til 422,5 årsverk.

Avdelingen styrer mot et resultat for 2017 innenfor budsjetttrammen med et mulig mindreforbruk på ca. 3 mill. kr. Dette er et styrt resultat, der fjorårets mindreforbruk ønskes satt av til et digitalt løft i skolen realisert i 2018.

Av kommunens totale netto driftsutgifter bruker Rana en mindre andel av disse på grunnskolesektoren sett mot sammenligningsgruppa. Dette er

Tjenesteleveranse 2016

naturlig da Rana har en lavere andel 6-15 åringer enn snittet i sammenligningsgruppa.

Læringsmiljø:

Elevene i Rana kommune rapporterer at de i stor grad trives på skolen.

- 7. klassetrinn rapporterer om mindre mobbing enn det som er snittet for landet.
- 10. klassetrinn rapporterer om mer mobbing enn det som er snittet for landet.

Læringsresultater:

Resultatene på de nasjonale prøvene viser at Rana kommune samlet sett ligger under det som er snittet for landet og kommunegruppe 13 på alle prøver.

Rana har flere elever på lave mestringsnivåer enn resultatene for fylket og landet viser. Spesielt på 5.klassetrinn viser prøvene mange elever på et lavt nivå. Her er 32,4 prosent av Ranaelevene på mestringsnivå 1 i regning, mot 22,7 prosent i landet på samme prøve. I engelsk ligger 33,2 prosent av elevene på nivå 1, mot 24,2 i landet.

Det er store variasjoner mellom skolene, og også innad på den enkelte skole på årets prøver.

Overgang til videregående skole:

98,6 prosent av elevene ble i 2016 registrert i videregående opplæring samme år som avsluttet grunnskole. Dette er på høyde med tallet for landet og for KOSTRA gruppen. Gjennomføring av videregående skole måles for elever som har fullført innen fem år er gått. Gjennomføringen blant Ranaelever var 72,8 prosent blant elevene som startet på videregående skole 2009/2010.

Ranaskolen har tre hovedutfordringer:

1. Demografi og økonomi

Fødselstallet har gått jevnt nedover de siste årene og elevtallet vil gå ned i økonomiplanperioden. Fra 2010 til i dag er elevtallet gått ned med 270 elever. Befolkningsprognosen viser en nedgang på ytterligere 201 personer i alderen 6-15 år mot 2030, til 2 866 personer. Dette vil utgjøre ca. 17 mill. kr i redusert overføring til skolen. Dette sammen med at den eldre delen av befolkningen øker, gjør at skolen har et stort omstillingsbehov.

For å møte disse utfordringene er vedtatte strukturendringer et viktig grep. Skolen vil fra 2018 legge om sin ressursfordelingsmodell på en slik måte at mer av rammene legges ut i skolene. Den enkelte skole får med det et større handlingsrom, men også et større ansvar for helheten.

2. Kvalitet

I henhold til Kommunebarometeret ligger Rana kommune på en 337. plass, noe som er en oppgang fra 2016 fra 378. plass.

Det som trekker ned er:

- Grunnskolepoeng 10.trinn siste fire år
- Frafall videregående (fem år)
- Nasjonale prøver
- Trivsel 7. og 10. trinn
- Leksehjelp

Mens det som trekker opp er:

- Andelen elever med spesialundervisning på 1.-4. trinn og 5.-7. trinn.
- Andelen av lærere med godkjent utdanning

- Det er fra høsten 2017 satt i gang et større pedagogisk utviklingsarbeid med fokus-områdene, trivsel, tidlig innsats og bedre resultater. Målet er å skape en skole som bidrar til at eleven kan bli den beste utgaven av seg selv gjennom å legge til rette for:

1. Like muligheter uavhengig av skole og lærer
2. Kollektivt orientert arbeid i skolen gjennom deling og samhandling

3. Sykefravær

I 2016 hadde skolesektoren et sykefravær på 10,1 prosent, mot 10,4 prosent per utgangen av september 2017. Dessverre oppnås ikke ønsket forbedring inneværende år for skoleavdelingen som helhet. Enkelte skoler som har satset på nærværarbeid har en positiv utvikling. Det er store forskjeller mellom skolene. I 2018 vil det jobbes for å se om det kan læres fra skoler med lavt sykefravær.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Skoleavdelingens andel av omstillingsbehovet i økonomiplanperioden er totalt på 12,8 mill. kr.

Øremerkede midler til tidlig innsats kommer i tillegg og utgjør 5,7 mill. kr i 2018. I tillegg kommer det i 2018 et ytterligere tilskudd på 0,9 mill. kr. til tidlig innsats i barnehage og skole. Disse midlene vil bli øremerket arbeidet med gode overganger.

Montessoriskolene i Dalsgrenda og Grøn fjelldalen gir kommunen en reduksjon i rammetilskuddet for 2018 på ca. 5,9 mill. kr (85 800 pr. elev).

I mars 2017 fattet kommunestyret vedtak om ny skolestruktur. Den nye strukturen samler ungdomsskoleelevene i sentrum i Rana ungsomskole, mens det for elvene i barneskolen satses på å opprettholde skolen i nærmiljøet. Kombinertskolene i Utskarpen og Storforshei opprettholdes som i dag. Et klart mål med strukturvedtaket har vært å skape robuste skoler med gode kompetansemiljø.

De strukturelle grepene og ny ressursfordelingsmodell styrker rammene ut på skolene. Denne økningen vil reduseres noe i takt med omstillingskravet for skole i økonomiplanperioden. Men det vil kun være marginale reduksjoner i lærerårsverk fra 2017-nivå i perioden.

RAVO

Ved Rana voksenopplæring var det høsten 2017 totalt 187 elever. Av disse var 60 grunnskoleelever, mens 127 får norskopplæring via introduksjonsprogrammet.

Antall grunnskoleelever har steget jevnt de siste årene, men totalt sett svinger elevtallet mye med endringer i flyktningestrømmen til landet og bosetting i kommunene, noe som er en stor utfordring.

Det vil bli foretatt en gjennomgang av RAVO i 2018 med tanke på organisering og samarbeid med andre tjenester i kommunen.

PPT

PPT Rana har 15,4 årsverk inkludert leder og sekretær. PPT Rana ligger an til å overholde budsjetttrammene for 2017.

PPT har relativt lang ventetid på utredning av enkeltelever og førskolebarn. Fra høsten 2017 er det satt inn ekstra ressurser for en 6-måneders periode for å ta ned ventelistene. I tillegg jobbes det med en mer systemrettet tilnærming som på sikt vil gi økt tidlig innsats og tilpasset opplæring ute i skolene. Målet er å redusere behovet for den tradisjonelle spesialundervisningen.

PPT har vært gjennom en evaluering i 2017. Rana kommune har sagt opp dagens avtale og det jobbes med å få på plass et vertskommune-samarbeid i løpet av 2018.

Mål

Utfordring	Indikator	Mål
TRIVSEL Elevscore mobbing – 7. og 10. trinn Elevscore trivsel – 7. og 10. trinn	Elev undersøkelsen	4,7 4,7
TILPASSET OPPLÆRING Antall elever som gis spesialundervisning på 8.-10. trinn skal ned fra 17,5 % til 14 %. Prosentandel som er registrert i videregående opplæring samme år som avsluttet grunnskole Andel som har fullført og bestått vg1 Elever som oppgir at de får nok faglige utfordringer på skolen økes fra 4,1 – 4,3 Elever som oppgir at de får støtte og hjelp fra lærer	KOSTRA	>14 % 98% 84% 4,3 4,4
RESULTATER Grunnskolepoeng skal økes med 0,5 poeng Snittet på resultatet på nasjonale prøver for 5 trinn skal øke med 2 skalapoeng. (Les, Regn, Eng) Antallet elever på mestringsnivå 1 på nasjonale prøver på 5.trinn skal reduseres med 3%.(Les, Regn, Eng) Snittet på resultatet på nasjonale prøver for 8. trinn skal øke med 1 skalapoeng (Les, Regn, Eng) Antallet elever på mestringsnivå 1 og 2 på nasjonale prøver på 8.trinn skal reduseres med 5 %.(Les, Regn, Eng)	KOSTRA	40,5 Opp 2 skala poeng Redusert 3 % Opp 1 skalapoeng Redusert 5 %

Rammereduksjoner

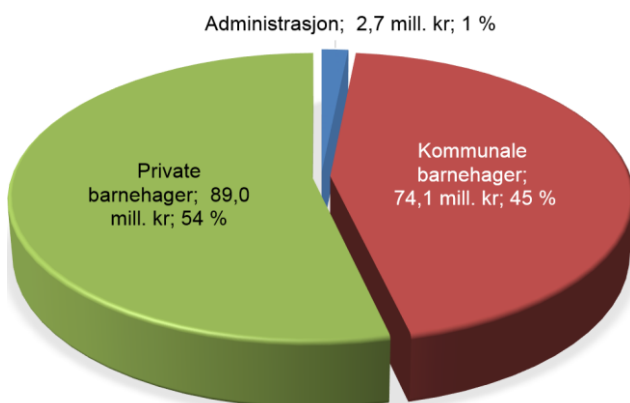
Tiltak	2018	2019	2020	2021
Alteren skole legges ned fra 1.8.2018 - elevene til Båsmo B	-2 500	-5 000	-5 000	-5 000
Flytting av elever fra Gruben U til Mo U høsten 2018	-2 500	-5 350	-5 350	-5 350
Rana ungdomsskole tas i bruk høsten 2019		-2 500	-5 000	-5 000
Styrking av kvalitet i Ranaskolen	1 888	6 431	5 790	2 536
Sum tiltak	-3 112	-6 419	-9 560	-12 814

Barnehageavdelingen

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	194 432	196 367	198 019	196 573	195 200	193 778
Sum inntekter	-28 608	-23 841	-24 838	-24 838	-24 838	-24 838
Rammeendring			655	-791	-2 164	-3 586
Netto driftsramme	165 824	172 526	173 181	171 735	170 362	168 940
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 904	1 904	1 904	1 904
Prisjustering inntekter/utgifter			2 454	2 454	2 454	2 454
Endring pensjon			2 887	2 887	2 887	2 887
Rammereduksjon 2018-2021			-1 360	-2 806	-4 179	-5 601
Statsbudsjettet - Krav pedagogisk norm			1 920	1 920	1 920	1 920
Statsbudsjettet - Økt kontantstøtte - red. etterspørsel plasser			-850	-850	-850	-850
Statsbudsjettet - Økt foreldrebetaling			-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Budsjett tilpasning			-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Sum rammeendring			655	-791	-2 164	-3 586
Årsverk	171	163	158			

Status

Tjenesteleveranse 2016

Barnehageavdelingen består av 9 kommunale barnehager med 616 barn og 13 private barnehager med 678 barn pr. 15.12.2016. Det er en nedgang på 39 barn fra året før.

Rana har siden 2007 oppfylt retten til barnehageplass i henhold til barnehageloven, og er gjennom statens rammeoverføring tilført midler for å opprettholde 100 prosent barnehagedekning.

I 2017 får alle innen lovens rettighetskrav tilbud om plass og i tillegg fikk 13 barn, som fylte 1 år etter 1. desember plass. Pr. oktober 2017 står det 38 barn på venteliste med ønsket oppstart høst 2017. Det er i tillegg registrert 96 barn som ønsker plass før 1. juni 2018.

Utfordringer

I økonomiplanperioden vil det i 2018 og 2019 være 277 og 271 skolebegynnere med barnehageplass. I 2016 var det 232 fødte. Fødselstallet for 2017 kommer tidligst i løpet av mars/april 2018. Utviklingen på fødselstall og skolebegynnere må følges tett opp i økonomiplanperioden. Dette vil kunne medføre en omlegging av plasser fra store barn 3-5 år, til småbarns plasser 0-3 år. Ut fra Lov om Barnehager er det ulik bemanningsnorm og arealkrav for barn over og under 3 år.

All nedleggelse av plasser må skje i kommunale barnehager, siden kommunen ifølge lovverket ikke kan legge ned i private barnehager som har driftsgodkjenning før 2011.

De private barnehagene har krav på 100 prosent likebehandling i forhold til kommunale barnehager. Det vil si at det for tildelingen av driftstilskudd til de private barnehagene, er avgjørende for hvor effektivt de kommunale barnehagene drifter.

KOSTRA og Kommunebarometeret viser en effektiv og god drift i de kommunale barnehagene. Dersom overvekten av barnehagetilbudet i Rana blir i private barnehager, kan dette påvirke styringen av kostnadene pr. barnehageplass.

Avdelingen er gjennom revidert nasjonalbudsjett i 2017 og i forslag til statsbudsjett 2018 kompensert for å heve pedagogtettheten. I juni 2017 sendte regjeringen på høring et forslag om å skjerpe kravet til den pedagogiske bemanningen i barnehagene. I dette ligger det en utfordring i

rekruttering av personell med pedagogisk utdanning og annen relevant kompetanse.

Barnehagene begynner nå å merke slitasje på bygningene på grunn av lavt vedlikehold og manglende utvikling i forhold til dagens behov og standard. I løpet av 2018 vil avdelingen ta initiativ for å starte behovskartlegging for vedlikehold og oppgradering av de enkelte bygg.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Avdelingen skal i perioden gjennomføre en rammereduksjon på 5,6 mill. kr. Høsten 2017 er det 25 færre plasser, noe som vil gi helårseffekt i 2018. Behovet for nedleggelse av barnehageplasser i 2018 med effekt i 2019 vil være minimal ut i fra dagens kjente barnetallsutvikling.

I statsbudsjettet for 2018 foreslås en reell økning i maksimalprisen for en barnehageplass. Maksimalprisen for en heltidsplass øker med 180 kroner og blir 2 910 kroner pr. måned og 32 010 kroner per år. Dette gjelder fra 1.1.2018.

Vedtekter for de kommunale barnehagene er under revidering. Betalingsfritak i forbindelse med alvorlig sykdom/ eller innleggelse på sykehus vurderes inntatt i nye reviderte kommunale vedtekter. Arbeidet er antatt å kunne legges fram for politisk behandling innen 1. kvartal 2018.

Regjeringen viderefører det nasjonale kravet til redusert foreldrebetaling og ordningen med gratis kjernetid for tre-, fire- og femåringer i familier med lav inntekt. Ordningen med rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt ble innført i 2015 og videreføres også i 2018. Det innebærer at ingen familier betaler mer enn 6 prosent av samlet inntekt for en barnehageplass. I 2017 vil husholdninger med inntekt under 500 500 kroner ha rett til redusert foreldrebetaling.

I august 2015 ble ordningen med gratis kjernetid i barnehage for alle 4- og 5-åringer fra familier med lav inntekt etablert og blir videreført i 2018. Fra 1. august 2018 er inntektsgrensen ifølge statsbudsjettet satt til 462 000 kroner.

Mål

Utfordring	Indikator	Mål
Brukerundersøkelser – hvor fornøyd er brukeren med det totale barnehagetilbudet	0,98	100 %
Pedagogtetthet – hvor mange pedagoger pr små og store barn.	KOSTRA	50 % Pedagogtetthet
100 % dekning i forhold til rett til plass		
Faglig kvalitet		

Rammereduksjoner

Tiltak	2018	2019	2020	2021
Stillingsreduksjoner - demografi	-560	-1 206	-1 779	-2 401
Redusert tilskudd private - demografi	-400	-800	-1 200	-1 600
Redusert vikarbruk	-400	-800	-1 200	-1 600
Sum tiltak	-1 360	-2 806	-4 179	-5 601

Helse- og sosialavdelingen

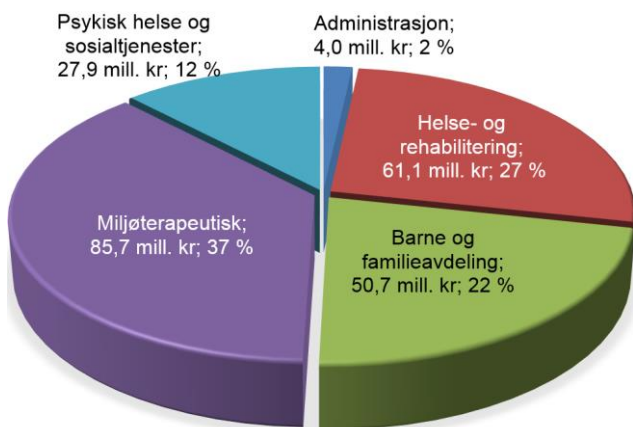
	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	381 068	345 753	365 394	362 443	359 639	356 734
Sum inntekter	-151 644	-120 386	-122 972	-122 972	-122 972	-122 972
Rammeendring			17 055	14 104	11 300	8 395
Netto driftsramme	229 424	225 367	242 422	239 471	236 667	233 762

Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			5 605	5 605	5 605	5 605
Prisjustering inntekter/utgifter			-1 274	-1 274	-1 274	-1 274
Endring pensjon			7 215	7 215	7 215	7 215
Rammereduksjon 2018-2021			-2 778	-5 729	-8 533	-11 438
Budsjett tilpasning			5 000	5 000	5 000	5 000
Økt antall psykisk utviklingshemmede			2 600	2 600	2 600	2 600
Statsbudsjettet - Rus			1 500	1 500	1 500	1 500
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskrevende tjen.			1 250	1 250	1 250	1 250
Statsbudsjettet - Barn og unge			1 000	1 000	1 000	1 000
Diagnoseliste fysioteratapi			600	600	600	600
Intern overføring - Habilitering og rehabilitering			500	500	500	500
Intern overføring - Opplevelseskort barn og unge			200	200	200	200
Intern overføring - Renholdere			-143	-143	-143	-143
Intern overføring - Bostedssosiale tilskudd			80	80	80	80
Intern overføring - Drift av kommunale bygg			-4 300	-4 300	-4 300	-4 300
			17 055	14 104	11 300	8 395
Årsverk	369	390	390			

Status

Tjenesteleveranse 2016

Helse- og sosialavdelingen består av drifts-avdelingene Helse- og rehabilitering, Avdeling for barn og familie, Miljøterapeutisk avdeling og Avdeling for psykisk helse og sosiale tjenester. Tjenesteområdene er hovedsakelig hjemlet i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Folkehelselov. Virksomheten er også regulert av andre særlover som Barnevernsloven og Helsepersonelloven.

Avdelingen går inn i 2017 med et merforbruk på 4,8 mill. kr. Det er satt i gang tiltak særlig rettet

innen barnevern, tjenester til personer med psykisk utviklingshemming og kommunale legeoppgaver for å redusere merforbruket.

Helse- og rehabilitering

Driftsavdelingen driver lokalmedisinsk senter (LMS) med tilhørende legetjenester, legetjenester i sykehjem og helsestasjon, turnusleger, legevakt, helsepark med døgner rehabilitering og ØHD-senger, smittevern, folkehelse og helse- og rehabiliterings-tjenester. Rana kommune har samarbeidsavtale med Hemnes kommune om legevaktstjenester. Legevaktsformidling 24/7 selges som deltjeneste til kommunene Træna, Lurøy og Rødøy. I 2017 er det ved Helseparken åpnet akutt døgntilbud for personer innen målgruppen rus og psykisk helsearbeid.

Folkehelse- og samfunnsplanlegger inngår nå i samme stilling, og oppgavene med folkehelse og samfunnsplanlegging ses i sammenheng. Det er utført en ny Ungdataundersøkelse. Folkehelseperspektivet i sak om skolestruktur er utredet.

Kommunen har revidert kommuneplanens samfunnsdel der folkehelsearbeidet er implementert.

Videre er det gjennomført en Ungdomskonferanse, som del av nærmiljø-prosjektet og revisjon av samfunnsdelen.

Avdeling for barn og familie

Kommunens primærforebyggende tjeneste for barn og familier er samlokalisert med helsestasjon, familiekontor og barnevern. Det er fokus på å komme tidligst mulig inn i risikofamilier. En rekke prosjekt i avdelingen gir resultat i nye tiltak. I 2017 åpnet det 14 boliger (Foyer-boliger) for unge i sårbare overganger der noen boliger prioriteres for småbarnsforeldre og resten for ungdommer.

Det er pr. oktober 2017 bosatt 16 unge enslige mindreårige flyktninger. Ytterligere to bosettes ut året. I 2017 har kommunen vært pådriver for etablering og oppstart av BUA Mo i Rana, ett tilbud om lån av leker og fritidsutstyr til barn og unge.

Miljøterapeutisk avdeling (MTA)

Det er et mål for avdelingen å gi et stabilt, fleksibelt og tilrettelagt tilbud som bidrar til god livskvalitet for funksjonshemmede og deres familier. Fra 2016 til 2017 var det en økning på 4 personer med psykisk utviklingshemming til 110 personer. I 2017 ser det ut å øke med 3 til og ytterligere 2 til i 2018 slik at det da vil være 115 personer.

55 personer mottar i dag dagtilbud ved Rana arbeidssenter. 15 familier mottar avlastning.

Et omsorgsboligtilbud for 6 personer med utviklingshemming er tatt i bruk i 2017 i Per Persaveien.

Psykisk helse og sosiale tjenester (PHST)

En samordning av tjenester innenfor rus-området og psykisk helse sammen med avdelingens andre tjenester gir forbedring innenfor styring og ledelse, bruk av kompetanse, utnyttelse av kapasitet, faglig styring og forenkling av arbeidsprosesser. Bakeribygget er et være-, lære og arbeidssted for psykisk helse lokalisert på Moholmen. Krisesenteret er en interkommunal tjeneste sammen med kommunene Nesna og Træna. Flyktningetjenesten forventer i 2017 å bosette 66 flyktninger.

Utfordringer

Det er utfordringer med rekruttering av leger, helsesøstre, sykepleiere og vernepleiere. Blant fastlegene er det flere som har gått av med pensjon og andre nærmer seg pensjonsalder. Det er særlig til private fastlegehjemler det er vanskelig å rekruttere.

Rana kommune har fått rollen som vertskommune for sunne kommuners nasjonale nettverkssamling våren 2018.

Det legges til rette for nye legevaktslokaler ved gamle Selfors sykehjem i løpet av 2018.

I følge varslede nye lovkrav, som skal gjelde i 2018, må kommunen etablere bakvaktsordning ved legevakt og barnevern.

Rana kommunes størrelse tilsier at mellom 50 og 60 barn vil være under kommunal omsorg. Foyer-boligene vil være et sentralt virkemiddel som kommunalt barnevernstiltak i kommende år. Rekruttering av fosterhjem er utfordrende.

Vekst i antall psykisk utviklingshemmede gir økt behov for flere avlastningsplasser og omsorgsboliger.

Det er et behov for å gi ettervern ved rus-behandling og å etablere kort- og langtidsplasser i form av flere egnede botilbud til personer med rus/psykiske problemer. Etterspørsel etter kommunale tjenester innen det psykiske helsefeltet er økende. Personer med psykosier defineres tidligere som ferdigbehandlet i spesialist-helsetjenesten og utskrives til kommunen. I den grad det ikke følger midler med oppgavene er det utfordrende for avdelingen.

Det vises til rullering av boligpolitisk plan i forhold til økt boligbehov innenfor MTA og PHST. Tiltak som her utløser økonomiske konsekvenser må vurderes ved neste rullering av budsjett og økonomiplan.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Avdelingens rammereduksjon i 2018 på 2,7 mill. kr foreslås løst i hovedsak gjennom effektiviserings-tiltak, samtidig sees det på oppnå synergier mellom tjenester og avdelinger. Økte inntekter og økt produksjon vil også ha fokus.

Avdelingen styrkes ved:

- Statlig styrking av tiltak for barn og unge med 1 mill. kr.
- Statlig styrking av rus og psykisk helse, opptrapping via rammetilskuddet på 1,5 mill. kr.
- Budsjett tilpasning 5 mill. kr.
- Økt antall utviklingshemmede 2,6 mill. kr.
- Diagnoseliste fysioterapi 0,6 mill. kr.

I økonomiplanperioden er det behov for å utvikle og tilpasse tjenesteområdene innen avdelingens økonomiske rammer.

Mål

Utfordring	Indikator	Mål
Barneverntjenesten skal overholde lovens frister for gjennomgang av meldinger og undersøkelser.	Intern rapportering	0 brudd
100% gjennomført hjemmebesøk innen to uker etter fødsel.	Intern rapportering	0 brudd
Brukerundersøkelser i MTA.	Årlig gjennomføring	Snitt på 4,5
Evalueringsplan av miljøterapeutisk arbeidsplan.	Årlig gjennomføring	0 avvik
Stabilisere fastlegeordningen – øke pasientkapasitet.	Minimere vikarutgifter	Besatte fastlegehemler
Øke kapasitet og inntjening ved LMS.		
Brukerundersøkelser ved Helseparken.		
Bedre seleksjon av pasienter ved Helseparken.		Snitt på 4,5
Øke pasientsikkerhet og rehabilitering ved Helseparken.	Gjennomføres ved hver innleggelse	
Minimering av ventetid på kommunale psykisk helse- og rustjenester.		Ta i bruk brukerundersøkelser innen kommunale psykisk helse- og rustjenester
Brukerundersøkelser.	Årlig gjennomføring	

Rammereduksjoner

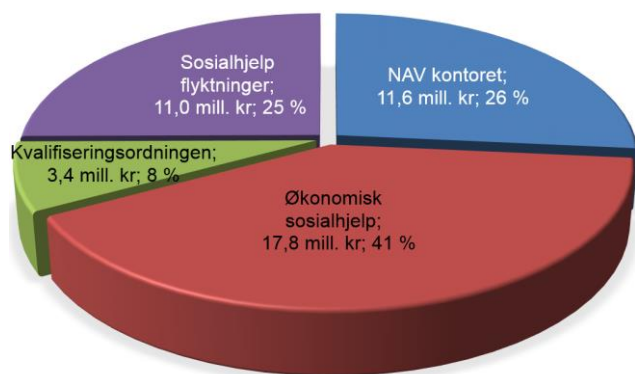
Tiltak	2018	2019	2020	2021
Helse og sosialsjef - effektivisering og rammejustering	-528	-879	-1 083	-1 238
Barne- og familieavdelingen - effektivisering/synergi	-1 000	-1 600	-2 200	-2 850
Psykisk helse og sosiale tjenester - nye tilskuddsordninger	-1 250	-2 000	-2 700	-3 450
Miljøterapeutisk avdeling - struktur og effektivisering	0	-750	-1 450	-2 200
Helse- og rehabilitering - økt produksjon leger	0	-500	-1 100	-1 700
Sum tiltak	-2 778	-5 729	-8 533	-11 438

NAV kommune

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	47 822	47 757	48 875	48 272	47 699	47 106
Sum inntekter	-4 113	-2 667	-2 732	-2 732	-2 732	-2 732
Rammeendring			1 053	450	-123	-716
Netto driftsramme	43 709	45 090	46 143	45 540	44 967	44 374
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			316	316	316	316
Prisjustering inntekter/utgifter			950	950	950	950
Endring pensjon			355	355	355	355
Rammereduksjon 2018-2021			-568	-1 171	-1 744	-2 337
Sum rammeendring			1 053	450	-123	-716
Årsverk	19	18	18			

Status

Tjenesteleveranse 2016

Foreløpige prognoser tilsier at NAV kommune vil få et mindreforbruk i 2017. Reduksjon i rammen for 2018 skal oppnås gjennom fortsatt fokus på å fremme overgang til utdanning og arbeid.

Det legges ikke opp til ytterligere vakanser i 2018. Tett og riktig oppfølging over tid gir effekt og forbedret resultat.

Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier og etablering av jobbspesialistteam (IPS) for brukere med moderate til alvorlige psykiske lidelser og rusavhengighet, vil styrke kvaliteten i oppfølgingsarbeidet med målgruppene. Rana kommune mottar tilskudd til delvis opprettelse av stillinger i prosjektperioden. Deltagelse i nasjonale prosjekter med krav til resultater og metodisk arbeid, er med på å gi verdifull kompetanse internt og eksternt.

Et godt arbeidsmarked med lav ledighet har gitt økte muligheter for å fremme overgang til arbeid og aktivitet for arbeidsledige med nedsatt arbeids-evne. Det forventes fortsatt lav ledighet. Arbeidsrettede virkemidlene benyttes i stor grad. NAV

kontorets samlede innsats har bidratt til å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp.

Selv om behov for økonomisk sosialhjelp er redusert, har Rana lav måloppnåelse på overgang til utdanning og arbeid for bosatte flyktninger. Skal NAV kommune oppnå forbedret resultat er en avhengig av at kommunen samlet sett gjør grep og prioriteringer.

Grunnleggende opplæring i språk og samfunns-kunnskap i denne sammenheng er viktig for å fremme overgang til utdanning og arbeid. Innsatsen må rettes inn tidligst mulig, og i det omfang som er nødvendig. Kvalitet i introduksjons-ordningen er vesentlig for å lykkes.

Hovedfokus er fortsatt:

- Arbeid og aktivitet
- Riktige ytelser til rett tid
- Kvalitet i brukeroppfølgningen og samhandling med øvrige tjenester
- Kompetanseutvikling og utviklingstiltak i eget kontor

En del brukere har sammensatte behov og NAV alene vil ikke kunne løse utfordringene. Mange har behov for koordinerte og helhetlige tjenester i forhold til bolig, utdanning, økonomi, helse-tjenester og arbeid.

NAV kommune gir omfattende råd, veiledning og bistand i gjeldssaker og behovet er økende.

Utfordringer og muligheter

NAV kontoret ser på egen organisering av arbeidet med flyktninger og vil i større grad sikre en tett samhandlingen med flyktningetjenesten og RAVO. I tillegg skal samarbeidsavtale revideres på ledernivå mellom NAV lokal og kommune.

Ungdom med sammensatte behov skal ha samordnet innsats. Å stimulere til utdanning og arbeid er fortsatt like viktig. NAV samarbeider tett med oppfølgingstjenesten og andre instanser, der ungdom har behov for oppfølging utover det NAV kontoret kan og skal tilby.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

I årene fremover vil andelen eldre og innvandrere øke. Omstillingene i arbeidslivet vil skje raskere og i større omfang enn tidligere. Etterspørselen etter ufaglært arbeidskraft vil bli mindre og krav til etterspurt kompetanse øke. Den teknologiske utviklingen går raskere enn før og digitalisering vil gi muligheter men også bety omstilling for mange i årene fremover.

Kompetansedeling og samhandling i partnerskapet gir muligheter. God ressursutnyttelse og felles innsats skal bidra til å øke muligheten for å realisere arbeids- og velferdspolitikken om felles målsettinger mellom NAV og kommunen. NAV har fokus på kompetanse, tiltak og virkemidler som bidrar til å understøtte arbeidet.

Målet er å øke andel brukere med overgang til arbeid, utdanning og arbeidsrettet aktivitet. I Rana står ca. 1 100 personer utenfor ordinært arbeidsliv, og det er et stort potensiale for å rekruttere arbeidskraft på kort og lang sikt.

NAV Rana vil i 2018 få mulighet til utvidet oppfølging i NAV der det forventes økt overgang til arbeid for brukere med nedsatt arbeidsevne.

Markedsarbeid og tjenester som er rettet inn mot arbeidsgiverne og deres behov, er avgjørende for å lykkes. Medarbeidere i kontoret skal ha markedskompetanse og inkluderingskompetanse. Kontoret skal ha god kompetanse i råd og veiledningsarbeid og inneha spisskompetanse i forvaltning av økonomisk sosialhjelp, etter lov om sosiale tjenester i NAV.

NAV kontoret bruker betydelige ressurser i sykefraværsoppfølgingen for bistand til arbeidsgivere og sykemeldte. De største bedriftene vil ha særlig oppmerksomhet.

Det er nødvendig for NAV kontoret og ha tilgang til avdelinger som disponerer boliger og ressurser til oppfølgingstjenester for målgruppen, slik at behov for midlertidig bolig reduseres (bostedsløshet) og at ressurser benyttes til kjerneoppgavene.

Kunnskapsdeling gjennom nasjonale prosjekter som Individuell jobbstøtte (IPS) og Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier (HOLF) skal gi verdifull kunnskap om hva som virker og gi forbedring for brukere.

NAV kommune skal iverksette tiltak som til sammen skal bidra til å redusere driftsnivået med 2,3 mill. kr i økonomiplanperioden.

Mål

Utfordring	Indikator	Mål
Redusere antall brukere med behov for økonomisk sosialhjelp	KOSTRA	Redusere antall brukere med sosialhjelp som hovedinntektskilde
Beholde kompetente og motiverte medarbeidere ved å tilrettelegge for godt arbeidsmiljø og liten "turnover"	Medarbeider undersøkelse	Beholde kompetente medarbeidere og rekruttere riktig kompetanse
Øke andel brukere med overgang til arbeid, utdanning eller arbeidsrettet aktivitet. For mange unge under 25 år er i behov av økonomisk sosialhjelp	KOSTRA / intern rapportering	Øke oppfølging av unge med mål om økt deltakelse i skole, arbeid eller arbeidsrettede tiltak
Redusere behov og kostnader for akutt midlertidig bolig	Intern rapportering	Økt innsats for å redusere behov for akutt midlertidig bolig

Rammereduksjoner

Tiltak	2018	2019	2020	2021
Redusert behov for økonomisk sosialhjelp	-250	-500	-750	-1 000
Redusert behov for økonomisk sosialhjelp flyktning	-250	-500	-750	-1 000
Generelt rammenedtrekk	-68	-171	-244	-337
Sum tiltak	-568	-1 171	-1 744	-2 337

Omsorgsavdelingen

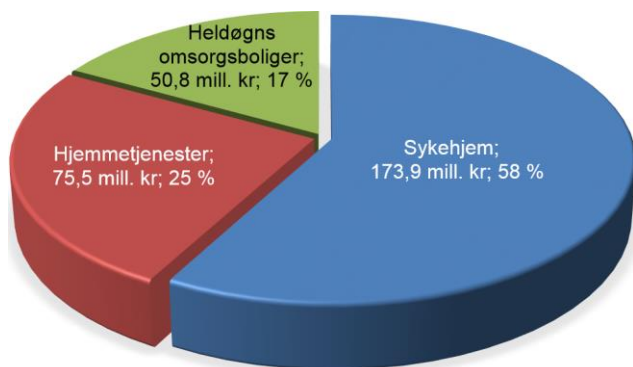
	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	394 285	390 135	403 883	408 566	413 173	416 460
Sum inntekter	-93 211	-77 426	-79 121	-79 121	-79 121	-79 121
Rammeendring			12 053	16 736	21 343	24 630
Netto driftsramme	301 074	312 709	324 762	329 445	334 052	337 339

Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			7 839	7 839	7 839	7 839
Prisjustering inntekter/utgifter			-854	-854	-854	-854
Endring pensjon			7 064	7 064	7 064	7 064
Rammereduksjon 2018-2021			-3 263	-6 730	-10 023	-13 436
Engangsbevilgning 2016			-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Demografi omsorg			4 700	12 700	20 600	27 300
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskr. tjen. mottakere			600	600	600	600
Intern overføring - Renholdere			-233	-233	-233	-233
Stilling kreftkoordinator			200	350	350	350
Sum rammeendring			12 053	16 736	21 343	24 630
Årsverk	461	469	469			

Status

Tjenesteleveranse 2016

Omsorgsavdelingen yter tjenester innenfor omsorgsboliger, sykehjem, hjemmesykepleie, hjemmehjelp, personlig assistent (BPA), hverdagsrehabilitering, omsorgslønn og trygghetsalarm. I tillegg sorterer sentralkjøkkenet under avdelingen.

Omsorgstjenestene dekker hele livsløpet. En stadig større andel av tjenestemottakerne er yngre mennesker, noe som også er en trend på landsbasis. Mange av de yngre tjenestemottakerne har omfattende bistandsbehov.

Det er ventelister på sykehjem (9) og omsorgsbolig (49). Avdelingen svarer for døgnbot for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset som ikke er gitt et tilbud. Utviklingen har vært økende i 2017.

Den påbegynte omleggingen til en mer hjemmebasert tjeneste med oppbygging av trinn nede i

tiltakstrappa krever fokus og forståelse i alle ledd på hvorfor dette er nødvendig. Siden 2014 er det lagt ned 36 sykehjemsplasser. Den økonomiske målsettingen er innfridd og det er tatt hånd om pasientene og overtallige ansatte. Slik omlegging tar tid, og i prosessen må det tåles både motstand og noe ubalanse før dette blir forstått og implementert.

Pågående utviklingsarbeid innebærer blant annet satsning på velferdsteknologi, tjenesteinnovasjon, mestring på individnivå, samt etablering av system for «helhetlig pasientforløp» i samarbeid med blant annet sykehuset.

I 2017 er det prioritert å få på plass trådløs netttilgang i alle omsorgsbygg for å ha grunnlaget på plass i forhold til teknologiske løsninger som krever slik tilgang.

Det arbeides med heltidskultur, blant annet ved deltakelse i KS-nettverket «Heltid i Nord» (sammen med blant annet Bodø og Alta). Rekrutteringspatroljen fortsetter. Høsten 2017 blir omsorgsavdelingen blant landets prosjektkommuner i «Jobbvinner-prosjektet», en nasjonal satsing i «Kompetanseplan 2020» med mål å øke rekrutteringen av helsefaglige arbeidere i tjenesten.

Selfors sykehjem ble tatt i bruk september 2016, og har hatt første driftsår. Ombyggingen av Ytteren sykehjem er ferdig, og de siste 10 pasientene fra Tjærahågen flyttet dit i september 2017. I tillegg er det anlagt gjerde, terapeutisk hage og støyskjerm mot fylkesvei 12. Selfors omsorgsboliger

med 32 leiligheter er under bygging og ferdigstilles ca. medio 2018.

Utfordringer

De kommende årene vil det bli en stor økning i antall eldre innbyggere. Samtidig blir det stadig flere yngre brukere. Kompleksiteten og bredden i oppgavene har økt gradvis over tid, noe kommunen må ta høyde for.

Utfordringene i tjenesten kan samles i følgende hovedområder:

- Flere eldre med behov for tjenester
- Flere unge ressurskrevende brukere
- Økt rettighetsfesting/mer «bevisste brukere»
- Knapphet på helse- og omsorgspersonell
- Samhandlingsreformen
- Eldre bygningsmasse/omsorgsbygg
- Behov for nye tomter til fremtidig behov
- Strammere økonomi.

Samhandlingsreformen utfordrer kommunen både faglig og økonomisk i økende grad. Pasienter utskrives tidligere fra sykehus og en større del av den aktive behandlingen skjer hjemme eller i sykehjem. Økningen i døgnbotil sykehuset skyldes at avdelingen ikke har maktet å ta ut pasienter fra sykehuset, på samme nivå som tidligere år. Dialogen og samspillet med sykehuset er fortsatt et viktig fokusområde.

Det er vanskelig å rekruttere nye fagmedarbeidere, spesielt sykepleiere, både ved utlysning av deltids- og faste 100 prosent stillinger. Bruk av pleiere fra vikarbyrå gjør at driften blir mindre effektiv og kvaliteten forringes. Rekrutteringsproblemet forventes å øke. Rekrutteringspatroljen, «jobbvinner-prosjektet» og heltidskulturarbeidet er viktige satsningsområder i rekrutteringsarbeidet.

Bygningsmassen/uteareal har behov for renovering og tilpasning til blant annet demensomsorg (eks. Gruben gamle sykehjem, Ytteren og Talvikparken bosenter). Det er i tillegg behov for å skifte ut gammelt inventar og utstyr i sykehjem, samt anskaffe velferdsteknologi.

Utfordring i en strammere økonomi vises i økonomiplanperioden 2018-2021. Den totale rammereduksjonen er på 13,4 mill. kr. Rammereduksjoner i en slik størrelsesorden må i hovedsak løses gjennom redusert aktivitet og kvalitet innen kjernevirksomheten, samtidig som en søker å ha det langsiktige blikket.

Selv med den omleggingen som gjøres nå, vil det være behov for nye sykehjem i framtiden. Antall

plasser vil avhenge av hvordan kommunen lykkes med omleggingen i omsorgstrappa.

Framskrevet anslag for sykehjemsbehov etter 2020

Utgangspunktet er sykehjemsnivået i 2017, satt opp mot den kraftige veksten i antallet eldre.

- 2023: Behov for 25 nye plasser
- 2025: Behov for 50 nye plasser
- 2030: behov for 100 nye plasser
- 2040: behov for 200 nye plasser

Det er viktig å avsette flere relativt store (sentrumsnære) tomter, samt å starte planlegging av nye sykehjems tilbud. De første sykehjems-plassene må stå ferdig ca. 2022-2023. Det er meldt behov for planmidler til nytt sykehjem. Innføring av sykehjems prosjekt og planmidler tas opp ved rulling av økonomiplanen.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

De demografiske, økonomiske og organisasjonsmessige utfordringene må løses på en bærekraftig måte. Det er viktig å holde fast på at tjenesten innrettes fra personell- og kostnadskrevende tjenester i sykehjem til hjemmebaserte tjenester (tjenestetrappa). Grep som tas skal være faglig og økonomisk bærekraftige i et lengre perspektiv enn økonomiplanperioden. Det som gjøres nå legger grunnlaget for tjenestene etter 2020, når de virkelig store demografiske utfordringene kommer.

Kommunen må i større grad også utvikle tjenester som støtter opp under forebygging, tidlig innsats, rehabilitering og bygge ut og dimensjonere en tjenestetrapp som ivaretar behovene på riktig nivå. Det må fortsatt satses på tjenesteinnovasjon og velferdsteknologi, som skal bidra til økt livskvalitet, selvstendighet og mestring for brukerne, samt bedre ressursutnyttelse av tjenestene.

Selfors omsorgsbolig med 32 leiligheter ferdigstilles sommeren 2018. Dette er en viktig deltjeneste i tjenestetrappa, og tilbudet må døgnbemannes for bedre å treffe målgruppen.

Avdelingen kompenseres med 4,7 mill. kr i 2018 knyttet til økning i antall eldre. Det er nødvendig å innføre dette, slik at det treffer i det langsiktige perspektivet og i retning av omstruktureringen som er påbegynt, dvs. i retning av de områder som er nevnt ovenfor.

I tillegg kompenseres avdelingen med 0,2 mill. kr grunnet bortfall av delstøtte fra kreftforeningen til kommunens kreftkoordinatorstilling.

Avdelingens rammereduksjon i 2018 er på 3,3 mill. kr, og foreslås løst med reduksjon/tilstramming på tildeling av tjenester.

Mål

Utfordring	Indikator	Mål
H/S: BEMANNING: Tid med lege på sykehjem bør økes grunnet økt behandlingsbehov hos pasientene Rana 2016: 0,5t/u pr beboer KG 13 2016: 0,7t/u pr beboer	Kommunebarometeret og KOSTRA	Tilnærmes KG 13
H/S: BEMANNING: Tid med fysioterapeut på sykehjem er lav i Rana. Rana 2016: 0,17 t/u pr beboer KG 13 2016: 0,45 t/u pr beboer	Kommunebarometeret og KOSTRA	Tilnærmes KG 13
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter har økt i 2017	Egne tall	Reduseres tilnærmet 2016-nivå
Andel korttidsplasser av totalt antall 233 sykehjemsplasser i omsorg inkl. 5 i Helseparken (HP) må økes pga fokus på de lavere trinn i omsorgstrappa. Plassene ble redusert i 2016/2017 med 2 plasser ifbm overflytting til nye Selfors sykehjem og 1 plass på HP ifb med omgjøring til KAD-seng rus/psyk. Helse. Rana 2016: 16,3 prosent inkl. 5 plasser på HP, (Gardsbakken og KAD holdes utenom)	Kommunebarometeret	20 prosent med 5 plasser på Helseparken

Rammereduksjoner

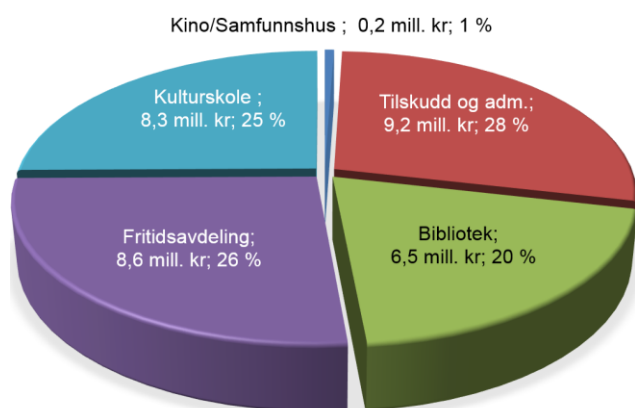
Tiltak	2018	2019	2020	2021
Redusert tjenestenivå/tilstramming hjemmetjenester og sykehjem	-3 263	-6 730	-10 023	-13 436
Sum tiltak	-3 263	-6 730	-10 023	-13 436

Kulturavdelingen

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	52 534	51 152	52 373	52 039	51 722	51 394
Sum inntekter	-19 724	-17 608	-18 078	-18 078	-18 078	-18 078
Rammeendring			751	417	100	-228
Netto driftsramme	32 810	33 544	34 295	33 961	33 644	33 316
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			351	351	351	351
Prisjustering inntekter/utgifter			-43	-43	-43	-43
Endring pensjon			867	867	867	867
Rammereduksjon 2018-2021			-314	-648	-965	-1 293
KST vedtak - Tilskudd Helgeland Museum			400	400	400	400
Intern overføring - Renholdere			-510	-510	-510	-510
Sum rammeendring			751	417	100	-228
Årsverk	45	47	47			

Status

Tjenesteleveranse 2016

Vedtaket om utvikling av Kulturkvartalet er fulgt opp i 2017 med et forprosjekt. Kulturskolen har enda ventelister, men noe av dette er tatt ned ved mer gruppeundervisning. Det er ønskelig med tilbud på flere kulturuttrykk. Fritidsavdelingen markerer seg mer og mer som en aktiv kultur- og fritidsaktør for ungdom.

Kulturavdelingen har jobbet målbevisst for å bidra til utviklingen av Ranasamfunnet med brukerne i fokus. Her kan det spesielt nevnes samarbeidet rundt Kulturnatta og prosjektet «Flere farger» under Smeltedigelen.

Rana bibliotek jobber aktivt med å realisere nasjonale og regionale målsettinger, med biblioteket som arena for aktiviteter som litteratur, kultur, debatt og dialog, utvikling og informasjon og utviklingen av biblioteket som litteratur hus.

Kinoen opprettholder det brede og gode kinotilbudet. 2016 var et meget godt kinoår, noe som resulterte i et solid økonomisk overskudd.

Rana bibliotek har fortsatt den gode utviklingen, og har stadig økt aktivitet og tilbud ut over det tradisjonelle bibliotektilbudet. I 2016 mottok biblioteket 300 000 kr fra Sparebankstiftelsen Helgeland for å utvikle biblioteket mer i retning av litteraturhusmodellen. Dette har gitt handlingsrom til å kunne hente inn krefter som det ellers ikke ville vært mulig å få til økonomisk innenfor egne driftsrammer.

Det tilbys leksehjelp for innvandrere, og det er etablert tilbud om språkkafe i samarbeid med frivillige, Rana voksenopplæring og Flyktningetjenesten. Selvbetjeningsløsning for publikum, samt alarmsikring av samlingene ble installert høsten 2015 og har bidratt til en effektivisering og forenkling av de daglige rutinene.

Kulturskolen har gode resultater. Også i 2017 mottok en av kunstelevne «Drømmestipend» og flere tidligere instrumentalelever gjør seg bemerket som profesjonelle utøvere nasjonalt. Elevinntaket og antall elevplasser har økt. Elevplassene er fordelt på musikk, visuell kunst og teater.

Kulturskolen er også knyttet til musikertjenester, dirigent- og instruktørtjenester, samt Den kulturelle skolesekken (DKS) og Den kulturelle spaserstokken (DKSS). Distriktsmusikergruppa KammeRana har i samme periode gjennomført over 150 konserter.

Gjennom det siste året har de i samarbeid med blant annet andre kulturinstitusjoner i kommunen utviklet det flerkulturelle prosjektet «Flere Farger Mo i Rana»

Fritidsavdelingen skal bidra til å skape sosiale og kulturelle møteplasser for ungdom og funksjonshemmede i Rana.

Fritidsavdelingen samarbeider med aktører på mange områder, både kommunalt og med kulturaktører, frivillige organisasjoner og bedrifter.

Ungdommens hus skal være et kulturhus for ungdom. Lokalene brukes også av andre organisasjoner. Her finnes blant annet Rockens hus og Ungdommens kulturelle scene på Gruben samfunnshus.

Fritidsklubbene har fokus på at det også skal gis et tilbud om aktiviteter for barn og unge i skolens ferier. Dette skjer gjennom prosjektene «Fritidsklubben UT» og «Sommer i Ranenget» - et aktivitetssenter åpent hele sommeren med gratis aktiviteter og turer.

For funksjonshemmede er det tilbud av ulike aktiviteter gjennom hele året. Sommeraktivitetsuka (SAKU) og vinteraktivitetsuka (VAKU) ble gjennomført med gjester fra hele Nordland.

Kinoen produserer årlig om lag 2 000 kino-forestillinger, og er involvert i konserter, teater og andre sceniske arrangementer. Den har også driftsansvar for Mo samfunnshus. Utleie av dette skjer i samarbeid med servicetorget. Mo samfunnshus er mye brukt og ble i 2015 ombygd slik at blant annet akustiske forhold ble justert.

Kinoen legger stor vekt på å ha et godt tilbud av barne- og familiefilmer. Det arrangeres egne dagsvisninger for småbarnsforeldre og pensjonister.

Utfordringer

Det er en løpende utfordring å organisere arbeidet på en måte som gir best mulig tjenester. Rana kommunes strategiplan for kultur skulle vært fornyet i 2012, men har ikke blitt ferdigstilt. Arbeidet med planen gjenopptas når Kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt, da den naturlig bør henge sammen med føringer som blir gitt der.

Arbeidet med å følge opp Kommunestyrets vedtak om utvikling av Kulturkvartalet er igangsatt, og sak

fra forprosjekt fremlegges for politisk behandling desember 2017.

- Kinoen hadde i 2016 et svært godt kino-år. Digitaliseringen har ført til økt filmtilbud. I en virksomhet som er så sterkt markedsorientert som kinoen, er et høyt aktivitetsnivå avgjørende for å klare seg bra økonomisk. Det sees på muligheten for etablering av en tredje kinosal innenfor en kulturhusløsning i Kulturkvartalet.
- Kulturskolen arbeider med å få ned ventelistene, øke elevinntaket og inntjeningen ved økt gruppeundervisning. Det er ønskelig å kunne gi tilbud på flere kunstuttrykk. Også eksisterende fag bør styrkes med tanke på ventelister og intensjoner om et mangfoldig tilbud som kommer til uttrykk i kulturloven og vedtatte rammeplan for kulturskolen.
- Biblioteket skal i tillegg til å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet også være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. En «meråpent-løsning» der publikum kan benytte biblioteket utenom åpningstidene er under planlegging. Arbeidet for integrering har stort fokus.
- Fritidsavdelingen skal tilby aktiviteter som innbyr til utvikling og mestring og hjelpe ungdom og funksjonshemmede til å finne sine kulturelle uttrykk. Fritidsklubbene skal tilby en lavterskel møteplass i nærmiljøet. Etablering av ny skolestruktur i Rana gjør det også nødvendig å se på strukturen i fritidsklubbene for å sikre et tilbud der barn og unge er.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Avdelingen har fokus på effektivisering og samarbeid med andre avdelinger, private og organisasjoner. Gode tjenester er hovedfokus for alle enheter i avdelingen. En utbygging av Kulturkvartalet vil være et viktig strategisk grep i forhold til byutvikling, og vil kunne gi Rana et nødvendig løft når det gjelder lokaler for kulturaktiviteter.

Mål

<i>Utfordring</i>	<i>Indikator</i>	<i>Mål</i>
Besøk fritidssenter	1,3	2,0
Besøk i bibliotek pr. innbygger	5,8	6,5
Kinobesøk pr. innbygger	2,5	2,7
Sykefravær	4,1	3,5

Rammereduksjoner

<i>Tiltak</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Kino/samfunnshus				
Økte reklameinntekter/leieinntekter	-200	-200	-200	-200
Fritidsavdelingen				
Økt inntjening	-50	-50	-50	-50
Rana kulturskole				
Inntektsøkning	-50	-50	-50	-50
Generelt for avdelingen				
Effektiviseringstiltak	-14	-348	-665	-993
Sum tiltak	-314	-648	-965	-1 293

Teknisk avdeling

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	262 781	249 903	272 964	274 407	276 504	276 930
Sum inntekter	-99 746	-86 614	-87 582	-87 582	-87 582	-87 582
Rammeendring			22 093	23 536	25 633	26 059
Netto driftsramme	163 035	163 289	185 382	186 825	188 922	189 348

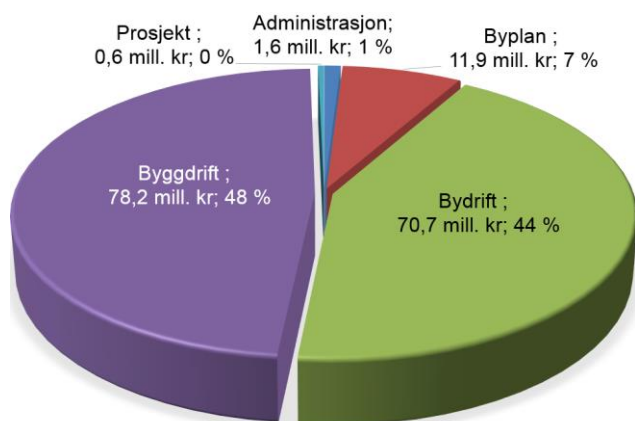
Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			2 298	2 298	2 298	2 298
Prisjustering inntekter/utgifter			665	665	665	665
Endring pensjon			3 446	3 446	3 446	3 446
Rammereduksjon 2018-2021			-1 984	-4 091	-6 094	-8 168
FDV og husleie nye boliger			-900	-900	-900	-900
Styrking realkapital bygg og veier			7 500	10 000	12 500	15 000
Intern overføring - Renholdere			3 903	3 903	3 903	3 903
Intern overføring - Drift kommunale bygg Helse- og sosial			4 300	4 300	4 300	4 300
Flerbrukshall Ytteren			1 450	1 450	1 450	1 450
FDV ny skolestruktur			800			
Fjernvarme Moheia			500	500	500	500
KST vedtak - Brøyting Jorbruveien			200	200	200	200
Boligfelt utenomhus			200	200	200	200
Intern overføring - Teknisk/Støtte - Motorferdsel			115	115	115	115
Partnerskapsavtale Stålhallen			-400	-400	-400	-400
Inntektsbortfall NFK leie Ranahallen				400	1 000	1 000
Flerbrukshall Gruben				1 450	2 450	2 450
Sum rammeendring			22 093	23 536	25 633	26 059

Årsverk	180	187	189			
---------	-----	-----	-----	--	--	--

Status

Tjenesteleveranse 2016

Noen sentrale milepæler og resultater i Teknisk avdeling i løpet av året – punktvis oppsummert:

- Rana kommune og de frivillige «Årets Rana-ambassadør 2016» etter ARN-suksess.
- Årets første måned med ustabil vær, store nedbørmengder og flom ved Skonseng-brua.
- Fjernvarme til Moheia-banen umiddelbart iverksatt etter kollaps av Stålhallen.

- Ressurser fra Teknisk til arbeidet med ny planstrategi, planprogram og kommuneplan.
- Flere utredninger og høringsinnspill til prosjektet «Helgelandssykehuset 2025».
- Alternativ anvendelse av gamle Selfors sykehjem med legevakst, ambulanse mv.
- Grunnerverv ny flyplass og ny infrastruktur med vannforsyning til Steinbekkhaugen.
- Flere nye reguleringsplaner deriblant E6, Rana Industriterminal, VGS Mjølan og Hauknes-odden.
- Løsninger for E6-finansiering, omklassifisering og rabattsystem samt megling om rasteplass.
- Ny kollektivplan, nye parkeringsplasser og forslag om miljøfartsgrense på E6 Svortdalen.
- Kollektivknutepunkt i sentrum oppgradert på vegne av fylket og ny snuplass på Båsmoen.
- Avtale med utbyggeren av Meierikvartalet om nytt stort kommunalt parkeringsanlegg.
- Ildgruben bru opprustet til 8 tonn akseltrykk og asfaltprogram på 20 mill. kr iverksatt.
- Ny brannbil og hjullaster på plass i løpet av året og ny brannlift i bestilling.

- Sjøfronten under ferdigstilling, ny Selforspark påbegynt og Nordlandsparken på tegnebrettet.
- Ombygging, støyskjerm og sansehage samt omsorgsboliger på Ytteren ferdigstilt.
- Prosjektering av nytt tak og ENØK-anlegg i Ranahallen iverksatt.
- Nye studenthybler regulert, men ikke påbegynt etter anbud og finansieringsproblem.
- Byggedrift og Prosjekt i nye lokaler og frigjort areal til aktivitetene på Campus Helgeland.
- Prosjekt skolestruktur med kjøp av Moheia og støtte fra samtlige fire avdelinger i Teknisk.
- Avhending av skolebyggene i Røvassdalen og på Storsvoll.
- Åpning av Ytteren skole og uteområde på Hauknes skole ferdigstilt.
- Ny avtale med Verketfestivalen og logistikkstøtte til NRKs «Sommertoget 2017».
- «Blomsterbyen Mo i Rana» en realitet også gjennom sommeren 2017.
- Ny snøskuterplan for rekreasjonskjøring ikke iverksatt etter klage til fylkesmannen.
- Ny hovedplan avløp og vannmiljø utarbeidet og ny hovedplan veg påbegynt.
- Prosjekt internhusleie og prosjekt renholdsorganisering gjennomført.

Årets hyggeligste uttalelse i 2017 kom fra Statens vegvesen om E6-utbyggingen:

«Vi må skryte av tiden dette har tatt. Rana kommune har nok satt Norges-rekord i rask saksbehandling. De har snudd seg rundt og gjort raske vedtak for at utbyggingen skal skje sømløst. Det fortjener all verdens skryt.»

Utfordringer

Utfordringsbildet for Teknisk avdeling kan i kortform oppsummeres slik:

- Klimaendringer – økende ekstremvær.
- Kapitalslit – økende vedlikeholdsetterslep.
- Forventnings gap – økende innbyggerkrav.
- Samfunnsutvikler – økende breddeansvar

Utfordringsbildet kan konkretiseres til dette:

- Rana er Norges 4. største kommune i areal.
- 2 mrd. kr vedlikeholdsetterslep.
- 200 000 m² bygningsmasse.
- 400 km. turstier og skiløyper.
- 300 km. vegnett.

Videre vil det bli en sentral oppgave å tilpasse virksomheten til:

- Ny kommuneplan
- Ny økonomiplan
- Ny organisering

Teknisk avdeling er i mange sammenhenger Rana kommunes redskap for by- og stedsutvikling. Utfordringen er at uttalte ambisjoner ikke alltid harmonerer med budsjettammer.

I løpet av det siste året er det forsøkt tatt grep spesielt på vegområdet med dette som bakteppe:

- Rana har dobbelt så mange km kommunal veg per innbygger enn sammenlignbare kommuner (KOSTRA gruppe 13).
- Rana bruker flere millioner mindre per år per kilometer veg i vedlikehold og investeringer enn sammenlignbare kommuner.
- Denne arealmessige ulempen med mye kommunal veg kompenseres ikke i det nasjonale inntektssystemet.
- Over 70 prosent av vegbudsjettet på om lag 30 mill. kr går til vintervedlikehold med en rekord i 2012 på over 90 prosent (brøyting og strøing).
- Private leverandører til kommunen har ansvaret for mesteparten av vintervedlikeholdet (260 av 300 km).
- Det har vært en kraftig kostnadsøkning de siste 5 årene i beredskapsgodtgjørelsen til private leverandører.
- Det blir stadig mindre til ordinært sommervedlikehold for å opprettholde og forbedre vegkapitalen og kvaliteten (asfalt og bruer).

Stikkord har vært terminering brøyting private veger, omklassifisering mellom stat, kommune og privat samt tilskuddsordninger og veglag.

I økonomiplanen tas det nå grep med større fokus på realkapital (bygg, veger og anlegg).

Perspektivanalysen dokumenterer dette behovet og varsler økt satsning på dette området.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Budsjettammen for Teknisk avdeling er styrket for følgende nye driftsområder:

- Realkapitalsatsning på veger og bygg.
- Flerbrukshall Gruben (2019).
- Flerbrukshall Ytteren.
- Boligfelt utenomhus.

- Brøyting Jordbruveien
- Inntektsbortfall NFK leie Ranahallen (2019).
- FDV ny skolestruktur.
- Fjernvarme Moheia.

Økte kostnader på en del andre områder må løses gjennom effektivisering.

Rammereduksjoner er foreslått på flere områder. Noen av disse reduksjonene vil være avhengig av strukturendringer spesielt innenfor skole.

Mål

Mål	Resultat
Teknisk avdeling – Mål	Resultat
Økonomi: Kostnadseffektiv drift	Regnskap = Tiltak = 0 avvik
Organisasjon: Redusert sykefravær	Tilstedeværelse = HMS-plan > 95 %
Tjenester: Ivareta samfunnsutviklerrolle • Støtte nyskaping • Videreføre byutvikling • Utvikle kommunen • Sikre infrastruktur • Støtte andre	Resultat • Flyplass – Sykehus – Campus – Studentboliger • Sjøfront – Havmannakse – Nordlandspark – Moheiatrekant • Boligfelt – Næringsfelt – Kollektivløsninger • Vedlikeholdsetterslep – Internhusleie – Vegomklassifisering • Skolestruktur – Helsepark – Kommuneplan
Byggdrift – Mål	Resultat
Tjenester: Fyllingsgrad for alle bygg	100 % = 99 bygninger
Bydrift – Mål	Resultat
Tjenester: Drift av kommunal kritisk infrastruktur	0 avvik
Byplan – Mål	Resultat
Tjenester: Saksbehandling med faglig kvalitet	Administrative vedtak, og politiske vedtak basert på administrasjonens innstilling, skal i minimum 90 % av klagesakene stadfestes av fylkesmann
Prosjekt – Mål	Resultat
Tjenester: Økonomi- og investeringsplan	Leveranse innenfor tid og kostnad

Rammereduksjoner

Tiltak	2018	2019	2020	2021
Byggdrift - FDV: Reduksjon vedlikehold ny skolestruktur	-113	-1 335	-2 607	-3 733
Byggdrift - FDV: Reduksjon forsikringer	-400	-380	-200	-200
Byggdrift - ENØK: Reduksjon energiforbruk	-500	-400	-100	-100
Byggdrift - renhold: Optimalisering bemanning	0	0	-400	-400
Bydrift - veg: Reduksjon brøyting private veger	-250	-250	-250	-250
Bydrift - veg: Økning gebyrer gravemeldingstjenesten	-100	-200	-200	-300
Bydrift - veg: Reduksjon drift	0	0	0	-219
Bydrift - parkering: Økning parkeringsavgift	0	-300	-300	-500
Bydrift - fritidspark: Reduksjon drift	-100	-100	-200	-200
Bydrift - fritidspark: ENØK-gevinst nytt tak Ranahallen	0	-300	-300	-300
Bydrift - fritidspark: Innføring treningsavgift Ranahallen	0	0	-400	-400
Bydrift - brann/redning: Reduksjon drift	-100	-100	-200	-300
Bydrift - bydriftssjef: Reduksjon drift	-250	-450	-515	-700
Byplan - plan: Økning selvfinansieringsgrad	-86	-138	-211	-283
Byplan - byggesak: Økning selfinanseringsgrad	-85	-138	-211	-283
Sum tiltak	-1 984	-4 091	-6 094	-8 168

Selvkostområdene

Rana kommune fører samtlige utgifter og inntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på selvkostområdet. Ved årsavslutning skal det enten avsettes eller brukes av bundne fond slik at områdene går i balanse (i null). Utgiftene skal dermed være like store som inntektene, jf. selvkostprinsippet.

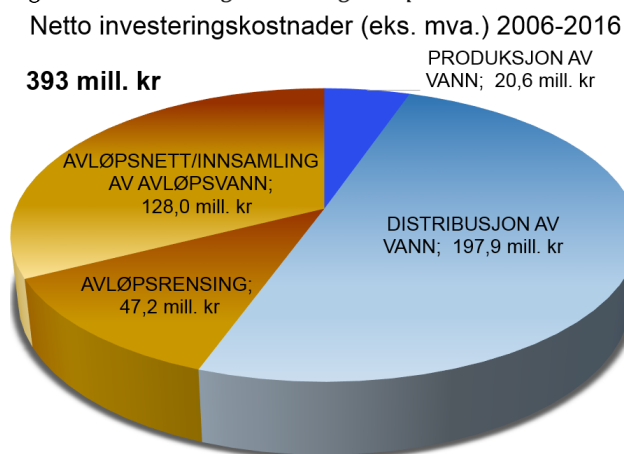
Vann og avløp

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Sum utgifter	54 839	57 792	66 181
Sum inntekter	-54 841	-57 792	-66 181
Netto driftsramme	-2	0	0
Nye tiltak/endringer			
Lønns- og prisendringer			-331
Kapitalkostnader			4 227
Bruk av bundne driftsfond			995
Avsetning til bundne fond			4 493
Økte gebyrinntekter			-9 384
Sum rammeendring			0
Årsverk	17,6	18,5	19,7

Utfordringer

Kommunen er i en situasjon der de siste årenes store investeringer nå fører til økte kapital-kostnader.

Figur 23. Investeringer vann og avløp 2006-2016

Figuren over viser netto investeringsutgifter (eks. mva.) på vann- og avløpssektoren i 2005-2016.

Gebyrøkningene kan ikke lenger dempes ved bruk av tidligere avsatte midler fra selvkostfond, da disse nå er brukt opp. Det er et mål at kommunen i løpet av planperioden skal klare å bygge opp noe

kapital på fond. Dette gjør det enklere å legge inn en jevnere økning av gebyrene, og unngå store hopp enkelte år.

Satsningsområdene fremover vil i stor grad være rehabilitering av ledningsnett og tilpasninger til kommende klimautfordringer. Det må også utredes og bygges nytt avløpsrenseanlegg til erstatning for Moskjæran renseanlegg.

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Årsbudsjettet for 2018 har en økt ramme på 9,4 mill. kr i forhold til 2017 som balanseres mot økte gebyrinntekter. Bruk av tidligere avsatte midler på fond reduseres med 1,0 mill. kr, siden fondene er svært lave. Det legges opp til en økt avsetning til fond på 4,5 mill. kr.

Driftsutgiftene reduseres med 0,3 mill. kr.

Kapitalkostnadene øker med 4,2 mill. kr. Dette skyldes renter og avdrag knyttet til nye investeringsprosjekter.

Opgaver som vil bli prioritert i perioden er blant annet:

- Oppfølging av tiltak i hovedplan avløp
- Rehabilitering VA Ole Tobias Olsens gate og Roald Amundsens gate
- Rehabilitering VA Gruben sør og Svenskveien
- Rehabilitering VA Løgstørveien og Lilleåsen
- Rehabilitering VA Nygata
- Rehabilitering VA Nordlandsveien (ny park)
- Rehabilitering VA Tjærahågen
- Ny vannledning til Åga/Hauknes
- Rørinspeksjon
- Planlegging av nytt avløpsrenseanlegg til erstatning for Moskjæran.
- Ny Slamsugebil

Kostra

Årsgebyr vannforsyning 2017:

Rana kommune:	1 566 kr
Snitt KG 13:	2 357 kr
Landssnitt:	3 437 kr

Årsgebyr avløpstjenester 2017:

Rana kommune:	2 419 kr
Snitt KG 13:	3 480 kr
Landssnitt:	3 837 kr

Feiing

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Sum utgifter	4 152	4 208	4 285
Sum inntekter	-4 152	-4 208	-4 285
Netto driftsramme	0	0	0
Nye tiltak/endringer			
Lønns- og prisendringer			79
Kapitalkostnader			-2
Økte gebyrinntekter			-40
Bruk av bundne driftsfond			-37
Sum rammeendring			0
Årsverk	5,0	5,0	5,0

Feie- og tilsynsavgiften ble ikke satt opp fra 2016 til 2017. Det ser nå ut til å bli ett lite underskudd for 2017 som blir trukket fra driftsfondet. Målet er at driftsfondet skal reduseres også i 2018.

Det planlegges ingen større investeringer i 2018, men eventuelt overgang til nytt elektronisk journalsystem kan medføre noe ekstra kostnader.

Kostra

Feie- og tilsynsavgiften i Rana for 2017 er 6 prosent høyere enn gjennomsnittet i KG 13 (419 kr i Rana, 394 kr i KG 13).

Støttetjenester

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	110 920	109 695	120 208	121 474	120 263	121 049
Sum inntekter	-15 666	-13 445	-13 666	-13 666	-13 666	-13 666
Rammeendring			10 292	11 558	10 347	11 133
Netto driftsramme	95 254	96 250	106 542	107 808	106 597	107 383

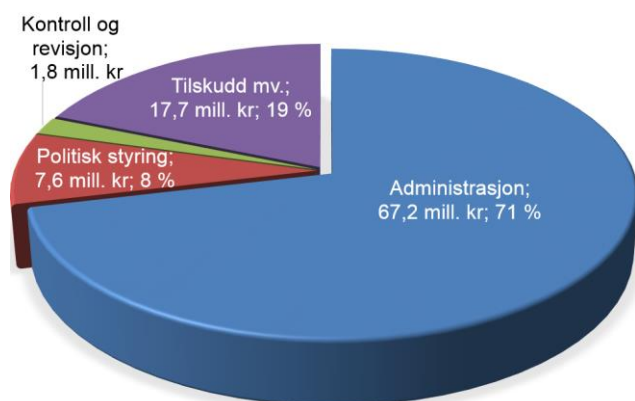
Nye tiltak/endringer

Lønnsvekst			2 227	2 227	2 227	2 227
Prisjustering inntekter/utgifter			805	805	805	805
Endring pensjon			1 765	1 765	1 765	1 765
Rammereduksjon 2018-2021			-1 180	-2 434	-3 625	-4 859
IKT digitalisering			5 000	5 000	5 000	5 000
Flere lærlinger			1 000	2 000	3 000	4 000
Drift arkiv			1 000	2 000	2 000	2 000
Prosjekt klarspråk			500			
Intern overføring - Teknisk/Støtte - Motorferdsel			-115	-115	-115	-115
Valg 2019 og 2021			-710	310	-710	310

Sum rammeendring			10 292	11 558	10 347	11 133
Årsverk	64	68	68			

Status

Tjenesteleveranse 2016

Administrative støttetjenester leverer tjenester til innbyggere, folkevalgte og til de øvrige avdelingene i Rana kommune. Avdelingen er delt inn i fem enheter: Økonomi, HR-personal, IKT, Service og juridisk. Støttetjenesten har totalt 68 årsverk. Netto driftsbudsjett er på 96,3 mill. kroner. I 2017 er vedtatt rammereduksjon på 3,1 mill. kroner effektivt.

Arbeidet med å få «orden i eget hus» er videreført i 2017. Fokus har vært rettet inn mot interne forbedringer gjennom opprydding og systematisering av rutiner, system og internkontroll. De fem enhetenes oppgaver er samkjørt for å sikre best mulig drift og utnyttelse av kompetanse.

Utfordringer

Modernisering, kvalitetsforbedring og digitalisering av tjenester i kommunal sektor er et satsingsområde. Støttetjenesten har en nøkkelrolle i utviklingen av en effektiv og robust kommuneorganisasjon. Avdelingen skal være pådriver for å sikre effektivisering, kvalitet og fornying. Avdelingen har ansvar for å utarbeide, videreutvikle og implementere tverrgående strategier og system som skal bidra til å støtte opp om en helhetlig kommunal tjenesteutvikling. Det er gjennomført flere gjennomgående utviklingsløp de siste årene og nye tiltak skal igangsettes i planperioden.

Hovedutfordringen for avdelingen er å drifte og drive utvikling parallelt. Det er utfordrende både ressurs- og kapasitetsmessig, men også på kompetansesiden. Gjennom fokus på «Orden i eget hus» skal det oppnås optimal utnyttelse av ressurser og kompetanse.

Mandat gitt for organisasjonsprosess høsten 2017 gir klare føringer for optimalisering av de totale administrative tjenestene igjennom samhandling med resten av organisasjonen. Ved gjennomgang av tjenester er det forventet at gapet mellom forventet tjenesteleveranser og faktisk leveranse vil bli redusert. Brukerne skal settes i sentrum og tjenester skal ses i sammenheng.

IKT området ble løftet strategisk og operativt i 2017. Digitaliseringsstrategi for Rana kommune for perioden 2017 – 2032 ble vedtatt og

organisasjonens evne til strategisk helhetlig IKT styring er styrket gjennom etablering av SIKT (Rådmannens strategiske IKT gruppe).

IKT avdelingen har ansvar for å koordinere og samordne det videre arbeidet med å operasjonalisere strategien ned på tjenestenivå i organisasjonen. Det er avsatt midler til oppfølging av vedtatt digitaliseringsstrategi. Rana kommune skal vurdere deltakelse i KS sin nye modell for organisering, styring og samhandling av digitalisering i kommunal sektor.

I 2017 har etterslep på arkivet fått økt fokus. Avlevering av arkivmateriale til Arkiv i Nordland, flytting og opprydding av sentralarkiv til godkjente arkivlokaler er godt i gang. Arbeidet med å sikre eldre arkivmateriale for hele organisasjonen prioriteres. Rullering av arkivplan for Rana kommune er påbegynt, og ferdigstilles i 2018.

I 2018 skal arkiver og fagsystemer kartlegges. Sak-arkivsystemet Ephorte skal oppgraderes med sikker sone og et nytt brukersnitt implementeres. Rutiner og arbeidsprosesser for dokumentforvaltning til skole, barnehage og personalområdet skal gjennomgås. Målet er at disse tre arkivene skal være full elektronisk fra 1.1.2019.

Bruk av digitale verktøy er en forutsetning for effektivisering og forbedring av tjenester til innbyggerne. Arbeidet med videre utrulling av sikker digital post (svar ut og svar inn) skal intensiveres i 2018. Digitale forsendelser via svarut er doblet fra 2016 til 2017. Av post som blir digitalt sendt blir ca. 53 prosent lest digitalt. I løpet av 2018 planlegges det å ta i bruk svarut i flere kommunale fagsystemer. I 2018 skal digitale forsendelser øke med 200 prosent. Dvs. 60 000 brev i året skal sendes digitalt. Det planlegges også utrulling av digitale tjenester for innbyggerne på fakturasiden.

Gjennomføring av prosjektet klart språk skal bidra til å forenkle dialog og kommunikasjon opp mot innbyggerne. Kommunikasjonsarbeidet i kommunen styrkes gjennom tilsetting av kommunikasjonssjef. I 2018 skal det utarbeides

kommunikasjonsstrategi som støtter opp om ønsket utvikling.

I 2017 ble anskaffelsesstrategi for Rana kommune fastsatt. I 2018 skal det jobbes videre med implementering og oppfølging av tiltak herunder vurdering av innkjøpssamarbeid.

I 2018 prioriteres videre utrulling av digitale arbeidsprosesser innenfor HR- lønnsområdet. Avdelingen skal jobbe aktivt med å utforme strategier og verktøy som støtter opp under kommunens arbeidsgiverpolitikk. I 2018 skal arbeidsgiverstrategi, strategisk kompetanseplan, rekrutteringsstrategi og lønnspolitiskplan revideres/utformes. Videre skal det jobbes aktivt og systematisk med tiltak for økt nærvær. HR-personalavdelingen skal prioritere lederstøtte til avdelinger som har store avvik i forhold til sine måltall i 2017.

Oppfølging av forvaltning – og tilsynsrapporter innenfor virksomhetsstyring og internkontroll vil bli intensivert og koordinert av Støttetjenesten. Avdelingen har ansvar for koordinering av helhetlig ROS beredskapsplan som skal rulleres i 2018.

Budsjett og økonomiplan 2018- 2021

Budsjettrammen for støttetjenestene styrkes med midler for:

- Oppfølging og operasjonalisering av vedtatt digitaliseringsstrategi
- Opptopping av lærlingeordning innenfor prioriterte fagområder.
- Oppfølging og utvikling av arkivområde.
- Klart språk prosjekt.

Rammereduksjon tas ut gjennom effektivisering, digitalisering og økt samhandling /styring av ressurser og kompetanse på tvers av avdelingene i støttetjenesten. Reduksjon av bemanning gjennomføres gradvis fortrinnsvis gjennom naturlig avgang. Effektiviseringsplan med små og store tiltak utformes løpende i økonomiplanperioden.

Mål

Utfordring	Indikator	Mål
Øke andel av digitaliserte administrative arbeidsprosesser	Endring overgang – digitale arbeidsprosesser	2 pr.år
Sikre rett kompetanse -tydelig endringskultur.	Kompetanseregistrering.	100 prosent.
	Rullere kompetanseplaner.	1.g/pr.år. Alle enheter.
Responstid Helpdesk	Tid fra registrering av sak til oppstart behandling	Differensierte mål ut fra klassifisering: Kritiske – 5 min Høy – 10 min Middels – 2 timer Lav – 1 dag
Øke andelen bruk av digital post svar Ut/svar Inn	Økt andel	200 prosent i 2018

Rammereduksjoner

Tiltak	2018	2019	2020	2021
Endre /effektivisere kantinedrift	-150	-150	-150	-150
Reduksjon stillinger	-600	-600	-600	-600
Effektivisering gjennomgående adm. tjenester/merkantile	-430	-1 684	-2 875	-4 109
Sum tiltak	-1 180	-2 434	-3 625	-4 859

Fellesområde drift

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	15 980	29 412	29 395	29 395	29 395	29 395
Sum inntekter	-16 624	0	0	0	0	0
Netto	-644	29 412	29 395	29 395	29 395	29 395
Endring lønnsreserve 2017			644	644	644	644
Prisjustering			119	119	119	119
Intern overføring - Bostedssosiale tilskudd			-80	-80	-80	-80
Intern overføring - Opplevelseskort barn og unge			-200	-200	-200	-200
Intern overføring - Habilitering og rehabilitering			-500	-500	-500	-500
Netto driftsramme	-644	29 412	29 395	29 395	29 395	29 395

På Fellesområde drift budsjetteres lønnsreserve for 2018, knyttet til forventet lønnsvekst 2017-2018.

Tilskudd

Tabellen viser tilskuddsnivået i 2017.

Tilskuddsbevilgningene videreføres i 2018. Tilskudd som ikke reguleres etter avtale, reguleres i 2018 for lønns- og prisstigning på 2,6 prosent.

2017			
Rana Utviklingsselskap	5 433	Polarsirkelen Friluftsråd	501
Nordland teater	4 629	Karrieresenteret	231
Idrett og friluftslivsformål	3 237	Årjelhsaemien teater	226
Helgeland reiseliv	2 329	FFO Rana	103
Øvrige kulturformål	1 610	Rana studentråd	72
Helgeland museum	1 727	De norske lenker	66
Frivillig sentralen	1 595	LHL Rana	51
Driv karriere	1 005	Midtskandia	42
Termik	563	Landsforbundet mot stoff	36
Kunnskapsparken	513	Radio Rana	30
SUM	23 997		

Kirkelig Fellestråd

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Sum utgifter	15 297	14 927	15 094	14 793	14 508	14 211
Rammeendring			167	-134	-419	-716
Netto driftsramme	15 297	14 927	15 094	14 793	14 508	14 211
Nye tiltak/endringer						
Prisjustering inntekter/utgifter			448	448	448	448
Rammereduksjon 2018-2021			-281	-582	-867	-1 164
Sum rammeendring			167	-134	-419	-716

Budsjettrammen er justert med forventet lønns- og prisvekst. Rammereduksjonen er basert samme prinsipper som for øvrige avdelinger. Festeavgiften for 2018 foreslås økt jf. vedtaksdel.

Rammereduksjoner 2018-2021

Tiltak	2018	2019	2020	2021
Prosjekt Kirkegård- kartlegging graver- festeavtaler	200	200		
Økt festeavgift pris på salg	-40	-200	-300	-300
Reduksjon av 50% Kirketjenerstilling	-260	-260	-260	-260
Salg av tjenester Træna KFR	-50	-50	-60	-60
Reduksjon av utgifter til oppvarming	-50	-100	-100	-100
Salg av tjenester Kirkegård	-81	-100	-100	-100
Salg av tjenester Lurøy KFR + Hemnes Kfr		-20	-20	-20
Reduksjon av 50% Kirketjenerstilling				-244
Reduksjon i annonsekostnader		-52	-27	-40
Leie av driftsmidler				-40
Sum tiltak	-281	-582	-867	-1 164

HELHETLIG OG LANGSIKTIG STYRING

Utfordringsbildet mot 2030

Offentlig sektor, som innbyggerne først og fremst møter gjennom tjenestene kommunen leverer, vil få endrede rammebetingelser i årene fremover. Vi må derfor tenke langsiktig – og handle nå.

I det store bildet tar globaliseringen nye former og gir økt usikkerhet om den videre utviklingen i internasjonal politikk og økonomi. Oljepris og oljeproduksjon faller, noe som på sikt vil redusere handlingsrommet i offentlige budsjetter.

Migrasjonsstrømmene til Europa har økt markert og må møtes med tiltak nasjonalt og lokalt.

Teknologiskiftet innebærer redusert etterspørsel etter ufaglært arbeidskraft, noe som kan bli krevende når nye grupper med lavere kvalifikasjoner skal integreres i arbeidsmarkedet.

Samtidig stiller digitaliseringen av samfunnet forventninger og krav til kommunen om nye måter å løse oppgavene på.

Kampen om arbeidsstyrken vil utfordre kommunen i stor grad, og man må i det perspektivet også se etter måter å jobbe mindre personellintensivt, blant annet med bruk av teknologi.

Også klimautfordringene vil sette kommunens omstillingsevne på prøve.

Den mest sentrale utfordringen for Rana kommune er først og fremst knyttet til endring i demografi. Dette stiller nye krav til innretning på tjenestene og utløser investeringsbehov til demografi og strukturtilpasninger.

Kommunens tjenester

Mindre inntekter fra olje og en eldrebølge i anmarsj betyr strammere økonomiske rammer for Rana kommune i tiden som kommer. Samtidig har innbyggere og næringsliv stadig større forventninger til kommunens tjenester.

Rana kommune leverer gode tjenester, noe kommunen også skal gjøre i fremtiden. Tjenestene skal være bærekraftige og gi innbyggerne mulighet for økt selvhjulpenhet, mestring og læring. For å møte fremtidens behov, må tjenestene utvikles og fornyes. Forventningsavklaring og avstemming av innhold i de kommunale tjenestene er nødvendig for å tydeliggjøre hva som kan forventes av Rana kommune som tjenesteleverandør.

Utfordringene i offentlig sektor er betydelige og vil tvinge frem nye måter å løse felleskapets oppgaver på. I årene fremover vil samskaping og samarbeid med sosiale entreprenører, bedrifter og frivillig sektor være en nøkkel til innovasjon og nyskaping av kommunale tjenester.

Hovedelementene i omstillingstiltakene handler i stor grad om å gjøre strukturelle endringer i tjenestene. Det handler om å utnytte stordriftsfordeler, og drifte med økt kvalitet og reduserte kostnader. Nye konsepter for tjenestene er under utvikling, blant annet gjennom bruk av teknologi. Bedre arealutnytting og administrativ effektivisering er andre grep som skal gjennomføres.

- Omsorgstjenestene er i omstilling. Innbyggerne skal være lengst mulig i eget hjem. Hverdags-mestring/-rehabilitering og forløpstenking skal implementeres. Kompetanseutnytting på tvers er viktig for gode tjenester.
- Skole omstiller for å oppnå optimal drift og sikre elevene gode rammevilkår for læring.
- Barnehagene må innrette driften fleksibelt for å tilpasse seg til svingninger i barnetall og nye krav til innhold /utvidede tjenester.
- Helse- og sosial videreutvikler tjenestene og har fokus på nye reformer.
- Store etterslep på kommunale veger og bygg må håndteres.
- Det er forventninger til at kommunen skal ha en aktiv rolle som samfunnsutvikler. Sentrale fokusområder er flyplass, sykehus, samt byutvikling.

Kommunal sektor i endring

Regjeringen vil ha fornying og effektivisering i det offentlige. Det forventes at kommunesektoren skal øke eget handlingsrom gjennom å jobbe smartere og mer rasjonelt, samtidig som kvaliteten på tjenestene opprettholdes.

I statsbudsjettet for 2018 ligger det inne føringer og forventninger til at kommunesektoren skal klare å ta ut effektiviseringsgevinster. Dette kommer til uttrykk gjennom endring i inntektssystemet, berammede reformer og gjennom krav og kvalitet til kommunal tjenesteyting. Dette utfordrer kommunen fremover ikke bare økonomisk, men også organisatorisk og kulturelt. Det må tenkes utenfor boksen for å finne løsninger i fremtiden som gir økt handlingsrom og økonomisk bærekraft.

Utfordringsbildet fremover

Hovedutfordringene for Rana kommune i årene fremover er å dimensjonere og tilpasse kapasiteten i tjenestetilbudet slik at den dekker innbyggerens behov innenfor en bærekraftig økonomi.

Det er knyttet usikkerhet til fremtidig rentenivå og det kan forventes strammere kommuneøkonomi dersom det blir en varig reduksjon i landets oljeinntekter og hvis arbeidsledigheten øker. Det er også knyttet usikkerhet til oppgavefordeling – hvordan vil kommunesektoren se ut i 2040?

Vekst i folketall og verdiskapning er svak.

Demografi er nøkkelen i inntektssystemet og det betyr at befolkningsutviklingen og alderssammensetning setter ramme for overføringer. Det er også en indikator på vekstkraft i lokalsamfunnet. Fremtidig investeringsbehov vil avhenge av vekstkurven som oppnås/realiseres.

Behovsprofil tjenester

Det er vanskelig å se i glasskulen hvordan de kommunale tjenestene vil se ut i 2014, men basert på befolkningsprognosen er det dradd ut noen hovedtrekk som forventes å influere på tjenesteprofil og investeringer i et lengre perspektiv.

«Eldrebølgen»:

- Flere eldre med behov for tjenester.
- Knapphet på helse – og omsorgspersonell.
- Eldre bygningsmasse/omsorgsbehov. Behov for tomteareal.

Økning i antall eldre vil medføre behov for å prioritere ressurser inn mot denne målgruppa. Fra 2025 vil aldersgruppen over 80 år øke kraftig.

Allerede i forkant av den store eldrebølgen, må det fokuseres på nødvendig omstruktureringen av omsorgstjenestene for på sikt å oppnå god balanse i tjenestekjeden. Tjenestene/avdelingene må organiseres etter samfunnsoppdraget. Målet er at innbyggerne skal være lengst mulig i eget liv og i eget hjem. Hverdagsmestring/-rehabilitering og pasientforløp skal implementeres, heri bruk av velferdsteknologi. Omsorgsomgivelsene skal være funksjonelle.

Uforløst frivillighet trenger organisering og struktur for å ta ut potensialet. Rekrutteringsutfordringene er store og må gis fokus.

Vekst i antall eldre kan gi følgende sykehjemsbehov etter år 2020:

- 2023: Behov for 25 nye plasser
- 2025: Behov for 50 nye plasser
- 2030: behov for 100 nye plasser
- 2040: behov for 200 nye plasser

De første sykehjemsplassene må stå ferdig rundt år 2022-2023.

Planlegging av fremtidens skole og planlagte investeringer må kontinuerlig tilpasses elevtallsprognosene. Det skal derfor satses på løsninger som gir fleksibilitet og som kan håndtere svingninger i elevtall. Fremtidens skole forventes å være en digital læringsarena med fokus på innhold og i mindre grad på struktur.

Antall barnefødsler pr. år er avgjørende for dimensjonering av barnehagene. Hvis trenden med lave barnetall vedvarer, må hele barnehagestrukturen gjennomgås. Dersom fødselstallet legger seg på gjennomsnittstallet de siste 10-15 årene, med ca. 280 barn pr. år, er det behov for å opprettholde dagens nivå på barnehageplasser. Fremskrevet prognose viser mindre variasjoner i aldersgruppen 0-5 år. I et lengre perspektiv kan det være hensiktsmessig å tenke fleksibel bruk av bygningsmasse på tvers av tjenester

I yngre aldersgrupper finnes det flest mottakere av omfattende tilbud av helse- og omsorgstjenester. En fortsatt forskyving av ansvar fra stat til kommuner vil forsterke dette bildet. Kommunene vil bli utfordret på ytterligere etterspørsel etter både tjenester og boliginvesteringer for yngre innbyggere med behov for helse og omsorgstjenester.

Investeringsbehov knyttet til omsorgsboliger og institusjonstilbud anslås å ligge en plass mellom 130-180 mill. kr. Noe av behovet vil kunne dekkes gjennom omdisponering og renovering/ombygging av eksisterende bygningsmasse.

Det er nødvendig å benytte flere ulike strategier for å dekke etterspørselen etter gode og riktige boligtilbud, der både kommunen og private utbyggere er aktører. Eksempelvis nevnes Husbankens satsing på økt bygging av private utleieboliger med kommunal tilvisningsrett som egnet virkemiddel for bosetting av flyktninger og vanskeligstilte barnefamilier. Det er tenkelig at økt satsing på utenlandsk arbeidsinnvandring vil forsterke behovet for en profesjonell satsing på flere utleieboliger i Rana.

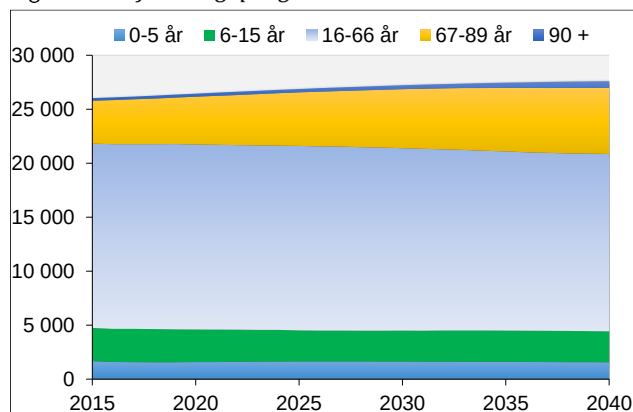
Andre drivere for investering

I tillegg til demografi er det en rekke drivere for investering. Her nevnes; Økende ekstremvær, vedlikeholdsetterslep, samfunnsutvikling, innbyggerkrav og breddeansvar. Sentrale stikkord: flyplass, sykehus, skolestruktur byutvikling. Kulturbygg. IKT investeringer for tilrettelegging mot det «digitale samfunnet».

Befolkningsprognose

Befolkningsprognosen er basert på flyttemønsteret de siste ti årene, fødselsfrekvenser basert på statistikk tre siste år og dødssannsynligheter fra 2016. Det er lagt opp til en årlig netto tilflytting på gjennomsnittlig 50 personer.

Figur 24. Befolkningsprognose 2017-2040

Befolkningsprognosen gir en forventet befolkningsvekst i økonomiplanperioden på 436 personer. Vedlegg 7 viser nærmere detaljer rundt prognosen.

Samlet folkemengde forventes å øke svakt fremover mot 2040 og økningen skjer i all hovedsak i aldersgruppen over 67 år.

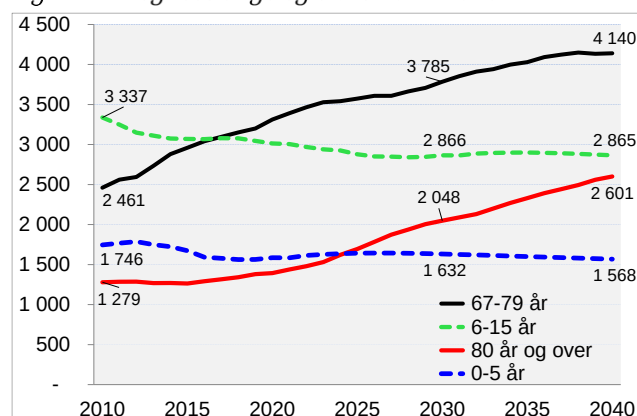
Figur 25. Aldersfordelt befolkningsutvikling

Alder	2016	2021	2025	2030	2040	Endring
0-5 år	1 593	1 585	1 642	1 632	1 568	-25
6-15 år	3 067	3 005	2 878	2 866	2 865	-202
16-66 år	17 108	17 118	17 089	16 894	16 429	-679
67-79 år	3 041	3 391	3 573	3 785	4 140	1 099
80-89 år	1 048	1 150	1 385	1 689	1 991	943
90 +	244	288	311	359	611	367
Sum	26 101	26 537	26 878	27 226	27 603	1 502

Det forventes ingen vekst i antall personer under 67 år, selv om det er lagt opp til en årlig netto tilflytting på 50 personer.

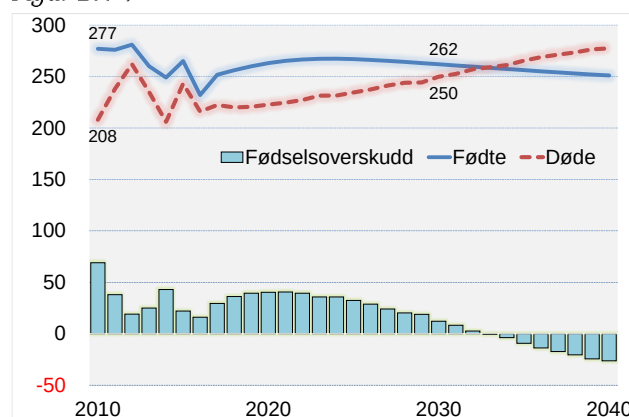
Den tyngste brukergruppen av kommunale tjenester, aldersgruppen over 80 år forventes å øke kraftig fra rundt 2025. Aldersgruppen 80-89 år forventes å øke med 90 prosent og aldersgruppen over 90 år forventes å øke med 150 prosent fra 2016 til 2040.

Figur 26. Prognose unge og eldre 2017-2040

Aldersgruppen 67-79 år øker også jevnt fram mot 2040. Barnegruppene forventes å bli noe mindre fremover. Det forventes en reduksjon på 1,6 prosent i aldersgruppen 0-5 år og en reduksjon på 6,6 prosent i aldersgruppen 6-15 år fra 2016 til 2040.

Figur 27. Fødselsoverskudd 2010-2040

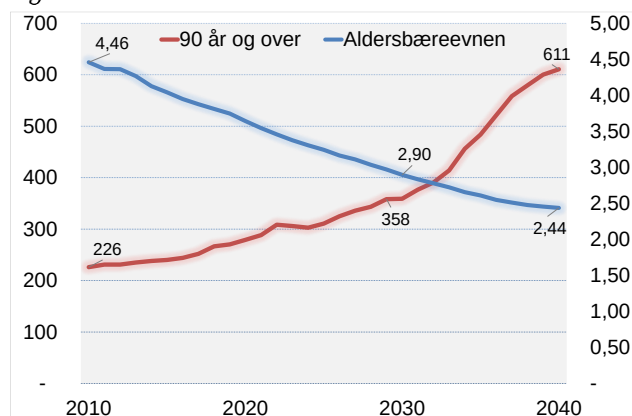
Prognosen gir et positivt fødselsoverskudd frem mot 2030, men på grunn av at det forventes en økning i antall døde, samt noe lavere antall fødte, blir fødselsoverskuddet negativt fra 2030 og utover i perioden.

Aldersbæreevne

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år) og andel av befolkningen over 67 år, og er av vesentlig interesse for finansiering av pensjoner, velferds-tilbud og pleie- og omsorgstjenester.

I 1999 var koeffisienten for aldersbæreevne i Rana 4,7 og lik landsgjennomsnittet. I 2016 er aldersbæreevnen 3,95 i Rana. I 2040 viser prognosen at aldersbæreevnen forventes å bli 2,44, noe som betyr at antall yrkesaktive i forhold til antall eldre er halvert, sammenlignet med situasjonen for få år siden. Dette blir en betydelig utfordring i forhold til rekruttering av arbeidskraft til pleie- og omsorgssektoren.

Figur 28. Aldersbæreevnen 2010-2040

Rana vil i likhet med resten av landet stå ovenfor store utfordringer ved at det stadig blir færre yrkesaktive i forhold til antall eldre og utfordringen er større i Rana enn i resten av landet. Arbeidskraftbehovet kan etterhvert bli vanskelig å dekke, spesielt innen pleie- og omsorgsykker. Samtidig blir det relativt sett færre i yrkesaktiv alder til å yte omsorg for hjemmeboende eldre. Dette forsterker utfordringsbildet for kommunen som allerede i dag har utfordringer knyttet til rekruttering.

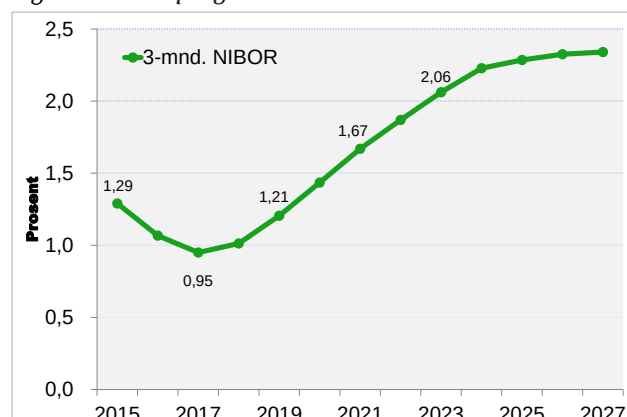
Investeringsbehov i et langsiktig perspektiv

Rentenivå

De korte rentene (3 mnd. NIBOR) har hittil i 2017 ligget under 1 prosent. Markedets forventninger er

at disse øker til 1,75 prosent ved utgangen av 2021. Det forventes ikke økninger i styringsrenten før i andre halvdel av 2019, som også er i tråd med pengepolitisk rapport fra juni i år. Kommunalbanken reduserer margin på innlån til 0,6 prosent fra neste forfall i 2017. Innlånskostnaden for nye lån til kommunene vil ligge på ca. 1,5 prosent ved utgangen av 2017. I gjennomsnitt vil kostnaden ligge på omlag 2,3 prosent i 2021.

Figur 29. Renteprognose 3 mnd.

I det langsiktige perspektivet er oversikt over investeringer som fremgår av forslaget til investeringsprogram for økonomiplanperioden tatt inn.

Investeringsnivået kommunen legger seg på fremover er en av de kraftigste driverne for utviklingen i kommunens økonomiske handlingsrom. Den langsiktige horisonten er også nødvendig for å kunne vurdere behovet for tilførsel av egenkapital til investeringene og utviklingen i kommunens beholdning av fondsmidler (likviditet). Dette gir igjen grunnlag for analyse av fremtidig økonomisk bærekraft, jf. bærekraftmodellen (KØB).

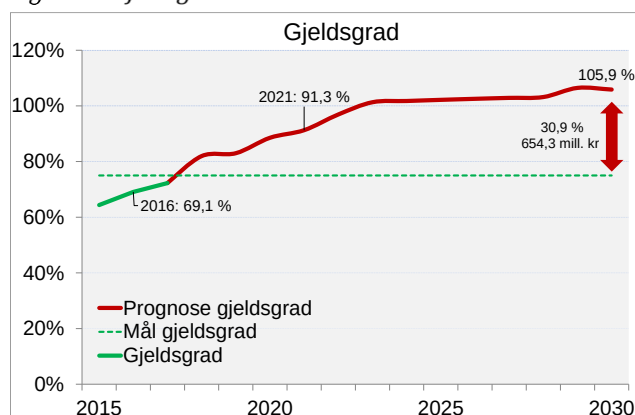
I perspektivet fram mot 2030 er årlige rammer til trafikkisikkerhetstiltak, kommunale veier, kjøp av tomtegrunn, småinvesteringer 5+5 mill. kr og egenkapitaltilskudd til pensjonsordningen med 6 mill. kr er videreført. I tillegg er investeringen i nytt kulturhus med et kostnadsanslag på 250 mill. kr forutsatt ferdigstilt i 2023.

Økningen i antall eldre i befolkningen aktualiserer en dreining av ressursbruken mot disse gruppene i tiden fram mot 2030. Prognosene viser at det vil være behov for nye sykehjemsplasser i perioden, anslagvis 50 plasser i 2024-2025 og ytterligere 50 plasser i 2030-2031. Det er lagt inn konsekvensen av bygging av to nye sykehjem i perioden. Det første med nytt sentralkjøkken inkludert til 240 mill. kr og det andre med 200 mill. kr. Det er

forutsatt et tilskuddsnivå på ca. 40 prosent, ca. 85 mill. kr for hvert av prosjektene.

I gjeldende økonomiplan er det skissert et vedlikeholdsetterslep på 238 mill. kr på øvrig bygningsmasse utenom skolebygg. Tar en høyde for oppgradering av den samme bygningsmassen blir tallet 1,1 mrd. kr. Det er lagt inn et årlig beløp på 65 mill. kr fra og med 2022 for å ivareta renovering/oppgradering av øvrige bygg i perioden frem til 2030, tilsammen 585 mill. kr, samt 25 mill. kr årlig på selvkostområdet i perioden. I tillegg er det lagt inn et udefinert beløp årlig slik at brutto investeringer i årene uten investeringer i sykehjem og kulturhus ligger på 160 mill. kr.

Figur 30. Gjeldsgrad 2015-2030

Med forbehold om alt annet likt vil gjennomføringen av dette investeringsprogrammet frem til 2030 øke gjeldsgraden til 106 prosent. I kroner utgjør dette 655 mill. over målet på en gjeldsgrad på 75 prosent. I økt rente og avdragsbelastning utgjør dette ca. 39 mill. kr.

Driftskonsekvenser av fremtidig investeringsnivå

Som det fremgår av figuren vil gjeldsgraden øke med nærmere 37 prosentpoeng fra nivået ved utgangen av 2016 og ytterligere 15 prosentpoeng fra beregnet nivå i 2021. Dette tilsvarer 318 mill. kr økning i netto lånegjeld og 19 mill. kr i økt rente og avdragsbelastning.

Hvis det forutsettes at kommunen i løpet av en periode på 10 eller 20 år etter 2021 skal ned på en gjeldsgrad på 75 prosent, må investeringsnivået reduseres vesentlig. En gjeldsgrad på 91 prosent utgjør 339 mill. kr over ønsket nivå. Skal gjeldsgraden trappes ned til 75 prosent i løpet av en tiårsperiode krever dette at det årlige avdraget eller overføringen fra drift økes med 34 mill. kr i året. Dette vil være meget krevende i forhold til rigging av fremtidig tjenesteproduksjon i kommunen. Alternativt må investeringsnivået reduseres kraftig i årene etter 2021. En enkel simulering viser at dette ikke kan overstige 90 mill. kr i året i perioden frem til 2030, med et låneopptak på i overkant av 30 mill. kr pr. år. Dette gir ikke rom for bygging av sykehjem eller kulturhus i perioden.

Tabell 27. Investeringsnivå 2017-2030

Mål gjeldsgrad 75 %	Gjeldsgrad	Avvik i prosent	Avvik i kroner
Gjeldsgrad 2016	69,0 %	-6,0 %	-154,0
Gjeldsgrad 2021	91,0 %	16,0 %	339,0
Gjeldsgrad 2030	106,0 %	31,0 %	655,0

Inkludert kulturhus 250 mill. kr 2021-2023

Inkludert sykehjem 240 mill. kr 2023-2024

VEDLEGG

Vedlegg 1. Gebyrregulativ

Vedlegg 1.1 Vann- og Avløp

Det anbefales at vann- og avløpsgebyrer øker med **30 prosent** for vann og **5 prosent** for avløp. Priser for 2017 i parentes.

Tilknytningsgebyrer

Gjelder for alle kommunale vannverk (Mo, Storforshei, Røssvoll, Dalselv, Sør-Sjona/Utskarpen og Åga vannverk):

Tilknytningsgebyr vann: **10,65 kr** (8,19 kr) **pr m²**. Minste grunnlag for beregning = 100 m². Tilknytningsavgiften ved førstegangstilknytning skal under enhver omstendighet beregnes etter minimum 100 m² bruksareal for bolig og annen bebyggelse. Tilknytningsavgift betales ved tilbygg eller påbygg større enn 25 m² netto bruksareal, for bolig og annen bebyggelse.

Tilknytningsgebyr avløp: **17,00 kr** (16,16 kr) **pr m²**. Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for vann

Fastgebyr vann: **805 kr** (619 kr) **pr år**.

Gjelder for alle boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **8,55 kr** (6,58 kr) **pr m³** vann for de som har **vannmåler**.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **10,26 kr** (7,89 kr) **pr m²**

Eks.: En bolig på 120m² uten vannmåler får et årlig gebyr på **(805 kr + 1 231 kr) = 2 036 kr** (1 566 kr) **eks. mva.**

(8,55 kr pr. m² x 1,2 m³ x 120 m² = 1231 kr + fastgebyr 805 kr = 2036 kr)

Eiendom som ikke hovedsakelig benyttes til bolig skal betale den variable del av årsgebyret etter målt forbruk.

Ubebygd tomt skal betale samme fast del som for boenheter. Gjelder også hvis det står hus på tomte som er ubeboelig, slik at eiendommen er å betrakte som ubebygd tomt.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for avløp

Fastgebyr avløp: **1 015 kr** (967 kr) **pr år**. Gjelder for boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **10,58 kr** (10,07 kr) **pr m³** avløp for de som har **vannmåler**.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **12,70 kr** (12,10 kr) **pr m²**

Eks.: En bolig på 120m² uten vannmåler får et årlig gebyr på **(1 015 kr + 1 524 kr) = 2 539 kr** (2 417) **eks. mva.**

(10,58 pr. m² x 1,2 m³ x 120 m² = 1 524 kr + fastgebyr 1015,- kr = 2 539kr)

Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Saksutredning

Målsettingen er at årsgebyrene skal være så forutsigbare som mulig for abonnentene og ikke variere sterkt fra år til år, selv om kommunen enkelte år får store investeringskostnader enten på nye vannanlegg eller på avløpssiden. Gebyr økningene kan nå ikke lenger dempes ved bruk av tidligere avsatte midler fra selvkostfond, da disse er brukt opp. Det er et mål at kommunen i løpet av planperioden skal bygge opp noe midler på fond. Dette gjør det enklere å legge inn et jevnere gebyrnivå, og unngå store endringer fra år til år.

Vedlagte selvkostregnskap viser utviklingen i perioden 2016 - 2021. Det er i disse tallene tatt hensyn til økte drifts- og kapitalkostnader og planlagte, nødvendige investeringer til rehabilitering av rørnettet i perioden.

For 2018 medfører forslaget at det avsettes ca. **1,6 mill. kr** til vannfondet og avsettes ca. **3,8 mill. kr** til avløpsfondet. Det anbefales at gebyrene utskrives for 2018 med en økning fra 2017 på 30 prosent for vann og 5 prosent for avløp.

Eks.: For en enebolig på 120 m² vil dette medføre at årsgebyrene endres slik fra 2017 til 2018:

Årsgebyr vann for en gjennomsnittsbolig økes fra **1 566 kr** til **2 036 kr** eks. mva.

Årsgebyr avløp for en gjennomsnittsbolig økes fra **2 421 kr** til **2 539 kr** eks. mva.

Dvs. at økningen i neste års vann- og avløpsgebyrer samlet utgjør **588 kr + mva.** for en gjennomsnittsbolig

Tabell 28. Fondsregnskap avløp 2016-2021

Årstall	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalkylerente	1,68 %	1,85 %	2,00 %	2,50 %	2,50 %	3,00 %
Driftskostnader	16 567 162	15 900 000	16 297 500	16 800 000	17 300 000	17 700 000
Indirekte kostnader	913 966	970 000	990 000	1 010 000	1 030 000	1 055 000
Kapitalkostnader	9 399 436	10 736 415	12 440 229	15 064 872	16 921 714	20 176 264
Renter på fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	26 880 564	27 606 414	29 727 728	32 874 872	35 251 713	38 931 265
Sum inntekter	29 553 706	31 958 175	33 500 000	33 500 000	33 500 000	35 000 000
Bruk eller avsetning til fond (-/+)	2 673 142	4 351 760	3 772 272	625 128	-1 751 713	-3 931 265
Fond ved inngang til året (+)	194 274	2 893 195	7 338 733	11 295 502	12 210 832	10 742 494
Renter	25 779	93 778	184 497	290 202	283 374	263 306
Fond 31.12 uten renter	2 867 416	7 244 955	11 111 005	11 920 631	10 459 119	6 811 229
Fond 31.12 med renter	2 893 195	7 338 733	11 295 502	12 210 832	10 742 494	7 074 535

Tabell 29. Fondsregnskap vann 2016-2021

Årstall	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kalkylerente	1,68 %	1,85 %	2,00 %	2,50 %	2,50 %	3,00 %
Driftskostnader	15 484 194	16 000 000	16 700 000	17 700 000	18 200 000	18 700 000
Indirekte kostnader	836 894	1 000 000	1 030 000	1 060 000	1 080 000	1 100 000
Kapitalkostnader	8 966 718	10 801 403	12 981 963	16 210 085	17 485 910	20 246 449
Renter på fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	25 287 806	27 801 404	30 711 963	34 970 085	36 765 910	40 046 449
Sum inntekter	20 788 408	24 887 359	32 300 000	35 500 000	39 000 000	43 000 000
Bruk eller avsetning til fond (-/+)	-4 499 398	-2 914 045	1 588 037	529 915	2 234 090	2 953 551
Fond ved inngang til året (+)	6 629 332	2 203 686	-696 546	893 441	1 452 316	3 750 640
Renter	73 753	13 813	1 949	28 960	64 234	156 822
Fond 31.12 uten renter	2 129 933	-710 359	891 492	1 423 356	3 686 406	6 704 191
Fond 31.12 med renter	2 203 686	-696 546	893 441	1 452 316	3 750 640	6 861 014

Vedlegg 1.2 Feie- og tilsynsavgift

Avgiften økes i henhold til forventet prisvekst på 2,6 prosent. Følgende satser for årlig feie- og tilsynsavgift vedtas for 2018, gjeldende fra og med 1.1.2018. Satser for 2017 i parentes:

Feie- og tilsynsavgift for skorsteiner <u>inntil</u> 2 etasjer:	430 kr (419 kr)
Feie- og tilsynsavgift for skorsteiner <u>over</u> 2 etasjer:	532 kr (519 kr)

I tillegg kommer mva.

Følgende satser foreslås for oppdrag som faktureres utenom feie- og tilsynsavgiften i 2017. Satser for 2017 i parentes:

Feiing av større fyringsanlegg, (forretningsbygg o.l):	935 kr (909 kr)
Serviceoppdrag feietjenesten (timepris):	717 kr (697 kr)
Fysisk plombering av ildsted:	1 223 kr (1 191 kr)
Feiing av sentralfyr / ildsted:	717 kr (697 kr)
Fresing av skorstein:	717 kr (697 kr)

I tillegg kommer mva.

Vedlegg 1.3. Gebyrregulativ Byplan

Formål:

Forskriften skal sikre at kommunen kan få dekket sine kostnader for saksbehandlingen de forskjellige sakstypene medfører.

§ 1 Gebyrene omfatter

Gebyrene omfatter sakstyper som private planforslag, byggesak, oppmåling, dispensasjoner, tilsyn, kontroll mv.

Totalt omfatter gebyrene:

Saksbehandling, administrasjonskostnader knyttet til saken, nødvendige attester, dokumentkontroll, tilsyn, situasjonskart og annet arbeid kommunen etter lov og forskrift skal utføre.

I tillegg kommer de kostandene som er nødvendige for å drifte de ulike selvkostområdene, og som ikke nødvendigvis er knyttet til konkrete saker. Eksempel på dette kan være posthåndtering, arkivering, ledelse, ulovlighetsoppfølging, kurs og kompetansetiltak.

Gebyret er regnet ut fra faktiske kostnader, og det blir utstedt til tiltakshaver/rekvirent.

§ 2 Betalingsplikt og tidspunkt for gebyrfastsettelsen

Alle som får utført tjenester etter dette regulativet skal betale gebyr.

Gebyret blir beregnet etter det regulativet som gjelder den datoen en fullstendig søknad er klar til behandling.

§ 3 Fakturerings- og betalingstidspunkt

Gebyret blir fastsatt når vedtak er fattet/oppgaven er utført. Du må betale gebyret innen 14 dager etter fakturadato.

§ 4 Kombinerte bygg

Hvis bygningen består av flere funksjoner, blir gebyret beregnet etter den funksjonen som har størst areal.

§ 5 Flere tiltak etter pbl. § 20-3 i samme sak

Hvis tiltakene gjelder forskjellige eksisterende eller nye tiltak, blir gebyret beregnet for de to dyreste bygningene/tiltakene i saken.

§ 6 Bruksendringer etter pbl. § 20-3

Ved bruksendringer der det ikke blir foretatt ombygging må man betale 25 prosent av fullt gebyr for den kategorien bygget skal nyttes til. Ved bruksendring der det blir foretatt ombygging, må man betale et gebyr tilsvarende hva det koster for et nytt bygg/tiltak til den nye bruken, se pkt. 3.1 til og med 3.8.

§ 7 Avslag

Hvis en søknad om dispensasjon avslås, må man betale fullt gebyr.

Ved vedtak som medfører avslag på ramme-, igangsettings- eller ett-trinnssøknad, blir tiltakshaver belastet med 50 prosent av opprinnelig fullt gebyr (basis- og arealgebyr).

§ 8 Urimelige gebyrer

Dersom gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt med saken, eller anses åpenbart urimelig av andre grunner, kan kommunen etter egen vurdering, eller etter skriftlig søknad, sette ned gebyret.

Det kan søkes om redusert gebyr hvis det foreligger særlig grunn. Personlige/sosiale forhold regnes ikke som særlig grunn. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

§ 9 Klageadgang

Gebyrregulativet er en forskrift fastsatt av kommunestyret og kan ikke påklages.

Fastsettelsen av gebyr i den enkelte sak kan ikke påklages. Kommunens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr, kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

§ 10 Ulovlige tiltak og pålegg etter plan- og bygningsloven

For arbeid som igangsettes før nødvendig tillatelse er gitt, må man betale for kommunens gjennomsnittlige merutgifter og brukte tid ved behandlingen av ulovlighetssaker, etter satser i kap. 3, pkt. 19 c i dette regulativet. Minstegebyret vil uansett tilfelle tilsvare to ganger basisgebyret.

I tillegg kan kommunen kreve dekning av sine kostnader til sakkyndig bistand, jf. kap. 3 pkt. 19 b. Man må også betale gebyret dersom det blir gitt avslag på søknaden.

§ 11 Avbrutt arbeid

Når en søker/tiltakshaver/rekvirent er årsak til at kommunen må avbryte eller avslutte arbeidet sitt før det er fullført, krever vi et gebyr som tilsvarer det arbeidet kommunen har eller må utføre, minimum 50 prosent av fullt gebyr.

§ 12 Tilsyn

Omlag 10 prosent av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 13 Gebyr for sakkyndig bistand

I særlige tilfeller kan kommunen rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningslovens § 33-1 og § 25-2 andre ledd. For slik sakkyndig bistand krever vi et gebyr i tillegg til konsulentutgifter, jf. kap. 3, pkt. 19 b i tabellen.

§ 14 Gebyr for medgått tid

Når søker/tiltakshaver/rekvirent forårsaker merarbeid for kommunen, faktureres dette merarbeidet etter medgått tid.

I kapittel 3 under punkt 19c finner du timesatsen vi bruker når vi skal beregne arbeidet vi har hatt med en sak.

§ 15 Rabatter av basisgebyret/gebyrene

A Søknad uten mangler

Ved levering av komplett søknad som er klar til behandling første gang, gir vi 10 prosent rabatt.

B Søknader levert via ByggSøk

Ved elektronisk innsending av saker via ByggSøk-bygning, gir vi 10 prosent rabatt.

C Passivhus

Fot tiltak som oppfyller kriteriene for passivhusnivå i henhold til Norsk Standard gir vi 15 prosent rabatt inntil det eventuelt stilles krav om passivhusnivå i lovgivningen. Dersom lovgivningen endres og det stilles krav om passivhus i den, gir vi tilsvarende rabatt for plussnivå.

D Energiløsninger ut over TEK 17

For energiløsninger som går ut over TEK 17 gir vi 10 prosent rabatt.

E Tiltak på bevaringsverdige bygg

For tiltak på bygg som er regulert til bevaring eller tatt med i verneplan for Rana som utføres i tråd med kulturminnefaglig anbefaling og som blir fulgt opp av byggesaksmyndigheten i kommunen gir vi 30 prosent rabatt.

F Trappeheiser o.l. i eksisterende boligbygg

For trappeheiser og tilsvarende løfteinnretninger som gir økt tilgjengelighet i eksisterende boligbygg gir vi 30 prosent rabatt.

G Tiltak som gjelder oppgraving av nedgravde oljetanker

For å sikre at flest mulig iverksetter oppgraving av nedgravde oljetanker som ikke er i bruk, innføres gebyrfri behandling av tiltaksplan for forurensset grunn i disse sakene i 2018. Gebyrfritaket gjelder private tiltakshavere.

Rabatt etter bokstav C og D blir refundert under forutsetning av at energikravene blir dokumentert når man søker om ferdigattest.

Samlet sett kan ikke reduksjoner overstige 50 prosent av byggesaksgebyret.

§ 16 Avgjørelse eller uttalelse fra andre myndigheter

For innhenting av tillatelse, samtykke eller uttalelse fra annen myndighet etter plan- og bygningsloven § 21-5, krever vi et gebyr: jf. kap. 3, pkt. 19 d i tabellen.

KAP. 3 BYGGE- OG DELESAKER

Gebyrregulativ for byggesaksbehandling, dispensasjoner mv.

Gebyret er bygget opp av to elementer:

- *Basisgebyr*. Dette avspeiler hovedtyngden av arbeidet innenfor hver sakskategori avhengig av bruksformål,
- *Arealgebyr* – kr 20,- pr m² BRA. Dette skal fange opp det ekstra arbeidet størrelsen på bygget medfører. Et areal blir regnet ut etter NS 3490:2012 (bruksareal).

Endringer i gebyrsatser og forskrifter fra 2017 til 2018 er markert med rødt.

3.1. BOLIGBYGG og FRITIDSHUS

Basisgebyr (betales pr. bygningskropp)		2018	2017
a	Enebolig	19 500	17 500
b	Enebolig med hybel-/sokkelleilighet	23 000	21 000
c	Tomannsbolig	25 000	21 000
d	Småhus med inntil 4 boliger	33 000	23 500
e	Boligbrakker	15 000	11 500
f	Tilbygg, påbygg og ombygging punkt a - e	12 000	10 500
g	Terrassehus, boligblokk/stort sammenbygd boligbygg med mer enn 4 boenheter	66 000	47 000
h	Studenthjem, studentboliger, bofellesskap	66 000	47 000
i	Tilbygg, påbygg og ombygging punkt g - h	29 000	21 000
j	Fritidshus, seterhus, skogskoie o.l.	17 000	15 000
k	Garasjer, uthus, naust	12 000	11 000
l	Annen boligbygning	12 000	11 000
m	Tilbygg, påbygg og ombygging j - l	9 000	11 000

3.1.1 ANDRE TILTAK PÅ BOLIG OG FRITIDSEIENDOM

a	Fasadeendring/vindusskift og terrasser.	2 500	2 000
b	Støttemurer	5 000	4 000
c	Innhegning / gjerde / støyskjerm / levegg	2 500	2 000
d	Brygger	5 000	4 000
e	Graving/fylling/sprengning	2 500	2 000
f	Tekn. installasjoner (pipe, fyrkjel, våtrom, ventilasjon, slamavskiller)	2 500	2 000
g	Annet tiltak	2 500	2 000
h	Basseng	5 000	4 000
i	Brønn/dam	5 000	4 000
j	Pbl § 29-4 samtykke til plassering av mindre tiltak (lekehus mv.) som ellers er unntatt søknad, jf. forskrift om byggesak (SAK10) § 4-1 .	2 500	2 000
k	Pbl § 31-2, 4. ledd fravik fra TEK10 for eksisterende byggverk. Pr. fravik	10 000	8 000
l	Sammenføyning av bruksenheter	2 500	2 000

3.2. INDUSTRI OG LAGERBYGNING

Basisgebyr	2018	2 017
a Fabrikk- og verkstedsbygning	46 000	42 000
b Produksjonshall	34 500	30 500
c Bygning for renseanlegg, avfallshåndtering, vannforsyning o.l.	34 500	30 500
d Kraftstasjon o. l.	40 000	36 500
e Transformatorstasjon/kiosk	27 000	24 500
f Kjøle- og fryselager, silo	34 500	30 500
g Lagerhall	27 000	24 500
h Annen bygning	30 500	28 000
i Tilbygg, påbygg og ombygging a – h:	27 000	
j Driftsbygninger for landbruk/fiske	27 000	24 500
k Landbruksgarasje/redskapshus/naust	24 000	22 000
l Andre bygninger	27 000	24 500
m Tilbygg, påbygg og ombygging j - l:	22 000	

3.3. KONTOR- OG FORRETNINGSBYGG

Basisgebyr		
a Kontorbygg, administrasjonsbygg og lignende	68 000	58 500
b Kjøpesenter, varehus, butikkbygning og lignende	72 000	58 500
c Bensinstasjon	45 500	41 500
d Annen bygning	48 000	43 500
e Tilbygg, påbygg og ombygging a – d:	35 000	

3.4. SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON

Basisgebyr		
a Ekspedisjons- og terminalbygninger og lignende	58 500	53 000
b Telekommunikasjonsbygninger	33 000	29 000
c Garasje, hangar-, veg- og biltilsynsbygning	38 500	35 000
d Annen bygning	48 000	43 500
e Tilbygg, påbygg og ombygging a – d:	30 000	

3.5. HOTELL- OG RESTAURANTBYGNING

Basisgebyr		
a Hotell- og motellbygning	78 000	70 500
b Camping-/utleiehytte	38 000	35 000
c Annen bygning for overnatting	50 000	41 000
d Restaurant-, kafé-, gatekjøkken-, kioskbygning og lignende	50 000	41 000
e Annen bygning	50 000	41 000
f Tilbygg, påbygg og ombygging a – e:	35 000	

3.6. KULTUR- OG FORSKNINGSBYGNING

Basisgebyr		
a Lekepark og barnehage	45 000	41 000
b Bygg for undervisning/kultur/forskning	77 500	70 500
c Idrettsbygg	51 000	46 500
d Kino, teater, samfunnshus og lignende	70 000	58 500
e Kirke/gravkapell og lignende	58 000	53 000
f Annen bygning	64 500	58 500
g Tilbygg, påbygg og ombygging a – f:	40 000	

3.7. HELSEBYGNING

Basisgebyr:		
a Sykehus	194 000	176 000
b Sykehjem	77 500	70 500
c Annen bygning	66 000	53 000
d Trygdeboliger, aldersboliger, omsorgsboliger og asylmottak mv.	66 000	
e Tilbygg, påbygg og ombygging a – d:	45 000	

3.8. FENGSEL, BEREDSKAPSBYGNING

Basisgebyr:		2018	2017
a	Fengsel, beredskapsbygning og lignende	58 000	53 000
b	Annen bygning	52 000	47 000
c	Monument, offentlig toalett	38 500	35 000
d	Tilbygg, påbygg og ombygging a – c:	36 000	

3.9. VARIGE KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

	Veg, parkeringsplass, støyvoll, bro, molo, VA-anlegg og lignende	19 500	17 500
--	--	---------------	--------

3.10. DISPENSASJONSSØKNADER

a	Planer (kommuneplan, reguleringsplan, bebyggelsesplan, og byggelinjer og -grenser til disse)	5 000	5 000
b	Pbl § 1-8 (forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag)	5 000	5 000
c	Pbl § 29-4 (bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense)	5 000	5 000
d	Dispensasjoner fra arealplan for gjennomføring av tiltak etter pbl. §§ 20-4 og 20-5 i uregulert strøk. Gjelder ikke dispensasjoner etter pkt. 3.10.2 og 3.10.3, eller dispensasjon fra byggelinjer og byggegrenser.	3 000	3 000
e	Dispensasjoner fra reg.plan mv for gjennomføring av tiltak etter pbl. §§ 20-4 og 20-5 i regulert strøk. Gjelder ikke dispensasjoner etter pkt. 3.10.2 og 3.10.3, eller dispensasjon fra byggelinjer og byggegrenser.	3 000	3 000
f	Fra byggt teknisk forskrift (TEK10 / TEK17). Pr. kapittel/fagområde.	10 000	8 000
g	Ved flere dispensasjoner i samme sak, betales høyeste sats for første dispensasjon. For øvrige dispensasjoner i samme sak betales 1000,- pr. stk.		

3.11. ENDRINGSSØKNADER

a	Mindre endringer uten økning av areal(BRA/BYA)	5 000	4 000
b	Mindre endringer med økt areal medfører i tillegg arealgebyr kr. 20,- pr. m2.		
c	Gebyret ved større endringer beregnes til 50% av gebyr som ved ombygging		

3.12. RIVING

a	Gebyr pr. bygning < 100 m2	2 000	2 000
b	Gebyr pr. bygning > 100 m2	8 000	6 000

3.13. INSTALLASJONSTILLATELSE AV HEIS / LØFTEANORDNING (PR. STK.)

a	Gebyr pr. heis	10 000	8 000
b	Gebyr pr. trappeheis	1 500	1 200
c	Gebyr pr. løfteplattform	8 000	6 000

3.14. ANDRE TILTAK PKT.3.2 TOM PKT. 3.8

a	Fasadeendring/vindusskift	11 000	10 000
b	Skilt/reklame	9 000	8 000
c	Større skiltplan	16 000	14 000
d	Støttemurer	16 000	14 000
e	Innhegning/gjerde/støyskjerm og andre tiltak	11 000	10 000
f	Tekniske installasjoner	9 000	8 000
g	Andre tiltak (herunder turstier mv.)	9 000	8 000
h	Pbl § 29-4 samtykke til plassering av mindre tiltak som ellers er unntatt søknad, jf. forskrift om byggesak (SAK10) § 4-1.	5 000	4 000
i	Pbl § 31-2, 4. ledd fravik fra TEK10 for eksisterende byggverk. Pr. fravik	10 000	8 000

3.15. UTENDØRSPLANER/OPPARBEIDELSESPLANER (pr. plan)

a	< 5000 m2	5 000	4 000
b	> 5000 m2	10 000	8 000

3.16. FRIKJØP PARKERING

	Beløpet fastsettes etter kommunalt vedtak	350 000	350 000
--	---	----------------	---------

3.17. TILTAK SOM KAN FORESTÅS AV TILTAKSHAVER

Basisgebyr:		2018	2017
a	§ 20-4 a) mindre tiltak på bebygd eiendom *)	5 000	4 000
b	§ 20-4 b) alminnelige driftsbygninger i landbruket.	7 000	5 500
c	§ 20-4 c) midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg	5 000	4 000
d	§ 20-4 e) andre mindre tiltak *)	3 000	3 000
e	*) For mindre tiltak etter PBL § 20-4 (under 15 m2 BRA/BYA) betales halvt basisgebyr		
f	*) For endringssøknader for tiltak etter PBL § 20-4 skal det betales halvt basisgebyr		

3.18. DELINGSSØKNADER

a	Søknader i regulert område i henhold til plan eller med fastsatt grense i uregulert område eller deling av eiendom	5 000	4 000
b	Søknader i regulert område der grenser ikke er fastsatt i plan, inkludert nødvendig reguleringsendring	10 000	8 000
c	Søknader i uregulert område	10 000	8 000

3.19. DIV. GEBYR JF. ALMINNELIGE BESTEMMELSER §§ 3, 10, 13, 14 OG 17.

a	§ 3. Ekstra gebyr fra og med 1. trinn i trinnvis behandling (1. igangsettingssøknad)	5 000	5 000
b	§ 13. Gebyr i tillegg til konsulentutgifter ved sakkyndig bistand	3 000	3 000
c	§§ 10 og 14. Gebyr for medgått tid pr time	950	950
d	§ 17. Gebyr for innhenting av tillatelse, samtykke/ uttalelse fra annen myndighet etter pbl § 21-5.	3 000	3 000

3.20. FERDIGATTEST OG BRUKSTILLATELSER FOR TILTAK ETTER PBL § 20-3

a	Utstedelse av ferdigattest for tiltak etter pbl § 20-3(unntatt tiltak nevnt under pkt. 3.11 og 3.14). Halv pris hvis det tidligere er gitt midlertidig brukstillatelse for hele tiltaket.	2 000	2 000
b	Utstedelse av midlertidig brukstillatelse, pr. brukstillatelse. For tiltak med flere bruksenheter betales fullt gebyr for første brukstillatelse og halvt for de øvrige	2 000	2 000
c	Driftstillatelse for heis	1 500	1 500

3.21. FORHÅNDSKONFERANSE

a	Bolighus inntil fire boenheter, fritidsboliger mv.	1 500	1 500
b	Større boligbygg, næringsbygg mv.	3 000	3 000

KAP. 4 MATRIKKELLOVEN

4.1.4 OPPMÅLING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Oppmålingsforretning for uteareal til eierseksjoner kan som hovedregel skje i form av en kontorforretning som vil si uten oppmåte, oppmåling og merking i terrenget. En forutsetning for at en kontorforretning kan utføres er at tilleggsdelen er entydig definert i kartmaterialet ved hjelp av koordinater.

Kontorforretning faktureres som pkt. 4.2.1.

Oppmåling av uteareal til eierseksjon der eiendommens yttergrenser er uklare faktureres etter pkt. 4.1.1

Oppmåling av uteareal til eierseksjon der eiendommens yttergrenser er klare, men andre grenser må klarlegges faktureres etter pkt. 4.1.2

KAP. 5 EIERSEKSJONERING / RESEKSJONERING

5.1 GEBYRER FOR EIERSEKSJONERING (første gangs seksjonering)

a	2 - 4 seksjoner	10 000	
b	5 - 10 seksjoner	15 000	
c	Flere enn 10 seksjoner	20 000	

5.2. GEBYRER FOR RESEKSJONERING

a	2 - 4 seksjoner	15 000	
b	5 - 10 seksjoner	20 000	
c	Flere enn 10 seksjoner	25 000	

5.3. BEFARING I SEKSJONERINGS- OG RESEKSJONERINGSSAKER

a	2 - 4 seksjoner	3 000	
b	5 - 10 seksjoner	5 000	
c	Flere enn 10 seksjoner	7 000	

Gebyrer for oppmåling ved seksjonering av uteareal jf. 4.1.4 kommer i tillegg til disse satsene. Gebyrer til staten for nødvendig tinglysing innkreves av kommunen i tillegg til de kommunale gebyrene.

KAP. 6 PRISLISTE FOR ANDRE TJENESTER
6.4.1.7 FORMIDLING AV PLAN-, BYGNINGS- OG EIENDOMSINFORMASJON

Kart- og eiendomsinformasjon leveres via selvbetjente nettportaler, som administreres av forhandlere som har avtale med Rana kommune.

Forhandlerne kjøper produktene til samme pris og vilkår fra Rana kommune og bestemmer selv prisene ut i markedet.

Ved leveranser på andre måter beregnes kostnaden etter medgått tid i tillegg til kommunens produktpriser.

Følgende produkter leveres:

- Grunnkart
- Målebrev (historiske)
- Kommunale festekontrakter/festeavgift
- Godkjente bygningstegninger
- Gjeldende planstatus med bestemmelser
- Planforslag
- Ferdigattest/midlertidig brukstillatelse
- Skattetakst
- Landbrukseiendom/gårdskart
- Kvalitetssikrede bygningsdata
- Vei, vannforsyning og avløpsforhold
- Kommunale avgifter og eiendomsskatt
- Restanser og legalpant
- Pipe/ildsted

KAP. 7 FORURENSNINGSLOVEN
7.1 BEHANDLING AV UTSLIPPSSØKNADER AVLØPSVANN

Det skal betales et engangsgebyr for saksbehandling ved:

a	Søknad om tillatelse etter forurensningsforskriftens kap. 12	7 000	6 000
b	Søknad kommunalt avløpsvann etter forurensningsforskriften kap. 13	14 000	10 000
c	Søknad oljeholdig avløpsvann etter forurensningsforskriften kap. 15	10 000	6 000
d	Søknad påslipp etter forurensningsforskriften kap. 15A	10 000	6 000
e	Saksbehandlingsgebyret skal også betales ved avslag på søknad		

7.2 TILSYN AV SEPARATE AVLØPSANLEGG

Gebyr pr. anlegg pr. år	500	100
-------------------------	------------	-----

7.3 TILSYN AV OLJEUTSKILLERE

		2018	2017
Gebyr pr. anlegg pr. tilsyn	7 000		

7.4. BEHANDLING AV TILTAKSPLAN FOR TERRENGINNGREP I FORURENSET GRUNN

a	Tiltak av liten vanskelighetsgrad	13 000	12 000
b	Tiltak av større vanskelighetsgrad	26 000	24 000
c	Tiltak som gjelder oppgraving av nedgravde oljetanker. Gjelder private tiltakshavere.	0	

Vedlegg 2. Budsjettskjema 1A

<i>Budsjettskjema 1A</i>	<i>Regnskap 2016</i>	<i>Budsjett 2017</i>	<i>Budsjett 2018</i>	<i>Budsjett 2019</i>	<i>Budsjett 2020</i>	<i>Budsjett 2021</i>
Skatt på inntekt og formue	-610 600	-604 895	-633 700	-636 000	-638 000	-641 000
Ordinært rammetilskudd	-698 922	-719 105	-725 000	-727 000	-730 000	-731 000
Skatt på eiendom	-96 723	-93 260	-88 260	-88 260	-88 260	-88 260
Andre direkte eller indirekte skatter	-39 370	-38 500	-38 500	-38 500	-38 500	-38 500
Andre generelle statstilskudd	-56 990	-42 157	-64 108	-64 408	-64 408	-64 408
Sum frie disponible inntekter	-1 502 605	-1 497 917	-1 549 568	-1 554 168	-1 559 168	-1 563 168
Renteinntekter og utbytte	-34 228	-36 500	-36 470	-34 070	-31 170	-29 570
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	51 853	63 842	56 906	58 746	61 812	68 222
Avdrag på lån	51 193	55 998	58 228	62 213	66 110	69 235
Netto finansinntekter/-utgifter	68 818	83 340	78 664	86 889	96 752	107 887
Til bundne avsetninger	30 816	22 181	19 174	20 329	21 408	21 709
Til ubundne avsetninger	40 611	7 000	13 873	12 054	13 154	14 054
Bruk av tidl års regnskm mindreforbruk	-11 616	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	-6 585	-7 025	-1 625	-1 625	-1 625
Bruk av bundne avsetninger	-23 312	-10 834	-10 839	-9 839	-11 597	-13 770
Netto avsetninger	36 499	11 762	15 183	20 919	21 340	20 368
Overført til investeringsbudsjettet	15 741	29 431	49 631	43 431	43 431	43 431
Til fordeling drift	-1 381 547	-1 373 384	-1 406 090	-1 402 929	-1 397 645	-1 391 482
Sum fordelt til drift fra skjema 1B	1 306 636	1 373 384	1 406 090	1 402 929	1 397 645	1 391 482
Merforbruk/mindreforbruk	-74 911	0	0	0	0	0

Vedlegg 3. Budsjettskjema 2A

<i>Budsjettskjema 2A</i>	<i>Regnskap 2016</i>	<i>Budsjett 2017</i>	<i>Budsjett 2018</i>	<i>ØkPI 2019</i>	<i>ØkPI 2020</i>	<i>ØkPI 2021</i>
Investeringer i anleggsmidler	402 839	358 920	388 600	375 300	346 700	210 700
Utlån og forskutteringer	46 404	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler						
Avdrag på lån	37 808	12 740	12 000	12 000	12 000	12 000
Avsetninger	121 582	37 460	71 985	77 785	64 385	64 285
Årets finansieringsbehov	608 633	459 120	522 585	515 085	473 085	336 985
<i>Finansiert slik</i>						
Bruk av lånemidler	-240 800	-205 974	-232 219	-160 319	-243 319	-186 319
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-14 176	-5 000	-5 000	-2 000	-2 000	-2 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-58 640	-42 190	-40 750	-26 450	-36 550	-27 550
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-209 050	-42 800	-106 585	-88 785	-63 785	-63 785
Andre inntekter	-4 885	-4 000	-1 200	-1 100	-1 000	-900
Sum ekstern finansiering	-527 551	-299 964	-385 754	-278 654	-346 654	-280 554
Overført fra driftsregnskapet	-15 741	-29 431	-49 631	-43 431	-43 431	-43 431
Bruk av avsetninger	-65 341	-129 725	-87 200	-193 000	-83 000	-13 000
Sum finansiering	-81 082	-159 156	-136 831	-236 431	-126 431	-56 431
Udekket/udisponert	-	-	-	-	-	-

Vedlegg 4. Hovedoversikt investering

Hovedoversikt investering	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	ØkPI 2019	ØkPI 2020	ØkPI 2021
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-13 900	-5 000	-5 000	-2 000	-2 000	-2 000
Andre salgsinntekter	-70	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-141 020	-10 400	-45 200	-27 400	-2 400	-2 400
Kompensasjon for merverdiavgift	-58 640	-42 190	-40 750	-26 450	-36 550	-27 550
Statlige overføringer	0	-	-	-	-	-
Andre overføringer	-5 100	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-4 885	-4 000	-1 200	-1 100	-1 000	-900
SUM INNTEKTER (L)	-223 615	-61 590	-92 150	-56 950	-41 950	-32 850
Utgifter						
Lønnsutgifter	3 450	-	-	-	-	-
Sosiale utgifter	688	-	-	-	-	-
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	308 515	300 060	309 400	319 800	282 200	176 200
Kjøp av varer og tj som erstatter kommunal tj.prod	0	0	0	0	0	0
Overføringer	77 500	52 860	72 200	49 500	58 500	28 500
Renteutg, provisjoner og andre finansutg	6 809	-	-	-	-	-
SUM UTGIFTER (M)	396 962	352 920	381 600	369 300	340 700	204 700
Finansieringstransaksjoner						
Avdrag på lån	37 808	12 740	12 000	12 000	12 000	12 000
Utlån	46 404	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	5 877	6 000	7 000	6 000	6 000	6 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	67 619	12 500	16 640	22 440	9 040	8 940
Avsetninger til bundne investeringsfondfond	53 963	24 960	55 345	55 345	55 345	55 345
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	211 671	106 200	140 985	145 785	132 385	132 285
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	385 018	397 530	430 435	458 135	431 135	304 135
Finansiering						
Bruk av lån	-240 800	-205 974	-232 219	-160 319	-243 319	-186 319
Salg av aksjer og andeler	-206	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-62 930	-32 400	-61 385	-61 385	-61 385	-61 385
Overføringer fra driftsregnskapet	-15 741	-29 431	-49 631	-43 431	-43 431	-43 431
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-35 509	-120 925	-75 200	-181 000	-71 000	-1 000
Bruk av bundne fond	-29 832	-8 800	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
SUM FINANSIERING (R)	-385 018	-397 530	-430 435	-458 135	-431 135	-304 135
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	-	-	-	-	-	-

Vedlegg 5. Utgiftsutjevning 2018

A	B	C	D	E	F	G
Utgiftsutjevning	Vekt 2018	Antall Rana	Utgiftsbehovs indeks	+ / - utjevning	Andel utgiftsbehov	Endring fra 2017
		26 185	Lands- gjennomsnitt = 1	(1000 kr)	‰	(1000 kr)
0-1 år	0,0054	502	0,8555	-1 025	4,2446	14
2-5 år	0,1414	1 088	0,8893	-20 565	4,4120	-4 292
6-15 år	0,2646	3 080	0,9780	-7 664	4,8519	452
16-22 år	0,0225	2 497	1,0812	2 400	5,3642	-420
23-66 år	0,1033	14 631	0,9716	-3 848	4,8207	170
67-79 år	0,0551	3 086	1,1191	8 617	5,5520	145
80-89 år	0,0758	1 056	1,2012	20 030	5,9593	2 078
over 90 år	0,0382	245	1,1082	5 429	5,4981	484
Basistillegg	0,0189	1	0,3672	-15 711	1,8218	22
Sone	0,0101	126 462	1,2450	3 251	6,1769	50
Nabo	0,0101	44 338	0,9522	-635	4,7240	149
Landbrukskriterium	0,0021	0,0036	0,7176	-779	3,5604	13
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0071	163	0,6642	-3 132	3,2953	3
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0084	269	0,3666	-6 989	1,8188	-218
Dødlighet	0,0451	210	1,0284	1 680	5,1020	-922
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0164	663	1,0893	1 925	5,4046	-956
Lavinntekt	0,0103	701	0,5415	-6 204	2,6865	-727
Uføre 18-49 år	0,0065	495	1,0543	464	5,2313	-80
Opphopningsindeks	0,0096	0,4046	0,3646	-8 013	1,8089	-480
Aleneboende 30 - 66 år	0,0194	2 025	0,9088	-2 325	4,5087	-110
PU over 16 år	0,0483	110	1,1378	8 740	5,6448	1 625
Ikke-gifte 67 år og over	0,0451	1 951	1,1477	8 753	5,6943	946
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0173	177	0,8786	-2 759	4,3589	-1 534
Innbyggere med høyere utdanning	0,0190	5 088	0,7763	-5 583	3,8515	178
	1,0000		0,98177	-23 942	4,8709	-3 411
Andel av befolkningen	4,9613	‰				
Andel utgiftsbehovsindeks	4,8709	‰				

Vedlegg 6. KOSTRA nøkkeltall (konsern)

Utvalgte Kostra nøkkeltall	Rana 2014	Rana 2015	Rana 2016	KG 13 2016	Diff. 2016
<i>Finansielle nøkkeltall</i>					
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,6	1,7	6,4	4,0	2,4
Neutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,9	7,1	6,3	4,3	2,0
Frie inntekter i kroner per innbygger	47 823	49 001	51 222	50 181	1 041
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	43 776	52 746	58 891	64 403	-5 512
<i>Prioritering netto driftsutgifter pr målgruppe</i>					
Barnehage, kr pr innbygger 1-5 år	120 208	127 514	127 716	136 470	-8 754
Grunnskolesektor, kr pr innbygger 6-15 år	104 789	102 136	99 457	96 169	3 288
Kommunehelsetjenesten, kr pr innbygger	2 381	2 222	2 315	2 216	99
Pleie og omsorg, pr. innbygger 67 år og over	104 490	105 999	106 163	107 510	-1 347
Sosialtjenesten kr pr innbygger 20-66 år	4 028	3 982	3 961	3 701	260
Barnevern, kr pr innbygger 0-17 år	9 209	8 785	7 818	8 201	-383
Kultur, kr pr innbygger	2 166	2 052	2 036	2 027	9
Samferdsel, kr pr innbygger	1 033	1 332	1 338	741	597
Kirke, kr pr innbygger	673	646	595	493	102
Administrasjon og styring, kr pr innbygger	3 938	3 914	3 703	3 651	52
<i>Dekningsgrad</i>					
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	94,6	94,2	94,3	95,0	-0,7
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	10,3	9,8	7,3	7,4	-0,1
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,8	11,2	11,2	10,3	0,9
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,4	9,5	9,8	9,0	0,8
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	92,0	90,4	90,8	94,5	-3,7
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	14,8	14,7	14,0	11,6	2,4
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	4,3	4,2	4,1		
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5,3	5,2	5,2	4,6	0,6
Syssel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	96,0	96,0	8,0	31,0	-23,0
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	27,0	22,0	22,0	19,0	3,0
<i>Produktivitet/enhetskostnader</i>					
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	152 112	164 280	171 450	188 819	-17 369
Korr. bto. driftsutg. til grunnsk., skolelok. og skoleskyss, pr elev	104 096	102 136	107 058	110 575	-3 517
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10.årstrinn	13,0	13,5	14,1	15,1	-1
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	222 404	248 560	265 225	257 197	8 028
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	957 539	947 873	1 021 524	1 140 949	-119 425
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1 362	1 362	1 566	2 357	-791
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 757	1 933	2 419	3 480	-1 061
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	3 104	3 151	3 246	2 412	834
Gjennomsnittlig saksbeh.tid for private forslag til detaljreg. Kalenderdager	263	215	89		
Andel søknader om motorferdsel i utmark innvilget.	94	88	88	88	0

Kostra kvalitetsindikatorer	Rana 2014	Rana 2015	Rana 2016	KG 13 2016	Diff. 2016
<i>Barnehager</i>					
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	94,6	94,2	94,3	92,0	2,3
Andel barnehager med åpningstid 10 timer eller mer per dag	54,5	54,5	50,0	42,4	7,6
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	92,3	96,5	95,9	92,5	3,4
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	5,4	5,6	5,7	5,4	0,3
<i>Grunnskoleopplæring</i>					
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	39,2	40,3	40,1		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	98,8	98,5	99,4	98,2	1,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	12,4	13,7	13,8	14,5	-0,7
<i>Pleie og omsorg og kommunehelse</i>					
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	98	99	99	91	8,0
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,48	0,47	0,52	0,68	-0,2
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,41	0,17	0,17	0,45	-0,3
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/eget bad/wc	71,4	71,2	69,9	85,2	-15,3
System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten	Ja	Ja	Ja		
<i>Barnevern</i>					
Benyttet brukerundersøkelse siste år	Nei	Ja	Ja		
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	Ja	Ja	Ja		
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	58,0	89,0	92,0	87,0	5,0
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	3,7	4,5	4,1	4,4	-0,3
<i>Avfall og renovasjon</i>					
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	156	104	104	130	-26,0
Antall henting av matavfall i løpet av et år	52	52	52	39	13,0
<i>Kultur</i>					
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	4,3	4,0	2,8	3,0	-0,2
Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	249	221	202	132	70,0
<i>Kirke</i>					
Medlem av Dnk i prosent av antall innbyggere	85,7	85,2	83,8	71,0	12,8
Døpte i prosent av antall fødte	74,3	68,7	71,6	56,1	15,5
Konfirmerte i prosent av 15-åringer	76,4	68,6	66,2	55,8	10,4
<i>Samferdsel</i>					
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke	17,9	17,9	17,6	8,9	8,7
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbygger	13	13	13	9	4,0
<i>Bolig</i>					
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	27	22	22	19	3,0
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	68	59	54	53	1,0
<i>Brann- og ulykkesvern</i>					
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,08	0,15	0,23	0,32	-0,1
Andel A-objekter som har fått tilsyn	97,3	98,0	98,0	54,4	43,6
Andel piper feiet	66,2	74,8	71,1	32,5	38,6

Vedlegg 7. Befolkning

Befolkning plansoner 2000 – 2016 (skolekretser)

	2000	Andel i % 2000	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Andel i % 2016	Endring	Endring i %
Lyngheim	5 945	23,5 %	6 556	6 615	6 745	6 805	6 801	6 905	26,5 %	960	16,1 %
Gruben	5 317	21,0 %	5 192	5 188	5 239	5 225	5 249	5 283	20,2 %	-34	-0,6 %
Båsmoen	2 800	11,1 %	2 787	2 828	2 833	2 805	2 751	2 791	10,7 %	-9	-0,3 %
Ytteren	2 568	10,2 %	2 427	2 408	2 430	2 468	2 437	2 411	9,2 %	-157	-6,1 %
Selfors	2 204	8,7 %	2 204	2 217	2 230	2 267	2 247	2 204	8,4 %	0	0,0 %
Hauknes	1 851	7,3 %	2 051	2 085	2 109	2 145	2 171	2 172	8,3 %	321	17,3 %
Storforshei	1 205	4,8 %	1 175	1 162	1 139	1 150	1 155	1 151	4,4 %	-54	-4,5 %
Skonseng	1 143	4,5 %	1 070	1 078	1 070	1 096	1 099	1 082	4,1 %	-61	-5,3 %
Utskarpen	927	3,7 %	852	831	824	813	816	798	3,1 %	-129	-13,9 %
Dalsgrenda	819	3,2 %	799	790	777	767	764	758	2,9 %	-61	-7,4 %
Alteren	499	2,0 %	539	550	547	537	549	546	2,1 %	47	9,4 %
	25 278	100 %	25 652	25 752	25 943	26 078	26 039	26 101	100 %	823	3,26 %

Statistikk 2000 - 2016

	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Folkemengde 31.12	25 278	25 092	25 281	25 282	25 499	25 652	25 752	25 943	26 078	26 039	26 101
Fødte	310	276	273	291	277	276	281	260	249	265	232
Døde	231	239	236	253	208	238	262	235	206	243	216
Ekstern innflytting	745	649	792	666	754	781	817	846	778	795	835
Ekstern utflytting	800	781	642	705	616	666	737	675	685	850	790
0-1 år	645	551	565	580	574	563	555	543	516	511	502
2-5 år	1 458	1 143	1 162	1 143	1 172	1 204	1 232	1 207	1 207	1 162	1 091
6-15 år	3 382	3 461	3 414	3 343	3 337	3 249	3 148	3 111	3 075	3 070	3 067
16-22 år	2 015	2 266	2 351	2 387	2 443	2 468	2 542	2 582	2 556	2 550	2 492
23-66 år	14 330	14 098	14 172	14 182	14 233	14 322	14 394	14 498	14 574	14 522	14 616
67-79 år	2 434	2 365	2 391	2 407	2 461	2 561	2 594	2 733	2 880	2 960	3 041
80-89 år	905	1 026	1 017	1 031	1 053	1 054	1 056	1 034	1 032	1 024	1 048
90 +	109	182	209	209	226	231	231	235	238	240	244

Befolkningsprognose 2017-2027

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Folkemengde 31.12	26 180	26 266	26 356	26 446	26 537	26 626	26 711	26 797	26 878	26 956	27 029
Fødte	252	256	260	263	265	267	267	267	267	266	265
Døde	222	220	221	223	225	227	231	232	235	237	241
Ekstern innflytting	775	776	776	775	774	772	770	769	767	766	766
Ekstern utflytting	725	726	726	725	724	722	720	719	717	716	716
0-1 år	487	510	518	525	530	533	535	535	535	534	532
2-5 år	1 091	1 053	1 046	1 061	1 055	1 081	1 093	1 101	1 107	1 110	1 112
6-15 år	3 079	3 078	3 046	3 013	3 005	2 970	2 940	2 925	2 878	2 852	2 848
16-22 år	2 442	2 361	2 317	2 274	2 241	2 216	2 211	2 219	2 250	2 250	2 240
23-66 år	14 668	14 770	14 848	14 867	14 877	14 881	14 872	14 853	14 840	14 818	14 814
67-79 år	3 096	3 152	3 201	3 313	3 391	3 465	3 529	3 542	3 573	3 609	3 608
80-89 år	1 065	1 076	1 110	1 114	1 150	1 171	1 225	1 319	1 385	1 458	1 538
90 +	252	267	270	279	288	309	306	303	311	325	336

Vedlegg 8. Sysselsatte etter bosted, arbeidssted og næring Rana

	2008	2013	2014	2015	2016	Andel i %	Endring fra 2008	Endring fra 2015	Endring fra 2015 i %
Jordbruk, skogbruk og fiske	234	206	204	189	203	1,6 %	-31	14	6,9 %
Bergverksdrift og utvinning	217	295	292	279	293	2,3 %	76	14	4,8 %
Industri	1 806	1 471	1 674	1 503	1 467	11,5 %	-339	-36	-2,2 %
Elektrisitet, vann og renovasjon	179	220	214	215	229	1,8 %	50	14	6,5 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 101	1 246	1 255	1 252	1 258	9,9 %	157	6	0,5 %
Varehandel, motorvognreparasjoner	1 712	1 701	1 660	1 635	1 628	12,8 %	-84	-7	-0,4 %
Transport og lagring	773	699	677	685	679	5,3 %	-94	-6	-0,9 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	341	323	312	374	362	2,8 %	21	-12	-3,8 %
Informasjon og kommunikasjon	281	315	295	274	257	2,0 %	-24	-17	-5,8 %
Finansiering og forsikring	150	127	129	119	121	0,9 %	-29	2	1,6 %
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	485	505	499	483	516	4,0 %	31	33	6,6 %
Forretningsmessig tjenesteyting	573	398	509	441	449	3,5 %	-124	8	1,6 %
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1 015	1 102	1 087	1 059	1 086	8,5 %	71	27	2,5 %
Undervisning	966	1 010	1 000	936	936	7,3 %	-30	0	0,0 %
Helse- og sosialtjenester	2 198	2 588	2 569	2 633	2 686	21,1 %	488	53	2,1 %
Personlig tjenesteyting	575	588	601	571	551	4,3 %	-24	-20	-3,3 %
Uoppgitt	24	30	33	40	29	0,2 %	5	-11	-33,3 %
Totalt	12 630	12 824	13 010	12 688	12 750	100 %	120	62	0,5 %

SSB sysselsetting registerbasert (SN2007)

Vedlegg 9. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2016

E-skatt bolig 2015	avtaler	boenheter
21 412 020	7 116	10 178

skattegrunnlag 2015	15 795 010 000
Bunnfradrag	5 089 000 000
Grunnlag e-skatt	10 706 010 000

Gjeldende skattevedtak													
Eiendomsskatt bolig ved ulike promiller og bunnfradrag		0	50 000	100 000	200 000	300 000	400 000	500 000	600 000	700 000	800 000	900 000	1 000 000
Bunnfradrag	Promille	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr
	2,0	31,59	30,57	29,55	27,52	25,48	23,45	21,41	19,38	17,34	15,31	13,27	11,23
	Skatt pr. boenhet	3 104	3 004	2 904	2 704	2 504	2 304	2 104	1 904	1 704	1 504	1 304	1 104
	2,5	39,49	38,22	36,94	34,40	31,85	29,31	26,77	24,22	21,68	19,13	16,59	14,04
	Skatt pr. boenhet	3 880	3 755	3 630	3 380	3 130	2 880	2 630	2 380	2 130	1 880	1 630	1 380
	3,0	47,39	45,86	44,33	41,28	38,22	35,17	32,12	29,06	26,01	22,96	19,90	16,85
	Skatt pr. boenhet	4 656	4 506	4 356	4 056	3 756	3 456	3 156	2 856	2 556	2 256	1 956	1 656
	3,5	55,28	53,50	51,72	48,16	44,60	41,03	37,47	33,91	30,35	26,78	23,22	19,66
	Skatt pr. boenhet	5 432	5 257	5 082	4 732	4 382	4 032	3 682	3 332	2 982	2 632	2 282	1 932
	4,0	63,18	61,14	59,11	55,04	50,97	46,90	42,82	38,75	34,68	30,61	26,54	22,47
	Skatt pr. boenhet	6 208	6 008	5 808	5 408	5 008	4 608	4 208	3 808	3 408	3 008	2 608	2 208
	4,5	71,08	68,79	66,50	61,92	57,34	52,76	48,18	43,60	39,02	34,44	29,86	25,28
	Skatt pr. boenhet	6 983	6 758	6 533	6 083	5 633	5 183	4 733	4 283	3 833	3 383	2 933	2 483
	6,0	94,77	91,72	88,66	82,56	76,45	70,34	64,24	58,13	52,02	45,92	39,81	33,70
	Skatt pr. boenhet	9 311	9 011	8 711	8 111	7 511	6 911	6 311	5 711	5 111	4 511	3 911	3 311
	5,5	86,87	84,07	81,27	75,68	70,08	64,48	58,88	53,29	47,69	42,09	36,49	30,89
	Skatt pr. boenhet	8 535	8 260	7 985	7 435	6 885	6 335	5 785	5 235	4 685	4 135	3 585	3 035
	6,0	94,77	91,72	88,66	82,56	76,45	70,34	64,24	58,13	52,02	45,92	39,81	33,70
	Skatt pr. boenhet	9 311	9 011	8 711	8 111	7 511	6 911	6 311	5 711	5 111	4 511	3 911	3 311
	6,5	102,67	99,36	96,05	89,44	82,82	76,20	69,59	62,97	56,36	49,74	43,13	36,51
	Skatt pr. boenhet	10 087	9 762	9 437	8 787	8 137	7 487	6 837	6 187	5 537	4 887	4 237	3 587
	7,0	110,57	107,00	103,44	96,32	89,19	82,07	74,94	67,82	60,69	53,57	46,44	39,32
	Skatt pr. boenhet	10 863	10 513	10 163	9 463	8 763	8 063	7 363	6 663	5 963	5 263	4 563	3 863

Figur- og tabelloversikt

Figur 1. Politisk struktur.....	8
Figur 2. Ny Overordnet administrativ struktur.....	8
Figur 3. Illustrasjon over plan- og styringssystemet.....	9
Figur 4. Inntekts- og utgifts utvikling.....	11
Figur 5. Økonomisk styring.....	11
Figur 6. Handlefrihet	11
Figur 7. Investeringer	12
Figur 8. Gjeldsgrad.....	12
Figur 9. Fond	12
Figur 10. Andel lønnsutgifter 2009-2016.....	13
Figur 11. Årsverk og lønnsutgifter 2010-2016.....	13
Figur 12. Sykefravær 2010-2016	13
Figur 13. Netto driftsutgifter Rana diff. KG 13 (2016)	16
Figur 14. Utvalgte styringsparametere tjenester.....	18
Figur 15. Akkumulert befolkningsendring 2005-2016.....	18
Figur 16. Handlingsregel for bærekraft.....	21
Figur 17. Usikre finansinntekter (2018 kroner).....	23
Figur 18. Utvikling netto lånegjeld 2012-2021	37
Figur 19. Gjeldsgrad	37
Figur 20. Fordeling av nto. lånegjeld etter formål, akk. tall. 38	
Figur 21. Rente og avdragsutvikling.....	39
Figur 22. Utvikling investeringsfond.....	40
Figur 23. Investeringer vann og avløp 2006-2016.....	65
Figur 24. Befolkningsprognose 2017-2040.....	73
Figur 25. Aldersfordelt befolkningsutvikling	73
Figur 26. Prognose unge og eldre 2017-2040	73
Figur 27. Fødselsoverskudd 2010-2040.....	73
Figur 28. Aldersbæreevnen 2010-2040	74
Figur 29. Renteprogno 3 mnd.	74
Figur 30. Gjeldsgrad 2015-2030.....	75

Tabell 1. Handlingsregel for bærekraft.....	13
Tabell 2. Måltall sykefravær 2017-2018	14
Tabell 3. Utvalgte styringsparametere organisasjon	15
Tabell 4. Diff. Rana/KG 13 i nto. driftsutg. til øvrige områder	16
Tabell 5. Plassering kommunebarometeret 2015-2017	16
Tabell 6. Aldersfordelt befolkningsutvikling.....	18
Tabell 7. Internhusleie eide bygg	22
Tabell 8. Frie inntekter 2017-2021	24
Tabell 9. Utvikling eiendomsskatteinntekter, i mill. kr	25
Tabell 10. Demografiske rammer.....	27
Tabell 11. Bærekraftindikatorer	28
Tabell 12. Investeringer finansiert av lån	30
Tabell 13. Selvfinansierende investeringer og investeringer finansiert av fond/egenkapital	29
Tabell 14. Finansiering av investeringer	29
Tabell 15. Måloppnåelse	34
Tabell 16. Økonomiske drivere	34
Tabell 17. Rammereduksjoner 2018-2021.....	35
Tabell 18. Hovedoversikt drift.....	36
Tabell 19. Endring rammer finans.....	38
Tabell 20. Utvikling fondsmidler	39
Tabell 21. Konesjonskraft.....	40
Tabell 22. Endring pensjonskostnader 2018 - 2021.....	41
Tabell 23. Utvikling driftsrammer	42
Tabell 24. Endring driftsrammer tjenesteproduksjon.....	42
Tabell 25. Realendringer avdelingsbudsjett.....	44
Tabell 26. Investeringsnivå 2017-2030	75
Tabell 27. Fondsregnskap avløp 2016-2021	77
Tabell 28. Fondsregnskap vann 2016-2021	77

Endringslogg

Rådmannens forslag 7. november 2017

Budsjett 2018 Økonomiplan 2018-2021

Side 15 siste avsnitt første kolonne:

Kommunestyret har gitt signaler om at de ønsker å utvide lærlingeordningen fra 1 til 2 lærlinger pr. 1 000 innbyggere (fra 26 til 42 lærlinger).

Endret til: Kommunestyret har gitt signaler om at de ønsker å utvide lærlingeordningen fra 1 til 2 lærlinger pr. 1 000 innbyggere (fra 26 til **52 lærlinger**).

Side 30, tabell 15: Investeringer finansiert av lån:

Selfors sykehjem – ny legevakt 15,5 mill. kr i økonomiplan 2019.

Endret til: Selfors sykehjem – ny legevakt 15,5 mill. kr i **budsjett 2018**.

Side 69, tilskudds tabell:

Tabellen i dokumentet er ikke oppdatert og viser tilskuddsnivå for 2016.

Tabellen under gjelder 2017:

2017			
Rana Utviklingsselskap	5 433	Polarsirkelen Friluftsråd	501
Nordland teater	4 629	Karrieresenteret	231
Idrett og friluftslivsformål	3 237	Årjelhsaemien teater	226
Helgeland reiseliv	2 329	FFO Rana	103
Øvrige kulturformål	1 610	Rana studentråd	72
Helgeland museum	1 727	De norske lenker	66
Frivillig sentralen	1 595	LHL Rana	51
Driv karriere	1 005	Midtskandia	42
Termik	563	Landsforbundet mot stoff	36
Kunnskapsparken	513	Radio Rana	30
SUM	23 997		

Side 57, 2. spalte, 3. avsnitt:

Omsorg – Det settes av 0,5 mill. kr i 2019 for å starte planleggingsarbeidet.

Endres til: Det er meldt behov for planmidler til nytt sykehjem. Innfasing av sykehjems prosjekt og planmidler tas opp ved rullering av økonomiplanen.

RANA KOMMUNE

til tjeneste

A A A (A) A
[Lytt til tekst](#)

Fakta og informasjon

Kontakt oss

Organisasjon

Politikk

Selvbetjening

Ledig stilling

Søk...

Kultur, idrett og fritid

Barn, familie og skole

Helse, sosial og omsorg

Bolig og eiendom

Natur og miljø

Skatt og kommunale krav

Næring

Vei og trafikk

Nyheter

Presentasjon av Budsjett og økonomiplan

Rådmannens forslag til Budsjett 2018 og Økonomiplan 2018 - 2021 vil bli presentert tirsdag 7. november kl. 18.00 i kommunestyresalen. Møtet er åpent f...

DigiSkole i Rana- lesebrett til alle elever og lærere i grunnskolen i Rana fra neste skoleår

I går gikk startskuddet for en digital satsing i Ranaskolen.

Snøskuterløype mellom Dalsgrenda og Nevertjønnlia

Vi har mottatt beskjed om at snøskuterløypen mellom Øverdal og Nevertjønnlia enda ikke er farbar på grunn av områder med lite snø og delvis åpn...

Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) utlyser tilskuddsordning mot barnefattigdom, hvor formålet er å motvirke og/eller dempe konsekvensen...

Rana kommune blandt de beste i landet på e-søknader på bostøtte

På Husbankens Bostøttekonferanse ble de fremste kommunene i landet på e-søknader presentert. Rana kommune ligger på 4 plass i landet av de med størst...

Nasjonalparkkonferansen 2017 - Velkommen inn! #2017

Rana er nasjonalparkkommune og engasjert i det som skjer i Saltfjellet - Svartisen nasjonalpark og i andre verneområder. Vi tar del i forvaltningen fo...

VIL DU PRØVE EN ACTIONFYLT OG LUFTIG AKTIVITET?

Utfordre deg selv ved å rappellere deg ned en bratt fjellside i trygge omgivelser sammen med Fritidsklubben UT. Tirsdag 7. november er du mellom 9 o...

Kulturskolens Høstkonserter 2017

Vi ønsker velkommen til Kulturskolens årlige Høstkonserter i Gruben kirke tirsdag 14. november kl. 18.00. Programmet består av spennende og variert musi...

[Gå til siden Aktuelt for å se flere aktuelle saker og nyheter.](#)

Følg oss på Facebook

Rådhuset i Rana kommune

Rådmann: Robert Pettersen
Ordfører: Geir Waage
Ansvarlig redaktør: Robert Pettersen
Webredaktør: [Karl Jørgensen](#)

Sentralbord: 75 14 50 00
Epost: postmottak@rana.kommune.no
Serviceorget:
Mandag kl. 09.00 - 15.00
Tirsdag - fredag kl. 08.00 - 15.00

Besøksadresse:
Rådhusplassen 2, 8622 Mo i Rana
Postadresse: Postboks 173 8601 Mo i Rana
Org.nr: 872 418 032

www.rana.kommune.no